

Центр сприяння
суспільному
розвитку
Ім. М.Пирогова

Всеукраїнський науково-практичний журнал 5'2013

ДИРЕКТОР

ШКОЛИ ЛІЦЕЮ ГІМНАЗІЇ

*Спецвипуск: Освіта
Дніпродзержинська*

Шановний читачу!

Ми з широкою приємністю пропонуємо Вам спецвипуск журналу, присвячений освіті міста ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКА. Під час його підготовки нас окриляв досвід новаторської й повсякденної роботи педагогів та керівників навчальних закладів міста, які не просто йдуть у ногу з часом, а нерідко далеко попереду – про яких варто дізнатися управлінській педагогічній громадськості України.

Педагоги-дніпродзержинці не лише орієнтовані на професійну відданість, але й відстежують результативність своєї діяльності, оцінюють процес розвитку, що дозволяє визначити ефективність впливу інноваційних процесів на якість освіти та проаналізувати причини відхилень від прогнозованого результату. Докладніше про це Ви зможете дізнатися з розділу „Інноваційна школа”.

Дніпродзержинськ – один з освітніх та інтелектуальних центрів Дніпропетровщини. В місті сформовано оптимальну мережу навчально-виховних закладів, яка дозволяє навчати й виховувати всі категорії дітей, у тому числі дітей з особливими освітніми потребами. Педагоги намагаються забезпечити можливість кожному учню вибудувати ту освітню траєкторію, що найбільш повно відповідає його освітнім і професійним здібностям. Про особливості таких навчальних закладів та специфіку роботи педагогів Ви зможете дізнатися, прочитавши статті у розділі „Педагогіка та психологія в школі”.

Велика роль у вихованні майбутнього покоління належить патріотичному вихованню, яке передбачає формування в учнів історичних знань про минуле та сучасне нашого народу, держави. „Щоб любити Батьківщину, треба, в першу чергу, знати її. А знати Україну – це означає знати її минуле й сучасне”. Яскравим прикладом роботи в цьому напрямі є музей ЗОШ №30 м. Дніпродзержинська. Про специфіку його роботи можна дізнатися зі статті Ірини Кардашової „Виховуємо патріотів України”.

Українське суспільство зазнало та продовжує зазнавати суттєвих змін. Сучасні діти – інші. Це зумовлює постійний пошук напрямів реформування школи, навчання та виховання школярів. На чому зосередили свою увагу дніпродзержинці можна дізнатися з розділу „Філософія школи”.

Може зацікавити Вас, шановний читачу, і розділ „Управління школою”, де колеги-дніпродзержинці щедро діляться власними надбаннями, родзинками щодо управлінської діяльності керівника школи.

Тож знайомтеся! А що сподобається – сміливіше впроваджуйте у власну діяльність та діяльність своїх колег, учителів.

З повагою,
редакційний колектив

ЗМІСТ

Філософія школи

<i>Дніпродзержинськ: історія, факти, особистості</i>	3
<i>Ольга Баитаненко. Сьогодні - це завтра, про яке ми потурбувалися вчора</i>	8
Кадри вирішують усе	
<i>Валентина Ващенко. Створення умов для розвитку майстерності та творчої ініціативи педагогічних працівників</i>	15
<i>Олександр Галагуза. Школа життєвого успіху</i>	20
<i>Любов Сухракова. Школа життєтворчості – шлях пошуку та здобутків</i>	25

Інноваційна школа

<i>Людмила Сбоева. Впровадження технологій випереджаючої освіти для сталого розвитку в ліцеї</i>	32
<i>Ніна Клімова. Профільне навчання – шлях до майбутньої професії</i>	36
<i>Тамара Кульчиковська. Забезпечення наступності освітньо-виховного процесу в умовах НВК</i>	45
<i>Марія Лисенко. Безперервна освіта: реалії та перспективи</i>	52
Сучасне обладнання – нові умови навчання	
<i>Erpson: уроки ефективні на 100%</i>	56

Педагогіка та психологія в школі

<i>Ірина Кардашова. Виховуємо патріотів України</i>	60
<i>Людмила Загородня. Динамічна модель „школи сприяння здоров'ю” в дії</i>	65
<i>Микола Наказний. Етапи організації творчої діяльності учнів у Малій академії наук України</i>	79
Всеукраїнський експериментальний майданчик	
<i>Сніжана Занегіна. Розвиток творчої особистості через впровадження інтегрованих курсів художньо-естетичного спрямування</i>	85
Інклюзивна освіта – рівні можливості	
<i>Антоніна Вінник. Зігріти теплом, дати знання, зберегти здоров'я</i>	91
<i>Ірина Кутецька. Шлях до рівних можливостей</i>	96
<i>Ніна Полторакіна. Інклюзивна освіта: навчаємо і виховуємо разом</i>	101

Управління школою

<i>Тетяна Онищенко. Інновації в впровадженні моделей державно-громадського управління загальноосвітнім навчальним закладом</i>	106
<i>Людмила Сбоева. Інновації в управлінській діяльності освітнього закладу</i>	113
<i>Людмила Нагай. Партнерство закладу освіти і батьків як передумова розвитку особистості та успішного навчання</i>	124
<i>Віктор Козлов. Міжнародні проекти як складова модернізації сучасної школи</i>	131
МОН інформує й рекомендує	
<i>Ольга Малишева. Типове положення про атестацію педагогічних працівників: зміни щодо атестації керівників навчальних закладів та їх заступників</i>	135

ДИРЕКТОР

ШКОЛИ
ЛІЦЕЮ
ГІМНАЗІЇ

МОН, НАПН

Всеукраїнський
науково-практичний
рецензований
журнал

ISSN 2309-7744

Key title: *Dirėktor školi, liceu, gimnazii*
Abbreviated key title: *Dir. šk. liceu gimn.*

Свідчення про державну реєстрацію
Серія КВ № 3826 від 22 листопада 1999 р.
Серія КВ № 3826 від 9 березня 2004 р.

ФАХОВЕ ВИДАННЯ
З ПЕДАГОГІЧНИХ,
ПСИХОЛОГІЧНИХ
ТА ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК

ЗАСНОВНИКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ім. М.П. ДРАГОМАНОВА
ВИДАВНИЦТВО
„ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА”
ЦЕНТР СПРІЯННЯ СУСПІЛЬНОМУ
РОЗВИТКУ
ІМ. МИКОЛИ ПИРОГОВА

Над номером працювали:
Ольга ВИГОВСЬКА
Олексій ВИГОВСЬКИЙ
Тетяна ГОДЕЦЬКА
Владислав ЗАХАРЕНКО
Оксана КУЧЕРЕНКО
Станіслав МАТОШКО
Наталія ТАРАСОВА

© О. Виговська, ідея та концепція
© О. Виговський, дизайн та оформлення
© „Директор школи, ліцею, гімназії”, 2013

Передплатні індекси:

22953

23974

Редакційна рада

Голова **Василь КРЕМЕНЬ**

Віктор	АНДРУЩЕНКО
Анаїда	АМІРХАНЯН (Вірменія)
Володимир	БЕХ
Іван	БЕХ
Оксана	БЄЛКІНА
Надія	БІБІК
Володимир	БОНДАР
Тетяна	БОРЗЕНКОВА
Маріана	БОСЕНКО
Людмила	ВАЩЕНКО
Ольга	ВИГОВСЬКА
Ролф	ГОЛОБ (Швейцарія)
Іван	ГОНЧАРЕНКО
Ольга	ГРИВА
Микола	ГУЗИК
Петро	ДМИТРЕНКО
Лілія	ДОНСЬКА
Олександра	ДУБОГАЙ
Карлхайнц	ДЮР (Німеччина)
Галина	ЄЛЬНИКОВА
Олег	ЄРСЬКО
Валентин	ЗАЙЧУК
Іван	ЗЯЗЮН
Людмила	КАЛІНІНА
Людмила	КАРАМУШКА
Валентин	КРУДУ (Республіка Молдова)
Володимир	ЛУГОВИЙ
Олександр	ЛЯШЕНКО
Василь	МАДЗИГОН
Сергій	МАКСИМЕНКО
Юрій	МАЛЬОВАНИЙ
Валентин	МОЛЯКА
Віктор	ОГНЕВ'ЮК
Віктор	ОЛІЙНИК
Наташа	ОНДРУШКОВА (Словачина)
Іван	ОСАДЧИЙ
Надія	ОСТРОВЕРХОВА
Людмила	ПАРАЩЕНКО
Павла	РОГОВА
Світлана	РУДАКІВСЬКА
Олександра	САВЧЕНКО
Ганна	САЗОНЕНКО
Анатолій	СОЛОГУБ
Сергій	СТЕПАНОВ (Росія)
Василина	ХАЙРУЛІНА
Наталія	ЧЕПЕЛЄВА
Олена	ЧИНОК
Раїса	ЧУМІЧЕВА (Росія)
Галина	ШЕВЧЕНКО
Микола	ШКІЛЬ

CONTENTS

PHILOSOPHY OF SCHOOL

<i>Olga Bashtanenko.</i> Today – it is tomorrow which we took care of yesterday.....	8
<i>Cadres are all-important</i>	
<i>Valentina Vaschenko.</i> Creating conditions for development of mastership and creative initiative of teaching employees.....	15
<i>Oleksandr Galaguzza.</i> School of success in life.....	20
<i>Lubov Sukhrakova.</i> School of life-creation is a road of quest and acquisition.....	25

INNOVATIVE SCHOOL

<i>Ludmila Shboeva.</i> Implementation of feed-forward education technologies for continuous development of the liceum.....	32
<i>Nina Klimova.</i> Specialized education as a road to future profession.....	36
<i>Tamara Kulchikovska.</i> Guarantee of continuity of teaching and educational process in conditions of teaching and educational complex.....	45
<i>Maria Lysenko.</i> Non-stop education: realias and perspectives.....	52
<i>Contemporary facilities mean new conditions of education</i>	
<i>Epson:</i> lessons are effective on 100 percents.....	56

PEDAGOGICS AND PSYCHOLOGY IN SCHOOL

<i>Irina Kardasheva.</i> We bring up Ukrainian patriots.....	60
<i>Ludmila Zagorodnya.</i> Dinamical model of a “school with promotion to health” at work.....	65
<i>Mykola Nakazny.</i> Organization stages of pupils’ creation action in Little Academy of Sciences, Ukraine.....	79
<i>All-Ukrainian experimental area</i>	
<i>Snijana Zanegina.</i> Evolution of creative personality with the help of integrated courses with art and aesthetic trend.....	85
<i>Inclusive education: equal possibilities</i>	
<i>Antonina Vinnik.</i> To give a warm, to give knowledge, to save health.....	91
<i>Irina Kutetska.</i> A road to equitable opportunities.....	96
<i>Nina Poltorakina.</i> Inclusive education: we teach and educate together.....	101

SCHOOL MANAGEMENT

<i>Tetiana Onischenko.</i> Innovations in implementation of models of state and public administration by general education establishment.....	106
<i>Ludmila Shboeva.</i> Innovations in management activity of educational institution.....	113
<i>Ludmila Nagay.</i> Partnership of educational institution and parents as precondition of personality evolution and successful education.....	124
<i>Victor Kozlov.</i> International projects as component of contemporary school modernization.....	131
<i>MFA informs and recommends</i>	
<i>Olga Malisheva.</i> Standard statute on attestation of pedagogical employees: changes on attestation educational institution managers and their deputies.....	135

Журнал рекомендовано до друку Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова (протокол №3 від 24 жовтня 2013 року)

Підписано до друку 21.11.2013 р. Формат 70x100 1/16.

Папір офсетний. 12,5 умов. друк. арк. Наклад 1150.

Віддруковано на ЗАТ „Віпол”. Зам. 13-553

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру: серія ДК №752 від 27.12.2001 р.

Центр ССР ім. Миколи Пирогова

03037, м. Київ, вул. Освіти, 6, к. 12

Свідоцтво: ДК №1709 від 9.03.2004 р.

ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬК

Стела воїнам-визволителям
Дніпродзержинська

Дніпродзержинський
державний технічний
університет

Православна
Свято-Миколаївська
церква, 1894 р.

Костьол
св. Миколая,
1897 р.

Музично-
драматичний театр
ім. Лесі Українки

Пам'ятник
Тарасу Шевченку,
2000 р.

Музей
історії міста

Міськрада

Пам'ятник
Феліксу
Дзержинському,
ім'я якого
носить місто

Монумент „Прометей” –
символ Дніпродзержинська –
було встановлено 1922 р.
на Братській могилі
жертв революції

Центральна
міська
бібліотека
ім. Шевченка

ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬК – МІСТО ПОЛУМ'ЯНИХ ЗОРЬ

СТОРИНКАМИ ІСТОРІЇ

Вирішальна роль у заселенні земель Придніпров'я належить запорізьким козакам. У період існування Нової Січі виникли запорозькі слободи Карнаухівка (1738 рік), Тритузне (1740 рік), назви яких походять від їхніх засновників – козаків Семена Карнауха та Данила Тритуза (Трейтуза).

Один із козацьких зимівників поступово перетворився на село Кам'янське, яке вперше згадується у 1750 році у зв'язку з будівництвом церкви. Назва походить від слова камінь, оскільки в ті часи береги Дніпра були кам'янистими. Відірване від головних торгових шляхів і основних промислових районів, Кам'янське розвивалося досить повільно. За даними перепису 1782 року в селі налічувалось близько тисячі мешканців. Їхніми основними заняттями були землеробство, скотарство, рибна ловля, промисли.

Розвиток села пожвавився у другій половині 19 століття, в період індустріалізації Російської імперії. У Кам'янському з'являються кузні, олійниці, крамниці, млини. У 1880-х роках, після спорудження Катерининської залізниці, яка проходила поблизу і з'єднувала Донбас із Кривбасом, у Кам'янському починає розвиватися промисловість.

У 1887 році Південно-Російське Дніпровське ме-

талургійне товариство (засновники з Бельгії, Польщі та Франції) на купленій у сільського товариства землі почало будувати металургійний завод, і вже 2 березня 1889 року вступила до ладу перша доменна піч. Чисельність населення Кам'янського почала швидко зростати за рахунок нових робітників заводу й у 1896 році вже становила 18 тисяч осіб.

Напередодні Першої світової війни завод став найбільшим металургійним підприємством Російської імперії. Одночасно з будівництвом заводу за ініціативи та найактивнішої участі директора-розпорядника заводу І.І. Ясюковича почалася забудова під житло розташованої поблизу території – робочого селища, так званої Нижньої колонії, та поселення для заводської адміністрації та міської інтелігенції – Верхньої колонії.

3 червня 1917 року рішенням Тимчасового Уряду с. Кам'янське було переведено в ранг міста. 1 січня 1920 року в місті остаточно утвердилась Радянська влада. Дніпровський металургійний завод за сприяння Ф.Е. Дзержинського в квітні 1925 року був знятий із консервації та незабаром запрацював.

Кам'янське поступово перетворилося на потужний промисловий центр: з'явився Вагонобудівний завод ім. газети „Правда”, Державна районна елек-

Пам'ятник
"Кам'янський
Мамай"

Вид на Кам'янське
та металургійний завод
кінець XIX ст.

Ігнатій
Ясюкович

Пуск трамвая
1935 рік

Дніпродзержинськ

трянця, коксохімічний, азотно-туковий, цементний, котельно-зварювальний, цегельний заводи, швейна фабрика та два хлібозаводи. У 1935 році в Дніпродзержинську запущено перший трамвай. Працювало 4 лікарні, 6 поліклінік, 30 загальноосвітніх шкіл, металургійний інститут імені М. Арсенічева, Палац культури металургів, драматичний театр, музей, аероклуб.

1 лютого 1936 на честь Фелікса Дзержинського місто отримало сучасну назву.

Під час Другої світової війни, з 23 серпня 1941 року по 25 жовтня 1943 року, місто було окуповане німецько-фашистськими загарбниками. Близько 18 тис. дніпродзержинців воювали на фронтах. Майже 11 тис. загинули на полі бою, ще 1069 були розстріляні фашистами під час окупації. Вже на 26 день після визволення міста була проведена перша плавка на Дніпровському металургійному заводі. Повністю відновлення Дніпродзержинська було завершено в 1950 році.

У повоєнний час місто активно продовжує розвиватися. В 40-50 роках був сформований архітектурний ансамбль нинішнього центру міста. У 60-80 роках у Дніпродзержинську з'явилися нові житлові масиви: південно-західний, „Черемушки”, Лівобережжя.

У 1994-1996 рр. у Дніпродзержинську відкрито міст через р. Дніпро, який з'єднав центр міста з лівобережною його час-

тиною. Загальна довжина мосту – 13,5 км. У 2000 році місто урочисто відзначило своє 250-річчя.

Сьогодні Дніпродзержинськ – індустріальне місто. Через наявність великої кількості промислових підприємств екологічний стан Дніпродзержинська є поганим. За даними Центральної геофізичної обсерваторії індекс забруднення атмосфери у Дніпродзержинську оцінюється як „дуже високий”. Через значні об'єми скидання стічних вод підприємствами міста у Дніпро (тільки Дніпровський металургійний комбінат скидає більше 120 мільйонів кубічних метрів щороку) є проблеми із забезпеченням міста чистою питною водою. На території колишнього Придніпровського заводу зберігається більше 30 мільйонів тон радіоактивних відходів переробки уранових руд.

Станом на 1 січня 2012 року населення (без урахування Карнаухівки та Світлого) становило 242 646 осіб.

Основним видом громадського транспорту в Дніпродзержинську є маршрутні таксі (16 маршрутів). Також діє 4 трамвайних та 2 автобусних маршрути.

Дніпродзержинський державний технічний університет є головним навчальним закладом міста. Має 7 факультетів, на яких готує спеціалістів для металургії, енергетики, хімічної промисловості.

ВИДАТНІ ПОСТАТІ ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКА

БРЕЖНЄВ Леонід Ілліч (1906-1982)

Майбутній Генеральний секретар ЦК КПРС народився 19 грудня 1906 року в селі Кам'янське в родині робітника-металурга. У 1915 році був прийнятий в Кам'янську класичну гімназію, яку закінчив у 1921 році. А в 1935 – закінчив Дніпродзержинський металургійний інститут.

У 1936-1937 роках Леонід Ілліч працював директором металургійного технікуму в Дніпродзержинську. З 1937 року – інженер на Дніпровському металургійному заводі імені Ф. Е. Дзержинського. З травня 1937 – заступник голови Дніпродзержинського міськвиконкому.

З 1937 року – на керівній радянській і партійній роботі.

АНОШКІН Михайло Прокопович (1907 – 1995)

Директор Придніпровського хімічного заводу (1947-1975), Герой Соціалістичної праці (1971), Почесний громадянин міста (1967). За його підтримки у Дніпродзержинську побудовані залізничний вокзал, автовокзал, готель „Олімпія”, спортивний комплекс „Прометей”, тенісні корти, забудовані центральні вулиці міста, зокрема вул. Ленінградська (після смерті перейменована в проспект Аношкіна).

СОКОЛ Олексій Якович (1873 – 1939)

Народився в Полтавській губернії, закінчив Московське училище живопису, Петербурзьку академію мистецтв. У Кам'янське О.Я. Сокол приїхав на рубежі 1914-1915 рр. Виконував розпис храму Святого Миколая, очолював будівельний цех Дніпровського металургійного заводу. Сокол О.Я. – автор пам'ятника „Прометей” (1922 р.).

БУРХАН Валентин Мусійович (1937 – 2003)

Почесний громадянин Дніпродзержинська, член Національної спілки письменників України. Валентин Бурхан є автором 8 поетичних збірок віршів: „Тривожна радість моя” (1972), „Рясноцвіт любові” (1980), „Квіти мужності” (1988), „Кохання окличний знак” (1992), „Доброспів”, „Жага” (1997), „Материзна”, „Місто доли моєї” (2001).

НАЗАРБАЄВ Нурсултан Абішевич

Чинний Президент Казахстану навчався в ПТУ № 22 міста Дніпродзержинська професії металурга в 1958–1960 рр.

Віра БРЕЖНЄВА (справжнє ім'я Віра Вікторівна Галушка) Українська співачка, колишня учасниця жіночого російськомовного поп-гурту „VIA Гра”, актриса, найкрасивіша жінка України 2010 року за версією журналу „Viva!” народилася 3 лютого 1982 р. у родині працівників Придніпровського хімічного заводу в Дніпродзержинську. Ще навчаючись у школі, дівчина почала працювати: 11-літня Віра приводила до ладу клумби й чистила басейн у міському парку.

ФІЛОСОФІЯ ШКОЛИ

Головне завдання сучасної школи – забезпечити можливість кожному учню вибудувати ту освітню траєкторію, що найбільш повно відповідає його освітнім і професійним здібностям.

Здійснити це завдання покликані:

- Випереджаюча освіта для сталого розвитку С. 32
- Відкрита освіта С. 32
- Безперервна освіта С. 52
- Навчання та виховання для всіх без виключення дітей: якісна освіта, рівні можливості. Навчити мистецтву життя – провідна ідея педагогіки життєтворчості. Тільки вчитель, який сам володіє мистецтвом життєтворчості, є життєво успішним, може виховати відповідну особистість С. 24

СЬОГОДНІ – ЦЕ ЗАВТРА, ПРО ЯКЕ МИ ПОТУРБУВАЛИСЯ ВЧОРА

У статті йдеться про розвиток освітньої галузі міста Дніпродзержинська протягом останніх 10 років, акцентовано увагу на сучасних формах організації управлінської діяльності. Презентовано інноваційні напрями функціонування навчально-виховних закладів, результати співпраці міської влади, громадськості та навчально-виховних установ.

Ключові слова: оптимізація мережі навчальних закладів, профільна освіта, інклюзивна освіта, психолого-медико-педагогічна консультація, інтерактивні комплекси, самостійна фінансова діяльність, додаткові джерела фінансування.

**Ольга
БАШТАНЕНКО**

Начальник
Управління
освіти і науки
Дніпродзержинської
міської ради,
Заслужений працівник
освіти України

Дніпродзержинськ – освітній та інтелектуальний центр Дніпропетровщини. В місті сформовано оптимальну мережу навчально-виховних закладів (43 загальноосвітні навчальні заклади), а саме:

- 26 установ – середні загальноосвітні школи I-III ступенів;
- 2 гімназії (№ 11, 39);
- 1 технічний ліцей;
- 1 колегіум №16;
- 12 навчально-виховних комплексів (об'єднань) I, I-II, I-III ступенів;
- 1 навчально-реабілітаційний центр (обласного підпорядкування).

Позашкільною освітою охоплено понад 9 тис учнів, працюють 11 закладів позашкільної освіти, з них – 4 ДЮСШ.

У місті успішно працюють Дніпродзержинський державний технічний університет, інститут економіки та менеджменту імені С. Наливайка, 4 коледжі

– металургійний, фізвиховання, комерційний та індустріальний коледж державного вищого навчального закладу „Український державний хіміко-технологічний університет”; 3 технікуми – хіміко-технологічний, технолого-економічний, енергетичний; 2 училища – музичне й медичне. Дніпродзержинське медичне училище впродовж останніх років займає 2 рейтингове місце в Україні серед подібних установ.

Стабільно працюють 4 ПТНЗ:

- Вище професійне училище, в якому навчався Президент Республіки Казахстан Н.А. Назарбаєв, щороку приймає гостей, має музей профтехосвіти, готує молоду зміну для Дніпродзержинського металургійного комбінату;
- ПТНЗ № 15 – училище сфери обслуговування населення. Установа – переможець численних конкурсів серед країн СНД із різних видів підготовки молоді;
- ПТНЗ № 24 – будівельне училище, на базі якого з 2006 року працює перший в Україні навчально-практичний центр із вивчення но-

вих будівельних технологій фірми „КНАУФ”;

- Професійний ліцей – це перший в області та в Україні професійно-технічний заклад, який на підставі рішення міськвиконкому здійснює допрофесійну та професійну освіту учнів шкіл як освітній округ.

У Дніпродзержинську – близько 20 тисяч студентів, учнів системи профтехосвіти, більше 20 тисяч учнів шкіл, більше 9 тисяч дітей, які відвідують дошкільні заклади (це понад 20% від загальної кількості населення нашого міста).

В освітній галузі міста працюють більше 10 тис. працівників, серед яких: 500 – нагороджені знаком „Відмінник освіти України”, 5 заслужених учителів, 2 заслужені діячі науки та техніки України, 4 заслужені працівники вищої школи, 39 докторів наук і професорів, 180 кандидатів наук, доцентів, 6 академіків. Уся ця високопрофесійна когорта педагогів працює в 118 закладах освіти, з яких 11 – відносяться до освітнянської галузі, а 7 – до закладів культури.

Таким чином, управління освіти і науки здійснює безпосереднє керівництво 93 закладами освіти, координує роботу вищої школи та ПТНЗ.

Для найменших мешканців міста на сьогодні функціонує 52 заклади дошкільної освіти:

- 40 дошкільних закладів у м. Дніпродзержинську та смт. Карнаухівка;
- 3 заклади мають статус „дошкільний навчальний заклад – центр розвитку дитини”;

- 2 навчально-виховні комплекси „дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад”;
- працюють дошкільні відділення у 8 навчально-виховних комплексах.

Лише за останні 2 роки додатково у функціонуючих дошкільних закладах відкрито 28 груп.

Окремо хочеться звернути увагу на системну роботу управління освіти і науки щодо створення в місті освітньої мережі для дітей з особливими потребами, забезпечення наступності в цьому питанні та впровадження інклюзивного навчання.

Потреби дітей з особливостями розвитку дошкіль-

Відкриття дошкільних навчальних груп

ОДИН ІЗ СЕКРЕТІВ УСПІХУ ОСВІТЯНСЬКОГО КЕРІВНИКА

Близько познайомилася з Ольгою Миколаївною під час ІV літньої управлінської школи, присвяченої проблемам ІКТ, „Закарпаття – 2013”, яка проводилася Асоціацією „ВГУ” для керівників шкіл. Начальник управління освіти і науки Дніпродзержинської міської ради пані Баштаненко завітала туди не одна, а з групою директорів шкіл.

Бесіда „за круглим столом” проявила стиль спілкування між начальником і директорами: неабияка толерантність, повага один до одного, адекватне поцінування досягнень кожного зі своїх колег. На цьому фоні один за одним виростали зримі результати освітян тоді ще незнайомого мені міста Дніпродзержинська. Впало в око, як, представляючи своїх колег-директорів, Ольга Миколаївна пишалася результатами праці шкіл (учителів, дітей), які вони очолюють. Тож було відчутно: вони – дружна команда самодостатніх особистостей, які піддержавницькі розуміють місію освіти в країні, мають постійне бажання вчитися нового, володіти сучасними технологіями й методиками – це їх об’єднує, надихає і водночас спрямовує їх діяльність заради освітян, дітей.

Освітняни Дніпродзержинська – колективний член Асоціації „ВГУ”. Гасло цього колективу однодумців звучить так: „Від творчого директора через творчість учителя до творчої дитини!” Шановний читачу, у цьому номері журналу Ви маєте нагоду дізнатися про результати цієї творчої роботи.

Ольга ВИГОВСЬКА,
головний редактор журналу

Вітаємо!

Під час верстки номеру стало відомо, що Наказом Президента України від 30 листопада 2013 р. № 655/2013 „Про нагородження державними нагородами України з нагоди роковин підтвердження всеукраїнським референдумом Акту проголошення незалежності України 1 грудня 1991 року” *Ользі Миколаївні Баштаненко*, начальнику Управління освіти і науки Дніпродзержинської міської ради, **надано почесне звання „Заслужений працівник освіти України”.**

Ольго Миколаївно, прийміть наші щирі вітання!

З повагою, колектив редакції

ного віку задовольняє розгалужена система спеціальних дошкільних навчальних закладів. У місті працюють 14 спеціальних дошкільних установ, у яких діють 95 спеціальних груп для дітей різних нозологій.

Крім цього, запроваджено інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами на базі НВК №3, НВК „Гармонія”, СЗШ № 22, 40, у яких створено інклюзивні та спеціальні класи. Навчання таких дітей здійснюється також у 4 класах інтенсивної педагогічної корекції початкової школи в спеціальному навчально-виховному комплексі „дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад” №5 „Дніпряночка”.

Логічним і випереджальним кроком щодо повноцінного функціонування такої мережі було створення в 2007 році міської психолого-медико-педагогічної консультації, де ведеться системна інформаційно-аналітична робота. За допомогою комп’ютерної інформаційно-статистично-аналітичної програми „HELP” проводиться детальний аналіз якісного та кількісного складу діагностованих дітей, їх диференціація та домінування за видами порушень.

Відповідно до нормативних документів Міністерства освіти і науки України в місті організовано допрофесійне навчання та профільну освіту старшокласників. Досить успішно ці завдання реалізуються в межах **2 освітніх округів:**

- освітнього округу „Профорбіта”, центром

якого є Дніпродзержинський професійний ліцей, до якого залучені НВК № 3, 24, 34, СЗШ № 6, 10, 20, 31;

- навчально-науково-виробничого комплексу „Прометей”, який створено при Дніпродзержинському державному технічному університеті, до якого входять технічний ліцей, НВО-ліцей НІТ, гімназії № 11, 39, коледж № 16; НВК-ДАЛ № 15, НВК № 3, 13, СЗШ № 10, 12, 18, 22, 38, 40, 44, Дніпродзержинський індустріальний коледж Державного вищого навчального закладу „Український хіміко-технологічний університет”, Дніпродзержинський металургійний коледж, Дніпродзержинський економічний коледж ДДТУ, Дніпродзержинський технологічний коледж ДДТУ, Дніпродзержинське вище професійне училище, Дніпродзержинський професійний ліцей.

Таким чином, профільним навчанням охоплено 100% старшокласників.

Звичайно, утримання та перспективний розвиток освітньої галузі міста неможливі без реформування системи фінансового забезпечення установ освіти. Дніпродзержинськ у цьому плані зайняв авангардне місце ще в 1993 році, коли розпорядженням голови виконавчого комітету було внесено зміни до структури управління освітою міста, а закладам освіти надано фінансову самостійність. Ми маємо 20-річний досвід існування самостійної бухгалтерської служби в закладах освіти.

Координують роботу головних бухгалтерів спеціалісти централізованої бухгалтерії управління освіти і науки, за кожним з яких закріплено по 13 закладів освіти. Контроль за цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів, матеріальних та фінансових ресурсів здійснює ревізорська група управління освіти і науки, яка складається з 3-х працівників.

Упровадження самостійної фінансової діяльності дало свої позитивні наслідки: школи перейшли на організацію самостійного харчування дітей (харчоблоки прийняті на баланс шкіл, організовано закупівлю продук-

тів харчування, приготування гарячих сніданків, обідів). Як наслідок, гарячим харчуванням охоплено близько 80% учнів.

Другий важливий показник – залучення додаткових джерел фінансування на утримання установ освіти. Адміністрація закладів самостійно знаходить додаткові джерела фінансування в рамках чинного законодавства та без втручання управління освіти і науки використовує їх на розвиток закладу. Кошти місцевого бюджету зосереджені на захищених статтях видатків, капітальних видатках, реалізації проектів.

Самостійне фінансування дозволило зробити динамічні позитивні кроки щодо оновлення матеріально-технічної бази установ освіти, мотивувати опанування основ менеджменту керівниками закладів освіти, зміцнити співпрацю з батьками та громадськістю.

Управління освіти і науки активно вирішує питання створення умов для поетапного переходу до нового рівня освіти на основі комп'ютеризації навчання та впровадження ІКТ. Усі загальноосвітні школи забезпечено комп'ютерною технікою. В школах міста функціонує 59 комп'ютерних класів, у яких є 572 робочих місця з комп'ютером, загальна кількість комп'ютерів – 930. До мережі Інтернет підключено всі заклади освіти. В навчально-виховному процесі використовується 637 педаго-

У навчальному кабінеті

гічних програмних засобів (ППЗ), функціонують 32 інтерактивні комплекси.

Для реалізації обласного проекту „Дніпропетровська обласна освітня мережа” в Дніпродзержинську створено єдину інформаційно-аналітичну базу установ і закладів освіти на основі програмного комплексу „КУРС: Освіта”, що забезпечило повну автоматизацію управлінської діяльності та навчального процесу. Завдяки цьому порталу було об'єднано всі навчальні заклади міста в єдину систему. Через систему „Мої знання” організовано ведення електронних журналів і щоденників.

До реалізації Національного проекту інформатизації освіти „Відкритий світ” з 2012 року

долучені НВО-ліцей НІТ, колегіум №16, СЗШ № 23, 25, 30.

Також забезпечено впровадження унікального проекту „Класна оцінка”, направлено на підвищення рівня освіти дітей завдяки доступу до кращих педагогічних напрацювань і створення системи безперервної освіти через організацію єдиного навчально-виховного простору навчальних закладів. 24 учні з числа дітей-інвалідів та тих, що потребують індивідуального навчання на дому, залучені до впровадження науково-педагогічного проекту „Обласна електронна школа „Школа відкрита для всіх”.

Усі навчальні заклади Дніпродзержинська створили персональні інтернет-сайти. Дошкільні заклади підключені до проекту „Курс: Дошкілля”. З 1 грудня 2012 року запроваджена електронна реєстрація в заклади дошкільної освіти, завдяки якій батьки можуть заздалегідь обрати місце для своєї дитини.

У межах регіонального проекту „Новий Дніпропетровщина – новий стандарт освіти” педагогічні колективи навчально-виховних закладів успішно здійснюють **експериментальну діяльність**:

- на *Всеукраїнському рівні* – 16 закладів: НВО-ліцей НІТ академічний ліцей №15, гімназія № 39, технічний ліцей, ЗНЗ № 4, 7, 8, 13, 20, 26, 32, 35, 37, НВК „Гармонія”, ДЕЦ (директори: Сбоева Л.І., Сачава Н.М., Занегіна С.Л., Наказний М.О., Клімова Н.А., Лисенко М.І., Занегін В.О., Єфремова Л.С., Сухракова Л.Ф.,

Фахівці управління освіти і науки міської ради

Розумна В.М., Сокур-ренко Л.В., Весела Л.П., Бичко С.І., Баранова В.І., Вінник А.В., Гаврилюк А.І.);
 • на обласному рівні – 9 закладів: технічний ліцей, НВО-ліцей НІТ, гімназія № 39, СЗШ № 44, 19, 23, 25, 30, колегіум № 16 (директори Наказний М.О., Сбоева Л.І., Занєгіна С.Л., Загородня Л.І., Сухракова Л.Ф., Школяр Л.А., Онищенко Т.Я., Кардашова І.В., Буй В.В.).

З 1 вересня 2013 року розпочали експериментальну діяльність за Всеукраїнським науковим проектом „Росток” з СЗШ (№ 5, № 22, колегіум № 16).

Спільно з Університетом менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України було розпочато регіональний педагогічний експеримент „Педагогічна майстерня впровадження здоров'язберезувальних технологій в екологічному освітньому просторі Дніпродзержинського регіону”. До цієї наукової експериментальної діяльності на умовах наступності та безперервності залучено ДНЗ № 21, 30, 37; ЗНЗ № 4, 7, 8, 13, 19, 20, 26, 32, 35, 37, НВК „Гармонія”; Дитячий екологічний центр; Дніпродзержинське медучилище, Дніпродзержинський державний технічний університет.

Пишаємося тим, що нашими вчителями розроблено власні навчальні програми, посібники, підручники, які отримали гриф Міністерства освіти і науки України; інноваційний досвід окремих педагогів та колективів неодноразово

висвітлювався на шпальтах фахових журналів та газет.

Лише на IV Міжнародній виставці „Сучасні заклади освіти 2013”, що проходила в м. Києві, взяли участь 22 освітні установи міста: технічний ліцей, НВК № 3, 7, 13, 36, колегіум № 16, гімназія № 39, СЗШ № 4, 8, 12, 19, 22, 23, 25, 28, 30, 35, 44; ДНЗ № 3, 24, 37, НВК № 5. За вагомий внесок у розвиток національної освіти золотою медаллю виставки нагороджено колектив колегіуму № 16 (директор Буй В.). За активне впровадження інноваційних технологій та реформування регіональної освіти методичний кабінет управління освіти і науки нагороджено золотою медаллю цього поважного зібрання. Всього за участь в модернізації освіти України, активну інноваційну діяльність установи освіти міста отримали 3 бронзові медалі, 9 срібних, 4 золотих Міжнародної виставки „Сучасні заклади освіти”, три з яких отримало Управління освіти і науки міста в 2012 та 2013 роках.

У рамках святкування 95-річчя видатного українського педагога В.О. Сухомлинського в закладах освіти проведено педагогічні читання, науково-практичні конференції, зустрічі з колективом Павлишської СЗШ та здійснено участь у педчитаннях у м. Донецьку.

Успішно розвиваються інтеграційні напрями діяльності управління освіти і науки. Так на запрошення Всеукраїнського товариства „Знання”, за підтримки МОН України,

Директор школи, ліцею, гімназії № 5 2013

Національної академії педагогічних наук уперше наше місто взяло участь у Міжнародній виставці „Освіта за кордоном”.

Що стосується міжнародної діяльності, то в рамках програми „Польська осінь у Дніпродзержинську” проведено зустріч із Консулом Польщі в м. Харкові Яном Гранатом, уперше підписано угоди про співпрацю між Краківським економічним університетом і навчальними закладами міста (колегіумом № 16, гімназіями № 11, 39, НВК № 34, 36).

У рамках програми „Освіта в Європі” разом із Всеукраїнською організацією „Євростудент” на базі колегіуму № 16 для учнів випускних класів відкрито курси з вивчення польської та чеської мов.

Приємно, що й *позашкільна освіта* міста теж перебуває на етапі якісного оновлення, пошуку шляхів розвитку. Лише гуртківці Центру позашкільної роботи та дитячої творчості взяли участь у 15 міжнародних, 27 всеукраїнських, 35 обласних конкурсах.

Юннати Дитячого екологічного центру працюють в інноваційному навчально-методичному мультимедійному комплексі „Зелений пакет” (проекти ОБСЄ в Україні).

Вихованці дитячих спортивних шкіл міста у складі збірної команди області стали золотими та срібними призерами чемпіонату України з боксу, стрибках на акробатичній доріжці, греко-римської боротьби; учасниками чемпіонату Європи, світу з боксу, гандболу, веслування на байдарках і каное, тхеквондо.

З 2010 року в місті започатковано проведення благодійної акції „*Хай душі любові не бракує*”, яка проходить у декілька турів. Дошкільні установи міста готують яскравий, цікавий гала-концерт силами вихованців. Кошти, вилучені за проведення концерту, спрямовуються на розвиток дошкільної мережі міста. В акції завжди беруть участь усі заклади освіти міста, громадськість, підприємці, представники органів виконавчої влади.

Іншою нашою гордістю є участь у Всеукраїнському проекті *МАЙДАН-S*, яка була вмотивована бажанням допомогти дошкільнятам. За підтримки мера міста Сафронова С.О., за безпосередньої участі заступника міського голови з питань діяльності виконавчих органів міської ради, директора департаменту молоді та спорту міської ради Павлюка С.М. у місті організовано досить активну діяльність у даному напрямку.

Ще дуже багато визнань та досягнень можна перелічити про освітню галузь міста. Спираємось на історію, реально оцінюємо проблеми сьогодення, прямуємо в майбутнє...

Ольга Баштаненко

Сегодня – это завтра, о котором мы позаботились вчера

В статье идет речь о развитии образовательной отрасли города Днепропетровска в течение последних 10 лет, акцентировано внимание на современных формах организации управленческой деятельности. Презентованы инновационные направления функционирования учебно-воспитательных заведений, результаты сотрудничества городских власти, общественности и учебно-воспитательных учреждений.

Ключевые слова: оптимизация сети учебных заведений, профильное образование, инклюзивное образование, психолого-медико-педагогическая консультация, интерактивные комплексы, самостоятельная финансовая деятельность, дополнительные источники финансирования.

Olga Bashtanenko

Today – it is tomorrow which we took care of yesterday

Author informs in this article about development of educational branch in town Dnepropetrovsk through last 10 years, and focuses our attention on organizing contemporary forms of management activity; demonstrates innovative directions of function teaching and educational institutions, results of cooperation city regulatory bodies, community, and teaching and educational institutions.

Key Words: optimization a system of educational institutions, specialized education, inclusive education, counselling-medical-pedagogical consultation, interactive complexes, independent financial activity, additional financing sources.

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ РОЗВИТКУ МАЙСТЕРНОСТІ ТА ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Філософія
школи

У статті викладено авторський погляд на шляхи та форми підвищення фахової майстерності педагогів як основного чинника оновлення змісту навчально-виховного процесу, модернізації сучасної школи, забезпечення рівного доступу громадян до якісної освіти.

Ключові слова: модернізація освіти, інноваційна діяльність, науково-методичний супровід, інформаційне забезпечення, діагностика, портфоліо, освітній округ, моніторингові дослідження.

УДК 37.011.3-051

Модернізація сучасної освіти вимагає підвищення рівня управлінської компетентності адміністрації навчально-виховних закладів, оновлення змісту науково-методичного супроводу освітнього процесу, інноваційного підходу до здійснення безперервної фахової освіти та підготовки педагогів, розвитку їх творчої ініціативи. У зв'язку з цим змінюються й функції методичних кабінетів.

Стратегія діяльності міського методичного кабінету Управління освіти і науки Дніпродзержинської міської ради – це утвердження науково обґрунтованих управлінських, організаційно-методичних систем, спрямованих на розвиток інноваційного потенціалу учасників освітнього процесу.

Ми розуміємо, що для ефективної діяльності як педагогічного колективу, так і окремого освітянина необхідно створити певні умови, а саме: організувати інформаційне забезпечення

педагогів, освоєння ними нових інноваційних технологій [2, с. 59], методів діагностики розвитку вихованців тощо.

Для цього в місті створено ресурсний мультимедіа-центр, який забезпечує навчально-методичний супровід функціонування освітньої галузі.

Головне місце в системі науково-методичної роботи ми відводимо діагностиці педагогів [4, с. 4]. Аналіз діагностичних даних дозволив розробити оптимальну для нашого регіону структуру підвищення фахової майстерності педагогів, де поряд із традиційними формами підвищення теоретичної та методичної підготовки педагогічних кадрів використовуються нетрадиційні (інноваційні).

У місті розроблені такі програмні діагностичні засоби:

- комп'ютерна діагностика

**Валентина
ВАЩЕНКО**

Керівник міської методичної служби Управління освіти і науки Дніпродзержинської міської ради, Відмінник освіти України

Кращі педагоги міста на зустрічі з обласною владою

Вітаємо переможців обласного конкурсу „Вчитель року”

Презентуємо досвід освітян

- „Комплексна методика оцінки ситуації в закладі”;
- діагностика готовності педагога до науково-експериментальної діяльності за методикою „Динаміка професійної майстерності”;
- діагностика рівня інформаційної компетентності вчителя.

Тільки правильне діагностування рівня компетентності педагогічних працівників дає можливість фахівцям методичного кабінету надати педагогам необхідну диференційовану адресну допомогу в професійному розвитку та професійному зростанні.

Стимулювання самоосвіти педагогів для участі їх в інноваційній діяльності, підвищення престижу творчо працюючих учителів, вихователів, керівників гуртків – один із важливих напрямів діяльності міського методичного кабінету.

Цьому сприяє присвоєння педагогічних звань, доплати, виділення премій за кращі публікації, виступи на конференціях, семінарах, виставках-презентаціях.

Важливим стимулюючим засобом для творчості й зростання професіоналізму педагогічних колективів [3, с. 4] є вже традиційні творчі звіти установ, експериментальних навчальних закладів, методичних об'єднань, творчих груп, кращих педагогів. Найбільш цікаві й цінні матеріали цих презентацій тиражуються та поширюються серед освітян міста.

Успіх інноваційних освітніх реформ на всіх рівнях залежить від учителя,

його творчого потенціалу, готовності до безперервної самоосвіти, здібності до гнучкого соціально-педагогічного мислення, індивідуального зростання як особистості. Проведене діагностування свідчить, що **54%** педагогів міста складають педагоги з високим інноваційним потенціалом.

Метою науково-методичної роботи з досвідченими педагогами є ознайомлення їх із новітніми досягненнями психолого-педагогічної науки, а стиль взаємовідносин з ними – співтворчість.

38% педагогів знаходяться на етапі оволодіння інноваційними педтехнологіями. Метою науково-педагогічної роботи з ними є створення умов для повноцінного впровадження нових технологій у педагогічну практику. Стиль взаємовідносин з даною групою педагогів – співробітництво.

8% педагогів – це молоді та малодосвідчені вчителі, для яких найголовніше – інформаційне забезпечення їх діяльності. Стиль взаємовідносин із вчителями-початківцями – партнерська допомога в перенесенні передового педагогічного досвіду в свою практику.

В арсеналі педагогічного зростання вчителів – їх діяльність у межах міських освітніх округів, їх – 2. Унікальність функціонування освітніх округів полягає в тому, що вони створені на базі вищих навчальних закладів різних рівнів акредитації: Дніпродзержинського державного технічного університету, Дніпродзержинського професійного ліцею.

Співпраця в межах зазначених освітніх округів забезпечує можливість для вчителя кожної школи мати доступ до наукових відкриттів певного напрямку, стати співавтором навчально-методичних посібників, брати участь у наукових он-лайн конференціях тощо.

Оновлення змісту освіти вимагає зміни філософії педагога щодо власних освітніх функцій, а значить –

і *моделі підготовки вчителя* до інноваційної діяльності, де:

- *змістовний компонент*, у першу чергу, – це володіння сучасними технологіями;
- *процесуальний компонент* – етапи підготовки вчителя до інноваційної діяльності;
- *результативно-оцінюючий компонент* – це основні показники готовності до інноваційної діяльності.

Як приклад складової інноваційних форм діяльності педагога можна назвати розробки власного **портфоліо** [1, с. 21].

Ми розглядаємо портфоліо вчителя як інноваційну технологію професійного зростання педагогів. Для розміщення портфоліо педагогів використовуються сайти міських предметних методичних об'єднань, сайти навчальних закладів, на яких створені персональні веб-сторінки педагогів. Прикладом електронного портфоліо є персональний сайт педагога.

Для визначення професійного рівня вчителів, результативності їх діяльності здійснюємо різноманітні *форми та напрями моніторингу*, зокрема:

- знання нормативно-правових документів;
- самоосвіта як форма творчого відбору методик і педагогічних технологій;
- уміння вчителя моделювати власний педагогічний досвід.

Результати моніторингових досліджень обробляються, після чого моделюється формат проведення засідань міських методичних об'єднань, інших форм підвищення фахової майстерності педагогів. Значну роль у забезпеченні вчителя знаннями з певного предмету виконують навчальні екскурсії на підприємства регіону.

За підсумками проведення екскурсій творчими лабораторіями вчителів-предметників створюються мультимедійні презентації, фільми, які поповнюють медіатеку міського методичного кабінету та є додатковим дидактичним матеріалом, який ши-

роко використовують учителі у своїй роботі. Створення навчальних фільмів дає політ їх фаховій творчості.

У місті створено належні умови для проходження курсової підготовки педагогічних та керівних кадрів. Робота планується на календарний рік та на перспективу (5-річний план), чому сприяє добре налагоджений зв'язок із керівниками шкіл, учителями та відповідними кафедрами ДОППО.

Методичний кабінет надає інструктивно-консультативну допомогу керівним та педагогічним кадрам у підготовці до проходження курсів підвищення кваліфікації: вибір проблематики та форми курсової підготовки, опрацювання планів самоосвітньої роботи, розробка педагогічних проєктів, курсових робіт тощо.

Забезпечення супроводу впровадження державної Базової програми розвитку дитини дошкільного віку „Я у світі”, модернізації змісту освіти та технологій НВП стало пріоритетним напрямом діяльності всіх форм методичного навчання. Підвищенню їх

ефективності сприяли діагностичні методики, інтерактивні техніки навчання, інноваційні технології, спрямовані на розкриття потенційних можливостей кожного педагога.

Легалізовано місцевий осередок Всеукраїнської громадської організації „Асоціація працівників дошкільної освіти” в Дніпропетровській області, який створено на основі єдності професійних інтересів педагогів-дошкільників міст та районів області.

Відповідно до рішення Дніпродзержинської міської ради від 28.12.2012 р. № 643-30/VI утворено комунальний заклад „Дніпродзержинський центр практичної психології та соціальної роботи” – психолого-медико-педагогічна консультація з корекційно-розвитковим відділенням „Сузір'я” Дніпродзержинської міської ради.

Це сучасна інтегрована модель комплексної допомоги сім'ям та педагогам, які виховують дітей з особливими потребами. Центр поєднує три структурні підрозділи: центр практичної психології та соціальної роботи, психолого-медико-педагогічну консультацію, корекційно-розвиваючий відділ.

Центр надає консультативно-методичну допомогу психологічним службам закладів освіти міста; проводить аналіз, оцінку, прогноз розвитку психологічної служби системи освіти міста; відповідає за проведення семінарів, тренінгів професійної майстерності; займається систематичним вивченням і розповсюдженням вітчизняного та зарубіжного досвіду в галузі психології та педагогіки; надає консультативно-корекційну допомогу з актуальних психологічних проблем.

Результатом системної діяльності міського методичного кабінету щодо створення умов розвитку майстерності та творчої ініціативи педагогіч-

Делегація освітян міста на виставці в м. Києві

Нагородження мером талановитих учнів

них працівників є наші *спільні досягнення*:

- щорічні перемоги вчителів, методистів нашого міста в обласних та Всеукраїнських етапах конкурсів „Методист року”, „Вчитель року”, „Вихователь року”;
- учителі міста є авторами навчально-методичних посібників та підручників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, учасниками та переможцями Міжнародних, Всеукраїнських освітніх проєктів, програм, конкурсів;
- досвід багатьох педагогічних колективів та окремих педагогів неодноразово презентувався у фахових виданнях.

Управління освіти і науки спільно з міською владою підтримує творчо працюючих педагогів як морально, так і матеріально.

Управджено щорічну педагогічну премію в розмірі **5 тисяч гривень** для **6** освітянських працівників. Три роки тому започатковано щорічну премію „Лауреат міського визнання в галузі освіти”, матеріальну винагороду отримують представники 5 номінацій.

Ми об'єктивно оцінюємо свої минулі досягнення, реально визначаємо місце освіти нашого міста в освітньому просторі регіону, знаємо, чого хочемо в майбутньому.

Наші нагороди

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Десятов Д.Л. Використання мережених технологій у навчанні. Бібліотека журналу „Історія та правознавство”. – Х.: Видавнича група „Основа”, 2013. – С. 4 - 108.
2. Мелешко В. Розвиток інноваційного потенціалу сільської школи / В.Мелешко // Директор школи, ліцею, гімназії: Науково-практичний журнал для керівників закладів освіти: Фахове видання з педагогічних та психологічних наук. – 2012. – №6. – С. 58 - 61.
3. Романенко М.І. Соціальні орієнтири освітянських реформ. // Інноваційний пошук в освітньому просторі Дніпропетровщини. Методичний альманах. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 3 - 5.
4. Чириченко Л.Ф. Створення інноваційного навчально-виховного середовища // Регіональний аспект формування інноваційного освітнього середовища. Методичний альманах. Частина І. – Дніпропетровськ, 2009. – С. 3 - 18.

Валентина Ващенко

Создание условий для развития мастерства и творческой инициативы педагогических работников

В статье изложен авторский взгляд на пути и формы повышения профессионального мастерства педагогов как основного фактора обновления содержания учебно-воспитательного процесса, модернизации современной школы, обеспечения равного доступа граждан к качественному образованию.

Ключевые слова: модернизация современного образования, инновационная деятельность, научно-методическое сопровождение, информационное обеспечение, диагностика, портфолио, образовательный округ, мониторинговые исследования.

Valentina Vaschenko

Creating conditions for development of mastership and creative initiative of teaching employees

Authors' position is exposed concerning ways and forms of rising teachers' professional mastership as basic means for renovation content of teaching and educational process, modernization of contemporary school, guarantee of equal access of citizens to high quality education.

Key Words: modernization of nowadays education, innovation activity, scientific-methods support, informatic provision, diagnostics, portfolio, educational district, monitoring investigations.

ШКОЛА ЖИТТЄВОГО УСПІХУ

УДК 005.591.6:
37.014.544

У статті розглянуто організацію процесу особистісно орієнтованого виховання учнів, яка відбувається лише за умов функціонування створеного інноваційного освітнього середовища, в якому живе і діє, усвідомлює свій життєвий досвід кожна дитина. Також проаналізовано фактори й умови, що визначають розвиток кожної особистості.

Ключові слова: інноваційне освітнє середовище, інтегрована система освіти, спеціалізація дитини, концепція культурологічного розвитку особистості.

**Олександр
ГАЛАГУЗА**

Директор НВК
№ 36 м. Дніпро-
дзержинська, вчитель
географії, спеціаліст
вищої категорії,
вчитель-методист,
Відмінник освіти
України

Сьогодні навчально-виховний комплекс № 36 – це нове соціально-педагогічне утворення сучасного століття, яке має таку структуру: два дошкільних відділення (3-5 років); початкове відділення (1-4-і класи); підготовче відділення (5-8-і класи); відділення довузівської підготовки (9-11-і класи); фізкультурно-оздоровчий центр; естетично-художній центр.

Діяльність закладу спрямована на вирішення освітньої проблеми: *забезпечення рівного доступу до якісної освіти, реалізація освітніх потреб учнів та їх морально-духовне становлення – підготовка до активної, творчої соціально та особистісно значущої життєдіяльності.*

У закладі визначені інноваційні педагогічні технології (модульна, проектна, дистанційна), над якими працює висококваліфікований педагогічний колектив, розробляючи комплексну програму комп'ютеризації школи. Інноваційна діяль-

ність стала стимулюючим чинником у розвитку й дошкільної освіти закладу.

У НВК працює 67 педагогів, з яких 45 мають вищу категорію, зі званнями „вчитель-методист” – 21, „старший учитель” – 6, Відмінник освіти – 14, нагрудний знак „В. Сухомлинський” мають 3 вчителі.

Головним об'єктом комплексних завдань навчально-виховного процесу в закладі стала кожна конкретна дитина. І тому вся система педагогічної діяльності спрямована на всебічний особистісний розвиток кожного вихованця, поєднання та інтеграцію різних сфер розвитку особистості дитини в процесі її власної діяльності. Основна мета такого педагогічного впливу – це перетворення вихованця в суб'єкт діяльності, створення системи саморозвитку особистості [4, с. 11].

У місті знають, що НВК № 36 – це звичайна школа, де добре навчають. І це для педагогів висока оцінка. Розвиток школи орієнтує учня-випускника на компетентну, соціально інтегровану й мобільну особистість, яка буде здатна повноцінно жити в суспільстві.

Ми перебудовуємо роботу з учнями так, щоб дитина вчилася та самостійно здобувала інформацію, підводимо до того, щоб вона сама зробила висновки, і тоді учень свідомо відчуває потребу в пізнанні, навчанні [2, с. 183].

Учителі школи використовують різні види навчальної діяльності: пізнавальну, предметно-практичну, ігрову, спортивну, контрольну-оціночну, науково-дослідницьку.

З метою підвищення інтересу до навчання та розвитку розумової діяльності педагоги використовують у роботі інтерактивні технології.

Провідною підструктурою школи як освітньої установи є *виховна*, характерною ознакою якої стає зміна позицій у взаєминах „учитель-учень”, зміщення акценту виховання на самовиховання, саморозвиток, самореалізацію.

Стратегічною метою виховання особистості є її підготовка до виконання комплексу соціальних ролей, необхідних для суспільного життя [1, с. 51].

Учителі НВК, володіючи сучасною методикою застосування педагогічних інновацій, послідовно впроваджують їх у свою практику. Тому створені сприятливі умови для плідної науково-дослідницької роботи педагогів і учнів. У школі діє учнівське наукове товариство, члени якого є слухачами Дніпропетровського територіального відділення МАН України. Щорічно випускники школи посідають призові місця на обласних та Всеукраїнських конкурсах-захистах МАН з хімії, мистецтвознавства.

Наукові роботи випускників МАН з аналітичної хімії, практичної інформатики, банківської справи, практичної біології, мистецтвознавства знають за межами України.

Навчально-виховний комплекс № 36 – це багато-профільне інноваційне середовище, якому властива морально-психологічна ділова атмосфера та співдружність із вищими навчальними закладами.

Співпрацюємо з Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара (кафедрами хімії, фізики) з питання вивчення методів дослідження в науково-дослідницьких проектах.

Договори з Краківським університетом економіки та Дніпропетровським університетом імені Альфреда Нобеля передбачають не тільки партнерство в розповсюдженні

інноваційних методик викладання економічних дисциплін, але й у поширенні досвіду організації навчально-виховного процесу в забезпеченні рівного доступу учнів до якісної освіти.

У НВК №36 працюють творчі педагоги. Накопичено значний досвід роботи педагогів та вихователів, кращі зразки яких друкуються у предметних педагогічних виданнях „Шкільний світ”: Бурковської Н.В. з географії, Письменної С.Ю. з правознавства, Котубей В.Л. з мовознавства, Сокольцової Н.С. з основ життєвості дошкільника.

Створені навчальні посібники з українознавства, історії Дніпропетровщини, підготовки до вищих навчальних закладів з математики, хімії, фізики, біології (збірники задач).

Успіх школи – в успіхах її учнів. Школа пишається своїми випускниками, які працюють в Україні та за її межами. Це відомі спеціалісти: Галенко О. І., директор Інституту східнознавства, м. Київ; Попович О. О., лікар Інституту кардіології ім. М. Д. Стражеско, м. Київ; Светочева І. В., викладач Інституту кібернетики, м. Одеса; Кривуля С. В., юрист в Адміністрації президента України; Дейнеко В. Г., доктор математичних наук, професор Берлінгемського університету, Англія; Пелипас Ю. В., доктор медичних наук, Санкт-Петербург. Сьогодні в навчально-виховному комплексі працюють 12 випускників школи – учителі української мови і літератури, історії, природознавства, образотворчого мистецтва, початкової

школи, фізичної культури, плавання.

У практику роботи школи увійшло проведення моніторингу знань та вмінь із базових дисциплін, фізичного та психічного здоров'я дітей. Створена інформаційна база для збереження та аналізу даних дослідження особистості, подальшого його прогнозування розвитку. Це сприяє успішному розв'язанню завдання цілісного розвитку особистості.

Переконані, що формуванню освітньої сфери розвитку особистості сприяє створення власної освітньої сфери розвитку на принципах самореалізації для кожної дитини. У закладі узгоджуються плани та програми старшої школи й вищих навчальних закладів для забезпечення змісту, форм і методів освіти на основі їхньої оптимальної інтеграції та оптимізації. Приділяється значна увага розробці та апробації особистісно орієнтованих інноваційних технологій, процесу виявлення й розвитку творчих здібностей у школярів, забезпеченню системної освіти та виховання обдарованих учнів.

У закладі функціонує спортивно-оздоровчий центр, у якому виховання та навчання здійснюється з урахуванням соматичного й психічного стану здоров'я дитини. Головним напрямом функціонування інноваційного освітнього середовища є оздоровча стратегія в умовах навчання [3, с.17]. Для цього у НВК створені всі умови загартування, збереження здоров'я дитини: 2 спортивні зали, плавальний басейн, стадіон, на базі яких створено дванадцять спортивних секцій і гуртків, якими охоплено 82 % учнів.

Створення художньо-естетичного центру в закладі передбачає обов'язкове звернення кожної дитини до мистецтва через художньо-творчу діяльність і самовираження в мистецтві, самореалізацію дитини в народній національній сфері, бо культурологічна сфера максимально впливає на розвиток почуттів та емоцій дитини, формує її творчий потенціал могутніми засобами – засобами мистецтва (зразковий ансамбль естрадного танцю „Апельсин”, студія бального танцю „Елегія”, художня студія „Художник”, технічне моделювання „Майстер”).

Вагоме місце в системі виховної роботи закладу займає євроінтеграційна діяльність євроклубу „Вектор”.

Соціалізація дитини – актуальне соціальне значення для педагогів школи, які готують активну особистість, людину, яка зможе брати участь у різноманітних процесах соціальних перетворень майбутнього.

На даному етапі розвитку навчального закладу педагогічний колектив закладу працює за такими *напрямами діяльності*:

- створення сприятливих умов ефективного впровадження основних концептуальних ідей особистісно орієнтованого навчання та виховання;
- оновлення та активізація діяльності з метою забезпечення наступності та єдності всіх ланок освіти у НВК;
- розкриття творчого потенціалу, створення психолого-педагогічних умов для розвитку та саморозвитку кожного вихованця та педагога;
- формування у школярів практичних навичок та позитивного досвіду входження в соціальне середовище;
- сучасний науково-методичний супровід безперервної педагогічної освіти, творча спрямованість діяльності кожного педагога;
- інтеграція змісту інноваційних форм роботи.

Для реалізації окреслених завдань необхідно формувати нове громадське мислення, сенсом якого стає правило обов'язкової участі кожної сім'ї в реалізації програм навчального закладу з метою створення благодатних умов для особистісного розвитку вихованців, модернізація управлінської діяльності на засадах та принципах сталого розвитку [2, с. 147].

НВК № 36 працює в режимі розвитку. Ми здобули не тільки досвід упровадження інновацій, а й усвідомили, що всі інновації мають цінність тільки тоді, якщо вони обов'язково впливають на кінцевий результат діяльності, яким є випускник початкової, основної, старшої школи. Заклад орієнтує учнів на здобуття освіти, що відповідає його професійному вибору й новим суспільним вимогам, самостійно приймати рішення, бути ініціативним, брати на себе відповідальність і ефективно взаємодіяти з оточенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: науково-методичний посібник. – К.: ІЗМН, 2010. – С. 204.
2. Висоцька О.Є. Освіта для сталого розвитку: науково-методичний посібник. – Дніпропетровськ: ТОВ „Роял Принт”, 2011. – 200 с.
3. Розвиток творчої особистості в умовах навчально-виховного комплексу // Нива знань. – 2011. – №3. – 60 с.
4. Право на гідне життя: кращі практики в місцевому самоврядуванні. – К., 2012. – С. 18.

Александр Галагуза Школа жизненного успеха

В статье рассмотрена организация процесса личностно ориентированного воспитания учеников, которая происходит лишь при условиях функционирования созданной инновационной образовательной среды, в которой живет и действует, осознает свой жизненный опыт каждый ребенок. Также проанализированы факторы и условия, что определяют развитие каждой личности.

Ключевые слова: инновационная образовательная среда, интегрированная система образования, специализация ребенка, концепция культурологического развития личности.

Oleksandr Galaguzza School of success in life

Organization of process for personally oriented education of pupils is examined, that can be realized only when innovative educational environment is in function, in which every child lives, acts, and realized his own experience of reality. Also, factors and conditions are analyzed which designated evolution of every personality.

Key Words: innovative educational environment, integrated educational system, children's specialization, conception of culturalological evolution of personality.

ШКОЛА ЖИТТЄТВОРЧОСТІ – ШЛЯХ ПОШУКУ ТА ЗДОБУТКІВ

Філософія
ШКОЛИ

У статті висвітлено завдання, які сприяють розвитку в учнів ключових компетенцій, самостійному творчому вибору особистістю стратегії життя. Автор розглядає теоретично-методичні аспекти компетентної освіти, показує пріоритетні напрями роботи навчального закладу, спрямовані на формування в учнів внутрішньої потреби самопізнання, саморозвитку, самореалізації. Запропоновано авторську модель діяльності школи життєтворчості; наведено форми впровадження освітніх інноваційних технологій, розроблено схему органічного поєднання навчально-виховного процесу. Визначено основну ідею педагогіки життєтворчості – навчити мистецтву життя.

УДК 37.014.544

Ключові слова: технологія життєтворчості, компетентність, інноваційна особистість, інтерактивні технології, модернізація навчально-виховного процесу, саморозвиток, громадянин нової генерації.

Основне завдання педагогічного колективу школи – допомогти учням оволодіти технологіями життєтворчості, компетентно обрати власний шлях, створити навчальний заклад для тих, хто бажає досягти успіхів у житті, навчитися будувати відносини з іншими людьми, природою, суспільством і, разом з тим, творити себе самого.

Пріоритетними напрямками діяльності є:

- практична перевірка системи розвитку інноваційної особистості, яка здатна активно жити й діяти у відкритому демократичному суспільстві;
- організація та проведення соціально-психологічного й педагогічного аналізу впливу навчально-виховного

процесу на формування життєвої компетентності учнів;

- розробка структурних компонентів моделі школи життєтворчості в умовах загальної середньої школи малого міста;
- моделювання системи управління школи життєтворчості;
- діагностика розвитку учня, шляхів і рівнів його саморозвитку та самореалізації;
- оновлення освітньої практики, змінення традиційного типу діяльності педагога;
- практична реалізація профільного навчання;

Любов СУХРАКОВА

Директор СЗШ №19 м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області, учитель біології

Директор школи, ліцею, гімназії № 5'2013

- упровадження здоров'я-збережувальних технологій;
- співпраця з батьками, громадськістю з питань національного виховання школярів;
- формування в учнів потреби у творчій реалізації своєї індивідуальності.

Добре розвинутий розум, пристрась до навчання, вміння застосовувати знання на практиці – ось ключ до майбутнього. Виходження молодого покоління до глобалізованого динамічного світу, у від-

крите суспільство підносить роль життєвої та соціальної компетентностей вихованців і ставить **нові завдання перед сучасною школою:**

- швидко адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях;
- критично мислити;
- використовувати набуті знання та вміння в навколишньому житті;
- бути здатними генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення, творчо мислити;
- бути комунікабельним, контактним у різних соціальних групах, уміти працювати в команді;
- цілеспрямовано використовувати свій потенціал як для самореалізації у професійному та особистому планах, так і в інтересах суспільства, держави;
- уміти думати, переробляти інформацію, отриману з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку та самоврядування;
- бережливо ставитись до свого здоров'я та здоров'я інших;
- бути здатним до вибору альтернатив, що пропонує сучасне життя;
- уміти планувати стратегію власного життя.

Таким чином, важливість розробки системи розвитку особистості є актуальною як для закладів середньої освіти зокрема, так і для освітнього стану в цілому.

Оскільки дослідження є комплексними, передбачається широке використання педагогічних, психологічних, соціальних методів теоретичного та емпіричного характеру.

У школі створені й працюють творчі групи педаго-

гів з актуальних проблем модернізації навчально-виховного процесу, впровадження інноваційних технологій та інтерактивних методів навчання.

Результативною є робота творчих груп із таких проблем:

- активізація пізнавальної діяльності учнів;
- використання інноваційних та інтерактивних методів навчання на уроках;
- використання методу проектів;
- використання інтерактивних методів навчання при викладанні курсу „Основи здоров'я”;
- впровадження інформаційно-комунікативних технологій у навчально-виховний процес;
- розвиток зв'язного мовлення молодших школярів;
- організація роботи з обдарованими дітьми;
- впровадження здоров'язберігавальних технологій;
- вивчення та впровадження навчальних курсів економічного спрямування;
- проблеми соціально-психологічної реабілітації дітей з особливими потребами.

У школі здійснюється впровадження освітніх інноваційних технологій:

1. Інтерактивні технології навчання;
2. Особистісно-орієнтоване навчання у системі ППО;
3. Розвивальне навчання як дидактична технологія;
4. Інформаційні технології навчання в освітньому просторі школи;
5. Використання мультимедійних засобів навчання.

Діяльність навчального закладу – школи життєтворчості – спрямована на формування в учнів внутрішньої потреби самопізнання, саморозвитку, самоврядування, самореалізації. Ми оновлюємо зміст освіти відповідно до найновіших національних та світових наукових, загальнокультурних та педагогічних здобутків, і, як наслідок, розширюється комунікативний простір уроку, підвищується рівень керуваності процесу навчання за рахунок раціональної його оптимізації. В учнів підвищилась пізнавальна активність, скоротились навчальні навантаження, став можливим вибір індивідуальної траєкторії руху в дидактичному модулі, більш глибокого занурення в предмет пізнання.

У нашому закладі органічно поєднуються навчальний і виховний процеси (Схема 2).

Школа працює над виховною проблемою „Формування творчої особистості на основі інтерактивних технологій у навчально-виховному процесі”.

Позашкільне життя класних колективів цікаве та змістовне. Учні протягом року подорожують рідним містом, а також бувають на екскурсіях у містах Запоріжжя, Полтава, Львів, здійснюють туристичні подорожі Південним берегом Криму.

Наш навчальний заклад – це школа, в якій діяльність дитини постійно супроводжується ситуацією успіху, педагогічної підтримки та захисту дитини, школа, в якій створюються умови для розвитку духовної культури особистості, розвитку духовної активності учнів та формування в них позитивної мотивації до здорового способу життя. Дитина в системі виховної роботи школи – це суб’єкт життєдіяльності, здатний до саморозвитку й самореалізації, а основою є прагнення до вищих досягнень, успіху, вдосконалення, активної життєвої позиції. Учні нашої школи неодноразово посідали призові місця в районі, місті, області в інтелектуальній грі „Що? Де? Коли?”, у змаганнях „Юних інспекторів руху”, в турнірі з шашок, змаганнях зі спортивної аеробіки, з чарлідінгу, з футболу „Євро

– 2012” серед шкіл міста. Брали участь у міських конкурсах „Крок”, „Молодь за здоровий спосіб життя”, декоративно-ужиткове мистецтво, образотворче мистецтво, „Віват, талант!”; Різдво Христове в музеї міста, також брали участь у районних святах „Різдвяні вечорниці”, „Масляна”, „Відкриття дитячих майданчиків”.

Багато років поспіль у школі працює табір відпочинку „Пролісок”. Діти з великим бажанням відвідують табір, створюють свій власний стиль життя у загонах.

Школа працює за технологічним профілем. Здійснюємо допрофільну та профільну професійну освіту. Забезпечуємо соціальну й особисту ефективність освіти. Концептуальною основою виховних технологій школи є не підготовка до життя дитини, а формування інноваційних потреб – жити в умовах постійних змін й активної соціальної дії.

Однією з центральних ланок роботи школи є розвиток здібних та обдарованих учнів. Розроблений і запроваджується проект „Творча обдарованість”, згідно з яким створено банк „Обдарована дитина”, до якого увійшли номінації: розумова, науково-технічна, художньо-естетична, організаторська та спортивна обдарованості.

Сьогодні у школі діє учнівська організація „Лідер”, яка об’єднала учнів 5-11 класів у єдине коло співдружності та співпраці.

Самоврядування в шкільному середовищі – спільна вчительська, батьківська, учнівська проблема, основною стратегією якої є створення духовно-морального клімату в колективі школи. Ми вважаємо, що учнівське самоврядування виховує людину, яка здатна створити проект власного життя. Цьому ж сприяє школа лідерів, яка навчає вирішувати проблеми без конфліктів, організувати команду, залучити до співпраці всіх бажаних.

Проективна методика, яка широко використовується в навчальному закладі, допомагає вихованню громадянської компетенції. Кожний класний колектив працює над реалізацією власного проекту („Життя як цінність”, „Школа наш дім”, „Пам’ять поколінь”, „Українські народні звичаї та традиції”, „Милосердя”, „Галерея”).

У школі працюють 14 випускників різних років, які передають новим поколінням традиції, навчають любити свою маленьку родину, навчають життєтворчості.

Для організації різноманітних видів діяльності як умов самореалізації кожного учня в соціально-комунікативній, суспільно-корисній, ігровій, фізично-оздоровчій, навчально-пізнавальній, науково-дослідницькій, художньо-естетичній, туристсько-краєзнавчій, науково-технічній, декоративно-прикладній, еколого-натуралістичній сферах підтримується зв’язок із громадськими організаціями, позашкільними закладами, вищими навчальними закладами міста та області. Інтегрування навчального закладу в соціум допомогло відкрити в школі філію художньої та музичної школи, шашковий клуб, філію обласної школи олімпійського резерву з тхеквондо. Проектування стало засобом соціального й інтелектуально-творчого саморозвитку всіх суб’єктів освіти.

Основна ідея педагогіки життєтворчості – навчити мистецтву життя.

А звідси стає цілком зрозумілим, що тільки вчитель, який сам володіє мистецтвом життєтворчості, є життєво успішним, може виховати відповідну особистість. Тому проектування моделі вчителя школи життєтворчості стало одним із важливих етапів у роботі з педагогічним колективом школи. До цієї роботи було залучено не тільки вчительський колектив, а

також учнів старших класів, батьків, громадськість.

Отже, серед запропонованих моделей ми зупинились на такій, яка найбільш точно визначає провідні категорії сучасного вчителя, який бачить не тільки в учневі 12-ти бальну шкалу оцінювання знань, а, перш за все, людину, а діяльність школи в режимі експерименту – це шлях пошуків і здобутків, шлях від класичної середньої школи до школи життєтворчості, шлях формування молодого громадянина нової генерації.

Любовь Сухракова Школа жисттворчества – путь поиска и достижений

В статье приведены задания, которые содействуют развитию у учеников ключевых компетенций, самостоятельному творческому выбору личностной стратегии жизни. Автор рассматривает теоретико-методические аспекты компетентного образования, показывает приоритетные направления работы учебного заведения, направленные на формирование у учеников внутренней потребности самопознания, саморазвития, самореализации. Предложена авторская модель деятельности школы жисттворчества; описаны формы внедрения образовательных инновационных технологий, разработана схема органического сочетания учебно-воспитательного процесса. Определена основная идея педагогики жисттворчества – научить искусству жизни.

Ключевые слова: технология жисттворчества, компетентность, инновационная личность, интерактивные технологии, модернизация учебно-воспитательного процесса, саморазвитие, гражданин новой генерации.

Lubov Sukhrakova School of life-creation is a road of quest and acquisition

The article finds out assignments which help students to develop key competencies, creative self-selection of life strategy by the personality. The author analyzes theoretic and methodic aspects of competent education, shows top-priority directions of activity for an educational institution oriented on forming in students internal need of self-knowledge, self-development, self-realization. Author builds up an activity model for a school of life-creation, proposes forms of implementation for educational innovative technologies. The scheme is elaborated for natural unification of teaching and educational process. The main idea is emphasized of life-creation pedagogics – to teach ability for life.

Key Words: life-creation technology, competency, innovative personality, interactive technologies, modernization of teaching and educational process, self-development, new generation citizen.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк В.М. Педагогіка життєтворчості особистості / В.М. Антонюк // Виховна робота в школі. – 2006. – № 9. – С. 22 - 24.
2. Басун Н., Красновський В. Життєва компетентність учнів // Психолог. – 2002. – № 7. – С. 3 - 5.
3. Вознюк Л. Педагогіка життєтворчості в експериментальних навчальних закладах Дніпропетровщини / Л. Вознюк // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2005. – № 5 - 6. – С. 48 - 57.
4. Волобуєва Т.Б. Розвиток творчої компетентності школярів: методичний матеріал / Т.Б. Волобуєва. – Х.: Видавнича група „Основа”, 2005. – 112 с.
5. Друзенко Н. Становлення та самореалізація особистості в школі життєтворчості / Н. Друзенко // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2007. – № 1 - 2. – С. 106 - 113.
6. Єрмаков І. Компетентнісний потенціал педагогіки життєтворчості / І. Єрмаков // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2009. – № 6. – С. 22 - 25.
7. Єрмаков І. Теорія життєтворчості – модель школи майбутнього / І. Єрмаков, Д. Пузіков // Директор школи. Україна. – 2009. – № 7 - 8. – С. 33 - 45; № 9. – С. 25 - 38.
8. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики / За ред. І.Г. Єрмакова. – Запоріжжя: Центріон, 2005. – 640 с.
9. Листопадова Л. Педагогіка життєтворчості як шлях до вирішення проблем соціальної адаптації й розвитку дітей, підлітків і молоді / Л. Листопадова // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2007. – № 5. – С. 78 - 84.
10. Психологія і педагогіка життєтворчості: Навч.-метод. посібник. /Ред. рада: Доній В., Несен Г.М., Єрмаков І.Г. та ін. – К., 1996. – 792 с.

ІННОВАЦІЙНА ШКОЛА

Інформаційні технології вирішують багато завдань у сфері освіти, але вони не вирішують завдання наповнення освітніх ресурсів якісним змістом. Тож ефективне впровадження ІКТ неможливе без активної участі самих педагогів у розробці електронного контентуС. 32

Наші педагоги не лише орієнтовані на професійну відданість, а й здатні сприймати та впроваджувати нові освітні ідеї, створювати авторські програми, підручники, розробляти власні методики. Отже, вчителі – науковці, методисти, новатори й творчі особистості, а науково-дослідницька робота для них – необхідна умова практичної діяльностіС. 85

**Інноваційна
школа**

УДК 37.091.33:
(373.2+373.5)

ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВИПЕРЕДЖАЮЧОЇ ОСВІТИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЛІЦЕЇ

У статті розкривається значення та принципи відкритої освіти. Автор наголошує на тому, що відкрита освіта – це система навчання, що використовує технології та методики дистанційного навчання й забезпечує можливість кожному учню вибудувати ту освітню траєкторію, що найбільше відповідає його освітнім і професійним здібностям. Також наводиться приклад упровадження в ліцеї технологій випереджаючої освіти для сталого розвитку.

Ключові слова: відкрита освіта, дистанційне навчання, випереджальна освіта, мережевий курс, технології „наскрізного” навчання.

**Людмила
СБОЄВА**

Директор комунального закладу НВО „Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад I-II ступенів – ліцей нових інформаційних технологій м. Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради

**Див. також
статтю про цей
заклад на С. 113**

НВО-Ліцей НІТ веде дослідно-експериментальну роботу за темою „Розробка методології та технології випереджаючої освіти для сталого розвитку”. Становлення ідеї випереджаючої освіти в інтересах сталого розвитку пов’язане з інформатизацією освітнього середовища. Однією з найсуттєвіших складових інформатизації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах є створення, впровадження та розвиток комп’ютерно-орієнтованого освітнього середовища на основі інформаційних систем, мереж, ресурсів і технологій [1, с. 171]. Інструментом для створення освітньої системи на засадах парадигми випереджаючої освіти є технології відкритої освіти.

Відкрита освіта – це система навчання, що використовує технології та методики дистанційного навчання й забезпечує можливість кожному учню вибудувати ту освітню траєкторію, що найбільше відповідає його освітнім і професійним здібностям. Відкрите навчання технічно передбачає гнучку, відкриту організацію навчального простору, змінний склад навчальних груп, вільний вибір учнем видів і способів навчальної діяльності [1, с. 51].

При дистанційних формах організації педагогічного процесу основний акцент ставиться на посилення самостійного й індивідуалізованого навчання. Викладачеві призначається організувати самостійну пізнавальну діяльність учнів, озброювати їх методами пізнання та здобування знань, розвивати вміння застосовувати їх на практиці, використовувати новітні телеко-

Відкрита освіта – це система навчання, що використовує технології та методики дистанційного навчання й забезпечує можливість кожному учню вибудувати ту освітню траєкторію, що найбільше відповідає його освітнім і професійним здібностям. Відкрите навчання технічно передбачає гнучку, відкриту організацію навчального простору, змінний склад навчальних груп, вільний вибір учнем видів і способів навчальної діяльності [1, с. 51].

При дистанційних формах організації педагогічного процесу основний акцент ставиться на посилення самостійного й індивідуалізованого навчання. Викладачеві призначається організувати самостійну пізнавальну діяльність учнів, озброювати їх методами пізнання та здобування знань, розвивати вміння застосовувати їх на практиці, використовувати новітні телеко-

мунікаційні засоби для всіх видів дистанційного спілкування.

Принципи відкритої освіти реалізуються в навчальному процесі ліцею НІТ у різних формах: вивчення факультативних курсів, профільних курсів за вибором, індивідуальне навчання, виконання випереджаючих завдань, робота у дистанційних освітніх проєктах, участь у надпрограмах інтелектуальних змагань; заняття у відкритих Інтернет-школах додаткової освіти, які організуються педагогами ліцею в співробітництві з викладачами ВНЗ.

Інформаційні технології вирішують багато завдань у сфері освіти, але вони не вирішують завдання наповнення освітніх ресурсів *якісним змістом*. Ефективне впровадження ІКТ неможливе без активної участі

самих педагогів у роботі електронного контенту. Підґрунтям для створення електронних навчальних комплексів є досвід педагогів ліцею зі застосування кейс-технологій для методичного забезпечення самостійної пізнавальної діяльності учнів. Навчальні комплекси мають у своєму складі мультимедійні навчальні матеріали, практикум для вироблення вмінь і навичок застосування теоретичних знань із прикладами виконання завдань й аналізом поми-

Ліцей НІТ уклав договір з Навчальним центром за технологіями CAD/CAM/CAE/PDM/ CALS Національного гірничого університету про творчу співдружність у сфері інноваційних технологій SolidWorks. Новітній програмний комплекс SolidWorks вивчається в курсі „Інформаційні технології проєктування”

лок; систему діагностики й контролю знань. Дидактичну регламентацію навчального процесу забезпечує методичний посібник із самостійного вивчення курсу, який містить методичні вказівки, що забезпечують навігацію учня в процесі освоєння дисципліни, і рекомендації з організації самостійної роботи (з підготовки до участі у форумах, до виконання тестів, завдань, проєктів, курсових робіт).

Реалізація кожної зі складових навчального курсу може варіюватися залежно від предметної області. Наприклад, для курсів із математики, інформатики практикум може бути представлений у вигляді задачника, а з економіки – у вигляді ділових ігор і т.п. У ліцеї електронні навчальні засоби, як правило, створюються у співробітництві педагогів із ліцеїстами 10-11 класів у формі курсових робіт.

Створення *інформаційно-праксеологічних систем* дозволяє вирішити завдання інтеграції освітнього процесу ліцею в інформаційно-освітній простір; створити колекції освітніх ресурсів дистанційного навчання; створити тематичні освітні веб-сайти з предметів, підвищити дидактичний потенціал освітнього процесу.

Необхідною складовою освітньої системи в закладі випереджаючої освіти є **підсистема відкритої віртуальної додаткової освіти**, яка пропонує елективні й факультативні навчальні курси. Відкрита освіта дозволяє зацікавленим, творчим педагогам запроваджувати викладання авторських факультативних та елективних курсів у формі мережевого навчання.

Мережевий курс – це дидактичний інтерактивний комплекс для навчання в середовищі Інтернет. Система подання знань забезпечує безперервність і повноту дидактичного циклу дистанційного процесу навчання, який включає подання теоретичного матеріалу, забезпечення тренувальної навчальної діяльності й контролю засвоєння знань, інформаційно-пошукову діяльність.

Недоліком використання відкритого навчання в середній школі є недостатній розвиток в учнів навичок самоорганізації та потреба підлітків в очному спілкуванні з викладачем. Тому головним методичним питанням при організації відкритого навчання є забезпечення підвищення рівня мотивації навчання, стимулювання навчальної діяльності. На вирішення цього питання спрямовано роботу творчої групи педагогів ліцею над розробкою технології „наскрізного” навчання у викладанні авторських елективних курсів і курсів за вибором при навчанні за інформаційно-технологічним профілем.

Теоретична модель методу наскрізного проєктування об'єктів професійної діяльності є системою дій, що дозволяють викладачеві організувати процес вивчення курсу в такий спосіб, щоб навчити учня методам розв'язування прикладних задач на підґрунті предметних знань [3, с. 3]. Кінцева мета „наскрізного” вивчення теми (курсу) – це *виконання та захист проєкту*, тому саме зміст роботи з теми проєкту є найміцнішим мотиваційним стимулом для творчої діяльності учня протягом усього періоду навчання. Склад проєкту містить у собі реалізацію суми знань, умінь і навичок, що отримані при вивченні курсу, і це гарантує необхідний рівень навченості на момент завершення вивчення курсу. Колективом творчої групи запропонована концепція технології; розроблені зразки комплексних прикладних завдань; розроблена методика моніторингу проходження учнем індивідуальної освітньої програми; розроблена покрокова інструкція з організації віртуального навчання учнів.

Учителями ліцею розроблені **мережеві курси** з використанням методу наскрізного навчання: факультативні курси з математики „Теорія подільності”, „Методи розв'язування ірраціональних рівнянь”, „Використання методу координат при розв'язуванні геометричних задач” (учителі Крячик М.В., Черниш Н.М.), про-

фільні курси за вибором „Потокові презентації у Macromedia Flash”, „Задачі обчислювальної геометрії”, „Інформаційна безпека” (вчителі Луньова Ю.О., Сидорова Т.Я.) та інші. Впровадження таких курсів вирішує проблему навчального перевантаження учнів, знімає питання наповнюваності факультативних груп і дійсно дає учням можливість будувати власну освітню програму, створює передумови для рішення проблеми наступності освітніх програм шкільного й професійного навчання.

У ліцеї розроблений **електронний посібник** для самостійного вивчення педагогами курсу „Технології відкритої освіти”. Активне вивчення курсу дозволить педагогові засвоїти теоретичні основи навчання в сучасних інформаційно-освітніх середовищах; усвідомити поняття, змістовну сутність дистанційного навчання як складової частини системи відкритої освіти, можливості його застосування в середній школі; знати й уміти використати у практичному навчанні організаційні форми проведення Інтернет-занять; уміти розробляти навчально-методичні й інформаційні комплекси.

Модельовання інформаційних освітніх середовищ довузівської підготовки, їх організаційних, методичних та змістових компонентів, обумовлене стратегіями випереджаючої, безперервної, відкритої освіти, забезпечує підвищення якості навчання, стимулює розробку технологій, скон-

центрованих на формування інноваційного мислення, підвищує ефективність педагогічної та навчальної праці [2, с. 91].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Висоцька О.Є. Освіта для сталого розвитку: науково-методичний посібник. – Дніпропетровськ: ТОВ „Роял Принт”, 2011. – 200 с.
2. Вашекин Н.П., Урсул А.Д. Ориентиры опережающего образования. // Социс. – 2000. – № 5. – С. 90 - 97.
3. Соболева В.В. Теоретические основы метода сквозного проектирования объектов профессиональной деятельности инженера-строителя при изучении курса общей физики // Современные проблемы науки и образования. – 2012. – № 3.

Людмила Сбоева

Внедрение технологий опережающего образования для устойчивого развития в лицее

В статье раскрываются значение и принципы открытого образования. Автор акцентирует внимание на том, что открытое образование – это система обучения, которая использует технологии и методики дистанционного обучения и обеспечивает возможность каждому ученику выстроить ту образовательную траекторию, которая более всего отвечает его образовательным и профессиональным способностям. Также приводится пример внедрения в лицее технологий опережающего образования для устойчивого развития.

Ключевые слова: открытое образование, дистанционное обучение, опережающее образование, сетевой курс, технологии „сквозного обучения”.

Ludmila Sboeva

Implementation of feed-forward education technologies in liceum for continuous development

Assignment and principles of unclosed education are demonstrated in the article. The author proclaims that unclosed education is an educational system using technologies and techniques of distance learning and provides possibility for every student to organize the educational path that corresponds best of all to his educational and professional abilities. Also, the example is demonstrated of implementation of feed-forward education technology for continuous development.

Key Words: unclosed education, distance learning, feed-forward education, web-oriented curriculum, "pass-thru" education technologies.

**Інноваційна
школа**

УДК 37.091.214.18-
027.557

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ – ШЛЯХ ДО МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ

У статті розкрито засоби реалізації допрофільної підготовки та профільного навчання учнів за біотехнологічним профілем (природничо-математичний напрям), які спрямовані на формування ключових компетентностей старшокласників, їхній свідомий вибір майбутньої професійної діяльності, уміння розробляти власний життєвий проект.

**Ніна
КЛИМОВА**

Директор комунального закладу „Середня загальноосвітня школа № 4 імені А.С.Макаренка м. Дніпродзержинська”, спеціаліст вищої категорії, „учитель-методист”, Відмінник освіти України

Ключові слова: профільне навчання, оптимізація навчання, професійна орієнтація, допрофільна підготовка, інноваційні педагогічні технології, формування ключових компетентностей.

Старша школа має функціонувати як профільна. Це створюватиме сприятливі умови для врахування індивідуальних особливостей, інтересів і потреб учнів, для формування у школярів орієнтації на той чи інший вид

майбутньої професійної діяльності. Профільна школа найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, що значно розширює можливості учня у виборі власної освітньої траєкторії.

КОНЦЕПЦІЯ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В СТАРШІЙ ШКОЛІ

Відповідно до Державного стандарту базової та повної середньої

освіти загальноосвітні навчальні заклади повинні створювати передумови для всебічного розвитку особистості, для індивідуалізації та диференціації навчання, його профільності в старшій школі, запровадження особистісно орієнтованих педагогічних технологій, формування соціальної, комунікативної, комп'ютерної та інших видів компетентності учнів.

Введення профільного навчання є одним із основних напрямів модернізації освіти.

Профільне навчання – вид диференційованого навчання, який передбачає врахування освітніх потреб, нахилів, здібностей учнів; створення умов для навчання старшокласників відповідно до їхнього професійного самовизначення, що забезпечується за рахунок змін у цілях, змісті, структурі й організації навчального процесу [2, с. 3].

Комунальний заклад „Середня загальноосвітня школа № 4 імені А.С. Макаренка м. Дніпродзержинська” з 1995 року надає освітні послуги, пов’язані з одержанням повної середньої освіти з профільними медичними класами; з 2010 року навчання в 10-11 класах здійснюється за природничо-математичним напрямом, біотехнологічним профілем.

Мета профільного навчання – забезпечення можливостей для рівного доступу учнівської молоді до здобуття профільної та допрофесійної підготовки, неперервної освіти впродовж життя, виховання особистості, здатної до самореалізації, професійного зростання й мобільності в умовах реформування сучасного суспільства. Профільне навчання спрямоване на формування ключових компетентностей старшокласників, набуття ними навичок самостійної науково-практичної, дослідницько-пошукової діяльності, розвитку їхніх інтелектуальних, психічних, творчих, моральних, фізичних, соціальних якостей, прагнення до саморозвитку та самоосвіти [2, с. 3].

Основними завданнями профільного навчання є:

- створення умов для виховання й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки;
- забезпечення умов для життєвого та професійного

самовизначення старшокласників, формування готовності до свідомого вибору й оволодіння майбутньою професією;

- формування загальнокультурної, соціальної, комунікативної, інформаційної, громадянської, здоров’язбережної компетенцій учнів на допрофесійному рівні, спрямування молоді щодо майбутньої професійної діяльності;
- забезпечення наступнопрофесійних зв’язків між загальною та професійною освітою відповідно до обраного профілю.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Психолого-педагогічний супровід профільного навчання в школі спрямований на оптимізацію навчання, вивчення особистості та реалізацію професійної орієнтації.

Професійна орієнтація – науково-практична система підготовки особистості до вільного та свідомого вибору професії. Основним об'єктом цієї системи є особистість учня в різних вікових періодах її розвитку від молодшого до старшого шкільного віку. Вивчення особистості учня з метою профорієнтації охоплює всі її характерні особливості: ціннісні орієнтації, інтереси, потреби, схильності, здібності, професійну направленість, професійні наміри, мотиви вибору професії, риси характеру, темперамент, стан здоров'я.

Вікові етапи професійної орієнтації

Початковий етап (1-4 класи)	Пізнавально-пошуковий етап (5-7 класи)	Базовий етап (8-9 та 10-11 класи)
<ul style="list-style-type: none"> ● ознайомлення дітей з різними професіями; ● виховання позитивного ставлення до всіх видів трудової діяльності; ● виховання інтересу до самопізнання своєї особистості; ● формування початкових трудових умінь і навичок 	<ul style="list-style-type: none"> ● формування в учнів ціннісних орієнтацій; ● мотивація самопізнання; ● установка на активність у самовизначенні; ● розвиток здібностей до самооцінки, самоаналізу 	<ul style="list-style-type: none"> ● вивчення класифікації професій та їх вимог до людини; ● розвиток уміння робити вибір профілю подальшої освіти, форм трудової підготовки; ● розвиток індивідуальних професійних якостей; ● вироблення вміння зіставляти вимоги та можливості; ● випробування можливостей учнів у різних видах трудової діяльності; ● орієнтація на суміжні професії

Виявлення й оцінювання індивідуальних професійно значущих психологічних особливостей учнів у системі орієнтації на профіль навчання здійснюється за допомогою наступних методик: „Карта інтересів”, „Діагностика структури навчальної мотивації”, ШТРР, „Самооцінка особистості”, „Визначення вольової регуляції”, „Опитувальник Айзенка”, „Вивчення ціннісних орієнтацій”, „Дослідження основних характерологічних тенденцій учня”.

Психодіагностика особистості учня з метою профорієнтації має завдання:

- вивчення кола інтересів учнів 7-8 класів;
- надання рекомендацій учням 9-х класів щодо вибору профілю навчання в старшій школі;
- вивчення рівня адаптації задоволеності обраним профілем, здібностей учнів 10 класу;
- забезпечення професійного й особистісного самовизначення випускника.

Діагностичні дослідження дають змогу сформувати зацікавленість учнів до самоаналізу та самооцінки власних професійних інтересів, необхідних для правильного вибору життєвого шляху та подальшого самовизначення.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ

Відповідно до Концепції профільного навчання з ме-

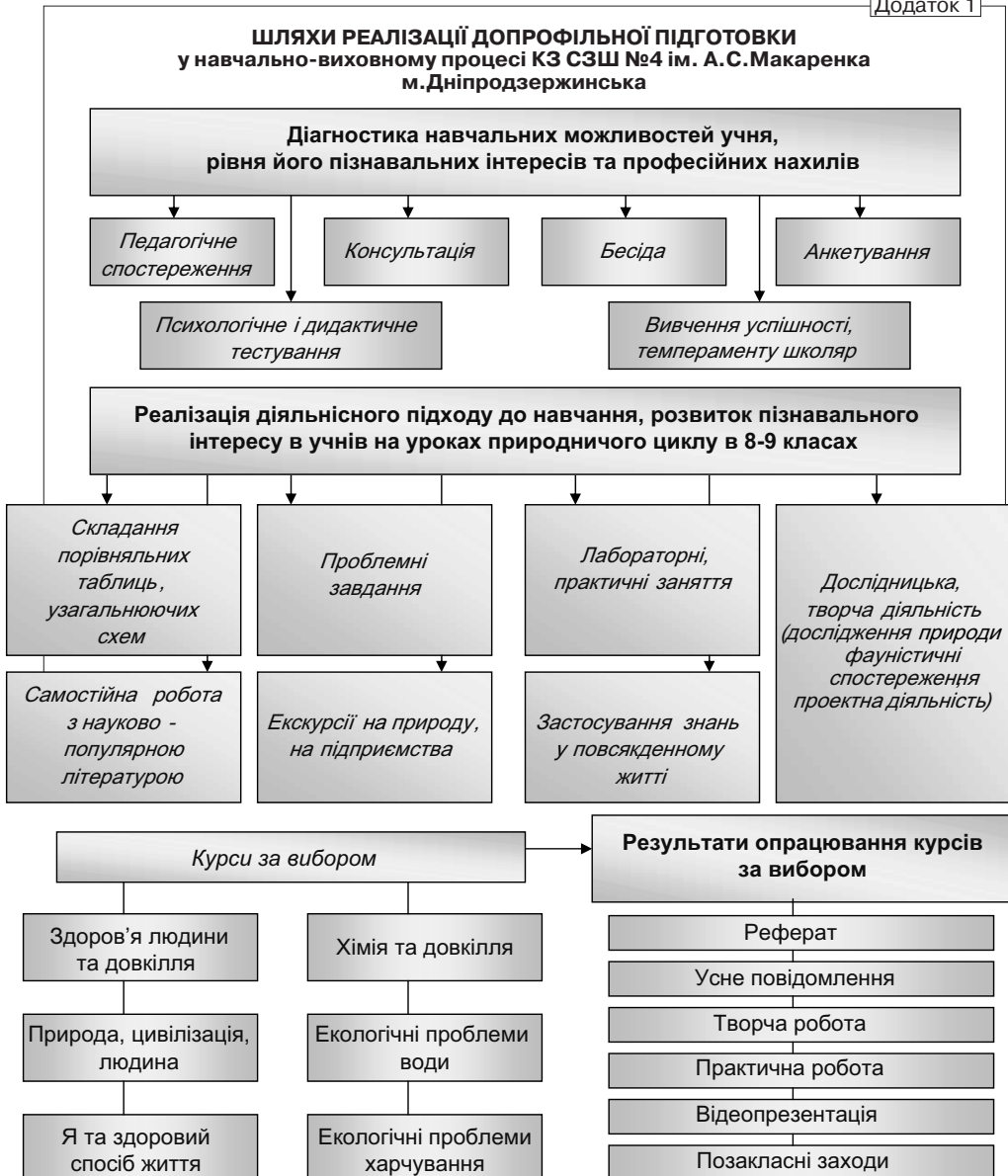
тою професійної орієнтації учнів, сприяння усвідомленому вибору ними напрямку профільного навчання у старшій школі у 8-9 класах здійснюється *допрофільна підготовка*.

Допрофільна підготовка – професійна орієнтація учнів, сприяння усвідомле-

ного вибору ними напрямку профільного навчання в старшій школі (*Додаток 1*).

Основними складовими допрофільної підготовки є вивчення окремих предметів на диференційованій основі, курси за вибором, інформаційна робота, профільна орієнтація [3, с. 51].

Додаток 1

Формуванню єдиної наукової картини світу сприяє впровадження спецкурсів природничого профілю, якими передбачено використання інтегрованих знань з біології, хімії, географії, екології, медицини, філософії, психології. Мета даних спецкурсів – навчання, поглиблення та розширення знань учнів із різних питань біологічної науки, розвиток інтересу учнів до практичного застосування знань із біології, сприяння їхньої подальшої профорієнтації в галузі медицини, біології, охорони природи.

Проведення таких спецкурсів формує в учнів елементарні навички здорового способу життя, основи раціонального харчування, навчає самостійно працювати з різними джерелами інформації, дотримуватись гігієнічних вимог до режиму розумової та фізичної праці, зрозуміти цілісну картину світу та роль природи в житті й господарській діяльності людини.

Прикладом таких спецкурсів є спецкурси „Здоров’я людини та довкілля”, „Я та здоровий спосіб життя”, „Екологічні проблеми води”, „Природа, цивілізація та людина”, „Екологічні проблеми харчування людини”, „Хімія та довкілля”.

Учителі школи активно використовують у процесі вивчення спецкурсів як академічні форми навчання (урок, практикум, лекція, семінар

тощо), так і форми, орієнтовані на інноваційні педагогічні технології (комунікативні методи, групові, дослідницька діяльність, метод проєктів, розробка індивідуальних навчальних планів тощо).

Формами реалізації допрофільної підготовки в школі також є: активні та інтерактивні уроки (інтелектуально-творчі ігри, діалог, дискусія, екскурсія-залучення учнів до відвідування дитячого екологічного центру), практикуми, лабораторні роботи, курси за вибором, факультативи, виставки, конкурси, наукові товариства учнів, Мала академія наук (МАН), науково-практичні конференції, предметні олімпіади, кабінет профорієнтації тощо. Такі форми роботи сприяють прискоренню самовизначення учня, розкриттю його природних здібностей, прояву ініціативи, розвитку творчості, орієнтації на певну сферу професійної діяльності.

Обов’язковим компонентом допрофільного та профільного навчання в школі є профорієнтаційна робота.

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТАРШОКЛАСНИКІВ

у процесі вивчення профільних предметів

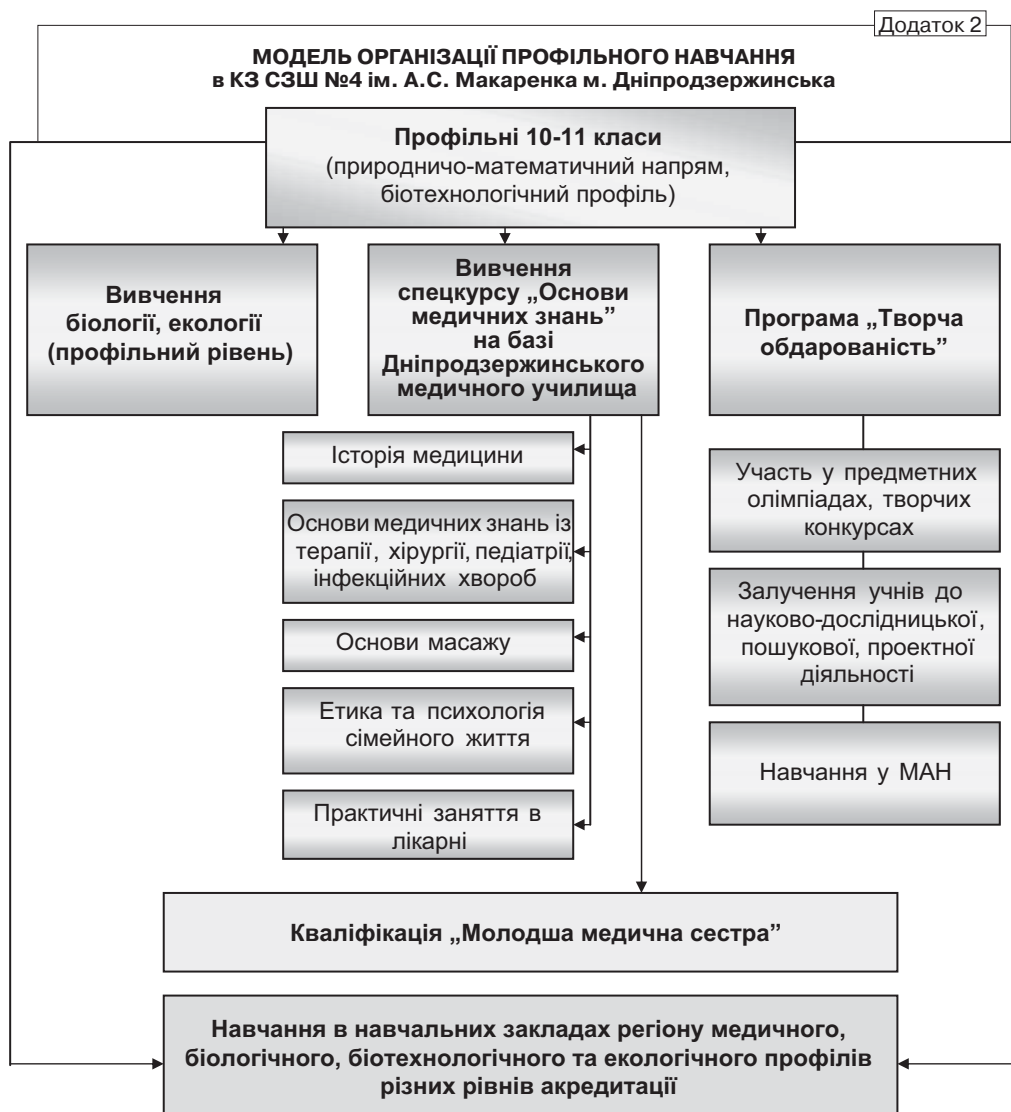
В основу організації профільної освіти в закладі покладено системний підхід, спрямований на формування та розвиток знань учнів з анатомії, фізіології людини, валеології, медицини, гігієни, екології, взаємозв’язку здоров’я людини та стану навколишнього середовища; сприяння професійної орієнтації, вибору професій у галузі біотехнологічного, біологічного, медичного та екологічного профілів (Додаток 2).

Профільні загальноосвітні предмети – це цикл предметів, які реалізують мету, завдання та зміст обраного профілю [1, с. 26].

При викладанні профільних предметів (біології, екології) вчителі добирають форми та методи організації навчальної діяльності учнів, які сприяють формуванню ключових компетентностей старшокласників: соціальної, полікультурної, комунікативної, інформаційної, компетентності самоосвіти та саморозвитку, компетентності продуктивної творчої діяльності.

Для розвитку *соціальної компетентності* в учнів учителі викорис-

товують життєві ситуації, пов'язані з властивостями та використанням речовин (позакласні заходи для учнів 10-11 класів „Полімерні матеріали”, „Харчові добавки”, „Побутова хімія та здоров'я людини”, „Косметична хімія та здоров'я людини” (учитель екології Прудкий О.А.), уроки в 10 класі „Суд над генною інженерією”, „Біологічно активні речовини” (учитель біології Антонова А.М.). Учителі надають можливість учневі обрати й виконати форми тематичного оці-

нювання, завдання відповідно до власного рівня володіння навчальним матеріалом (різномірні навчальні та контролюючі завдання), використовують групові форми навчання. Вчитель біології Антонова А.М. приділяє значну увагу формуванню в старшокласників свідомого ставлення до власного здоров'я (тренінги за просвітницькою програмою „Школа і партнери проти СНІДу”), формуванню свідомого ставлення учнів до природи, її багатств та її захисту (науково-практичні конференції за участю старшокласників з проблем екології).

Формуванню *полікультурної компетентності* сприяє знайомство учнів із діяльністю вчених різних держав та національностей, використання історичної інформації стосовно розвитку біологічних і екологічних знань, віршів, уривків із творів художньої літератури для ілюстрації конкретних природно-наукових явищ, що вивчаються; наведення прикладів нових досягнень науки та виробництва; висвітлення зв'язку біології з іншими природничими та суспільними дисциплінами, значення біології для розвитку цивілізації; проведення профорієнтаційної роботи.

Формуванню *комунікативної компетентності* вчителі Антонова А.М., Прудкий О.А. забезпечують через розвиток монологічного мовлення учнів (усне опитування, учнівські повідомлення, захист рефератів, творчих робіт, презентація проектів); діалогічного мовлення (семінари, конференції, обговорення проблем у групі); писемного мовлення (використання завдань, які передбачають надання розгорнутих відповідей, реферати); забезпечують і розвиток культури мовлення (робота з хімічними, біологічними, фізичними термінами, культура спілкування).

Формуванню *інформаційної компетентності* сприяє організація роботи учнів із підручником та додатковими джерелами інформації та форму-

вання вмінь роботи з інформацією: аналіз, класифікація, порівняння, складання схем тощо.

Формування та розвиток загальнонавчальних умінь учнів, використання випереджальних завдань, створення на уроці атмосфери, сприятливої для самоосвітньої діяльності, мотивація учнів на постійне навчання протягом усього життя – усе це забезпечує *формування компетентності самоосвіти та саморозвитку*.

Формуванню *компетентності продуктивної творчої діяльності* сприяє проведення вчителями нестандартних уроків, самостійне складання учнями тестів, питань до теми, кросвордів, позакласна робота з предмета та активне залучення до неї учнів.

Розвитку інтересів та загальної культури учнів, їхньої профорієнтації, стимулюванню інтересів до знань, пошуку та розвитку здібностей кожної дитини сприяють наступні *види діяльності учня та вчителя в умовах профільного навчання*:

- проведення інтегрованих уроків, здійснення профорієнтаційної роботи, зустрічі з медиками, науковцями для надання актуальної інформації шляхом безпосереднього спілкування; огляд новинок літератури та періодичної преси; підготовка пам'яток-інструкцій щодо оптимізації діяльності учнів із питань самоосвіти та саморозвитку; надання допомоги обдаро-

ваним учням у створенні індивідуальних програм (планів самоосвіти, програм для самореалізації);

- самостійна навчальна діяльність: нетрадиційні форми організації навчання (учнівський діалог, інформаційний марфон, аукціон ділової інформації, навчальна дискусія); залучення учнів до виконання індивідуальних та групових завдань під час екскурсій та спостережень за природою; залучення учнів до рецензування відповідей товаришів, взаємота самооцінювання;
- використання проектних технологій, спрямованих на формування полікультурної компетентності в учнів шляхом ознайомлення їх із новими досягненнями науки та виробництва, встановлення зв'язку біології з іншими науками, висвітлення їх значення для розвитку цивілізації;
- комп'ютерна підтримка викладання профільних предметів за наступними напрямками: використання комп'ютера як засобу контролю та самоосвіти; проведення лабораторного практикуму зі застосуванням комп'ютерного моделювання; застосування мультимедійних технологій як ілюстративного матеріалу для пояснення нового навчального матеріалу; використання Інтернет-ресурсів, створення презентацій [4, с. 37].

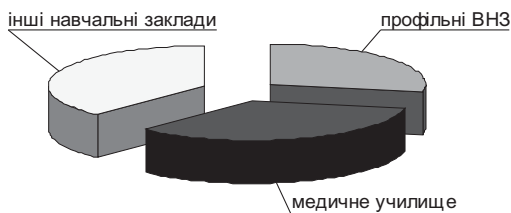
СПІВПРАЦЯ З ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКИМ МЕДИЧНИМ УЧИЛИЩЕМ

Школа активно співпрацює з Дніпродзержинським медичним училищем із питання профільної освіти старшокласників. За рахунок варіативної складової навчального плану учні 10-11 класів вивчають спецкурс „Основи медичних знань”, який передбачає теоретичне та практичне навчання на базі медичного училища та міських лікарень.

Основними завданнями спецкурсу є підвищення загального рівня медико-санітарних знань, сприяння зацікавленості у знаннях із питань фізіології людини, впливу способу життя,

Аналіз вступу випускників школи до вищих навчальних закладів (1995-2013 рр.)

навколишнього середовища на стан здоров'я людини, увявлення про здоровий спосіб життя та формування потреби в ньому. Спецкурс „Основи медичних знань” включає: історію медицини, основи медичних знань з терапії, хірургії, педіатрії, інфекційних хвороб, основи масажу, етику та психологію сімейного життя.

Ефективними формами співпраці з медичним училищем із профорієнтаційної роботи стали учнівські науково-практичні конференції, Дні науки, традиційні турніри „Кращий за фахом”.

По закінченні вивчення спецкурсу „Основи медичних знань” випускники отримують посвідчення „Молодша медична сестра”.

За роки творчої співпраці профільну медичну підготовку отримали 492 випускники. Продовжили навчання в медичному училищі 34%, у вищих навчальних закладах

медичного, біологічного, екологічного, біотехнологічного профілів – 28%.

Досвід роботи школи з організації профільного навчання дозволяє зробити висновок, що профільне навчання дає учневі можливість знайти своє місце в житті, оволодіти певними знаннями й уміннями; набуті досвід пізнання самого себе, розуміння інших людей, механізмів і законів, що впливають на людські відносини, вміння ідентифікувати себе як члена суспільства, громади, групи, творчо використовувати набуті знання та вміння в оточуючій його дійсності, бути здатним генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення, творчо мислити, вміння здобувати, переробляти інформацію, одержану з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку, самовдосконалення, бути комунікабельним, володіти навичками конструктивного спілкування, правильного розуміння бажань, очікувань і вимог інших людей, з урахуванням їх прав, конструктивно розв'язувати конфлікти, долати труднощі та відстоювати свої права, бути готовим до вибору майбутньої професійної діяльності, бережливо ставитися до свого здоров'я та здоров'я інших як найвищої цінності, вміння розробляти власний життєвий проект тощо [4, с. 47].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ковальчук О.М. Основні підходи до організації допрофільного і профільного навчання. // Завучу. Усе для роботи: Науково-методичний журнал. – 2011. – № 3-4. – С. 25 - 29.
2. Концепція профільного навчання в старшій школі.
3. Костенко І. Організація допрофільної підготовки учнів. // Директор школи: Газета. – 2012. – № 16. – С. 49 - 57.
4. Сухолейстер Г. Розвиток системи профільного навчання в ліцеї. // Директор школи: Газета. – 2012. – № 14. – С. 35 - 47.

Нина Климова

Профильное обучение – путь к будущей профессии

В статье раскрыты средства реализации допрофильной подготовки и профильного обучения учеников по биотехнологическому профилю (естественно-математическое направление), которые направлены на формирование ключевых компетентностей старшеклассников, их сознательный выбор будущей профессиональной деятельности, умение разрабатывать собственный жизненный проект.

Ключевые слова: профильное обучение, оптимизация обучения, профессиональная ориентация, допрофильная подготовка, инновационные педагогические технологии, формирование ключевых компетентностей.

Nina Klimova

Specialized education as a road to future profession

In the article, methods of realization pre-specialized training and specialized education are revealed for students of biotechnological profile (nature-mathematical orientation) which are directed to form key competencies of senior high school students, their conscious choice of future professional activity, a skill to work up their own life project.

Key Words: specialized education, optimization of learning, vocational guidance, pre-specialized training, innovative pedagogical technologies, forming key competencies.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ НВК

Інноваційна
школа

УДК 37.062

У статті висвітлено досвід роботи закладу освіти щодо організації та інтеграції педагогічної діяльності з метою розв'язання проблеми наступності між дошкільною ланкою та першим ступенем у системі безперервної освіти. Автор окреслив основні етапи роботи колективу з оновлення та зближення змісту дошкільної та початкової шкільної освіти, розробки наскрізних програм навчання та єдиної організаційної основи навчально-виховного процесу в закладі, а також створення умов для виявлення та розвитку здібностей і обдарувань вихованців у позаурочний час.

Ключові слова: безперервність та наступність педагогічного процесу гуманітарного спрямування, єдиний освітній процес, новий тип освітнього закладу, нові форми нерегламентованої позанавчальної діяльності дітей, умови для формування духовних цінностей, повага до особистості дитини.

Приводячи вперше дитину до дитячого садочка, батьки сподіваються, що обраний ними навчальний заклад на багато років стане для неї рідною домівкою, яка поєднає в собі тепло, турботу, любов до дітей і водночас можливість розвитку творчого та особистісного потенціалу малечі.

У 1995 році стало зрозумілим, що замалими стають рамки звичайного дитячого садочка, що час потребує іншого підходу до системи освіти. Ми першими в Дніпропетровській області об'єднали під своїм дахом дітей від 2 до 10 років та втілили в життя ідеї безперервності та наступності дошкільної та початкової шкільної освіти в умовах навчально-виховного комплексу „Дитячий садок –

початкова школа” гуманітарного та художньо-естетичного спрямування.

На час створення НВК були відсутні „Положення про навчально-виховний комплекс”, Державні стандарти дошкільної та початкової шкільної освіти. Лише через декілька років почнуть розроблятися проекти Закону України „Про освіту”, „Про дошкільне виховання”, Закон „Про загальну середню освіту”. Та вектор інновацій в освіті вже почав спрямовуватись у площину цінностей особистісного розвитку дитини, варіативності закладів освіти.

**Тамара
КУЛЬЧИКОВСЬКА**

Директор навчально-виховного комплексу „Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад” № 25 „Волошка” м. Дніпро-дзержинська

Директор школи, ліцею, гімназії № 5'2013

Тому ми обрали такий варіант зближення та оновлення змісту дошкільної та початкової освіти, який дійсно відповідає сучасним провідним принципам – *гуманітаризації та гуманізації, наступності та єдності*. Як відомо, ця тенденція простежується і в освітніх реформах зарубіжних країн, зокрема шляхом уведення до навчальних планів предметів гуманітарного та художньо-естетичного циклів, що вплинуло й на наш вибір.

У перші роки існування НВК першочерговими завданнями для нас були: забезпечення плавного переходу від дошкільного дитинства до навчання в школі, забезпечення процесу становлення особистості дитини, розвиток творчого та духовного потенціалу вихованців.

Розв'язання проблеми наступності між дошкільним відділенням та початковою школою ми вбачали в об'єднанні цих ланок у єдиний процес.

Відомо, що в навчальній діяльності цей принцип реалізується через послідовність та системність розміщення навчального матеріалу, у вихованні ж – як процес, що поєднує органічно пов'язані між собою етапи: дошкільне виховання, виховання в початковій, основній та старшій школі.

Тому, **НАСТУПНІСТЬ** як закономірність розвитку, повинна обумовлювати зв'язок того, що досягнуто, й того, що буде служити подальшому розвитку дитини.

Ми розуміли, що педагогічний процес двох початкових ступенів освіти повинен мати цілісний, послідовний та перспективний характер за умови реалізації єдиної лінії розвитку дитини на етапах дошкільного та початкового шкільного дитинства.

Щоб вирішити ці завдання, необхідно було переглянути та розробити:

- загальні підходи щодо організації та зближення навчально-виховного процесу;

- послідовне програмово-методичне забезпечення гуманітарного спрямування в роботі обох ступенів освіти;
- оптимальні форми організації та методи навчання як у дошкільній установі, так і в початковій школі;
- критерії визначення готовності дитини до початку шкільного навчання;
- загальні підходи щодо забезпечення психологічного супроводу перебування дитини в закладі;
- загальні принципи підбору та розстановки педагогічних кадрів.

Створюючи **новий тип освітнього закладу**, що реалізує програми дошкільної та початкової шкільної освіти та поєднує виховання та навчання в цілісний педагогічний процес, ми вирішили побудувати його на *єдиній організаційній основі*, що несе в собі:

- нову організацію предметного розвивального середовища для забезпечення різноманітної діяльності дітей з урахуванням їх вікових та індивідуальних інтересів;
- раціональну, гнучку організацію життєдіяльності вихованців, що відповідає психофізіологічним вимогам та сприяє загальному розвитку та збереженню психічного та фізичного здоров'я дітей;
- безперервність та наступність педагогічного процесу гуманітарного спрямування, в якому попередній період розвитку містить зачатки наступних новоутворень (програмовий матеріал розташований у єдиній послідовності з урахуванням дитячої компетентності);
- розвиваючий характер навчання, що базується на дитячій активності, використанні різноманітних форм організації навчальної діяльності;
- психологічний супровід перебування дитини в закладі та своєчасне усунення психофізичних недоліків у розвитку вихованців;
- забезпечення всім дітям рівних

можливостей для старту в шкільному навчанні;

- інтеграцію програмових областей знань, що забезпечує цілісне сприйняття картини світу;
- повагу до особистості дитини, орієнтацію на її творчі здібності та уподобання, потреби та інтереси;
- форми нерегламентованої позанавчальної діяльності дітей (гуртки, заняття за інтересами, клуби, секції тощо.)

Уявіть наші почуття, коли через 5 років прийняття Державного стандарту початкової освіти в Україні підтвердило правильність нашого вибору. Англійська мова стала обов'язковим предметом початкової школи. А ще через 5 років у програмі школи І ступеню було введено вивчення етики, російської мови. У роки ж створення НВК для нас важливо було, щоб заклад став привабливим для батьків, щоб наш варіант освіти був сучасний та мав, як кажуть, своє обличчя.

Сьогодні в закладі є всі умови для повноцінного, змістовного, цікавого навчання та виховання дошкільників і молодших школярів. У нас функціонують групи раннього віку, дошкільне відділення та початкова школа, яка нараховує 4 класи, обладнано кабінети іноземної мови, образотворчого мистецтва, психолога.

Головні завдання в роботі педагогічного колективу – забезпечення процесу становлення особистості вихованців, цілеспрямований вплив на розвиток їх здібностей, формування навчальних умінь та навичок, бажання вчитись, створення умов та належного середовища для самовираження дошкільників та учнів у діяльності різного спрямування, забезпечення наступності в роботі обох відділень комплексу.

Здійснення цих завдань обумовлено всією системою освітньої роботи колективу. Та переважна роль у їх реалізації належить предметам гуманітарного напрямку, які дають змогу

дітям краще розкритися та пізнати себе, навколишній світ. Програми освітньої діяльності закладу відповідають вимогам державних стандартів та профілю роботи закладу. Разом з предметами Державного стандарту освіти, учні початкової школи вивчають російську мову та літературу, основи етики та етикету, хореографію, поглиблений курс англійської мови за програмою для спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземної мови, поглиблений курс образотворчого мистецтва за програмою Б.Неменського. За 17 років роботи НВК ми переконалися в ефективному поєднанні інваріантної та варіативної складової змісту освіти.

З метою забезпечення наступності в організації навчально-виховного процесу підготовчі курси англійської мови, образотворчого мистецтва, хореографії діти починають вивчати в дошкільному віці за спеціальними програмами для дошкільників. Піклуються педагоги та психолог і про своєчасний та повноцінний розвиток пізнавальної, мотиваційної та емоційно-вольової сфери майбутніх школярів, їх соціалізацію.

Основним базовим орієнтиром, яким керуються педагоги дошкільної ланки, є програма виховання й навчання дітей „Дитина”, на підставі якої творча група педагогів дошкільної ланки розробила авторську модель перспективного та щоденного планування освітньо-виховної роботи з дошкільниками на кожній віковій групі. Вона забезпечує цілісний підхід до виконання базового компоненту дошкільної освіти та є простором для творчого використання навчально-виховних інноваційних технологій. У 2011 році ми розпочали поетапне впровадження програми розвитку дітей старшого дошкільного віку „Впевнений старт”.

Навчальна та позакласна діяльність – два аспекти єдиного освітнього процесу. Однак, згідно з концепцією нашого закладу, позакласна

діяльність відіграє особливу роль у розкритті творчого та духовного потенціалу вихованців НВК.

У НВК створені умови для формування духовних

цінностей та позитивних особистісних якостей дитини через залучення її до різних видів художньої діяльності, яка включає зображувальну, музичну, художньо-мовну та театралізовану. На нашу думку, найбільш ефективним шляхом вирішення проблеми розвитку духовності у дітей є залучення вихованців НВК до участі в таких видах мистецької діяльності, які виконують функцію позитивно-емоційного та духовного збагачення, натхнення, що сприяє витісненню тривожності, напруги, почуття безпорадності.

Педагогічний колектив дотримується аксіоми: всі діти здібні! Треба лише створити умови для прояви та розквіту цих здібностей. У закладі працює шість гуртків художньо-естетичної спрямованості, і це є прекрасним стартовим майданчиком для розвитку особистісного, творчого та духовного потенціалу наших вихованців.

Протягом багатьох років функціонує вокальна студія „Волошка”, в якій співають дівчатка та хлопчики, учні та дошкільнята. Сьогодні неможливо перелічити, скількох дітей Інна Терентіївна Козлова, керівник вокальної студії, навчила співати, скільком прищепила „святую до музики любов”.

„Засіяти добром дитячі душі!” – це головний девіз „Театру етичних міні-атюр”, який організовує практичний психолог закладу Фортунатова М.О. Спрямованість діяльності

Оркестр музичних інструментів

„Театру етичних мініатюр” є саме тим підґрунтям, на якому зростає духовно багата, морально свідомо особистість, котрій притаманні одвічні ознаки людської краси: доброта, милосердя, працелюбність, порядність, доброзичливість.

Гурток театральної ляльки, роботу якого очолює вчитель образотворчого мистецтва Плотниченко Юлія Вікторівна, допомагає учням пізнати та реалізувати себе, свої творчі здібності, бо лялька, створена руками дитини, — це її внутрішній світ, це втілення її мрій, відображення її душі. І як потім цікаво усім разом придумати та розіграти лялькову виставу, де улюблені іграшки оживають та поринають у світ казкових пригод та мандрівок!

Бажаючі можуть відвідувати заняття оркестру музичних інструментів, до складу якого входять понад 40 дошкільників та молодших школярів. У репертуарі оркестру й сучасні, й класичні композиції: від джазу та рок-н-ролу до народних українських мелодій. А керує роботою оркестру музичний керівник Козлова І.Т. — людина, безмежно закохана в свою справу!

Творчою родиною закладу є Театр моди „Авангард”, який поєднує в собі засоби образотворчого мистецтва, музики, танцю, пластики, модельного та акторського мистецтва. Театр нараховує 14 колекцій, у яких більше ніж 90 моделей. Кожна нова колекція — це

Театр моди „Авангард” нараховує 14 колекцій, в яких більше ніж 90 моделей

злиття творчої ідеї, матеріалу, праці в єдиний твір мистецтва. А далі – дефіле колекцій чи театральне шоу, в якому беруть участь і дошкільнята, й учні початкової школи! Протягом багатьох років очолюють роботу Театру моди вчитель образотворчого мистецтва Плотниченко Юлія Вікторівна та хореографи НВК Левицька Лариса Анатоліївна та Штепенко Лариса Анатоліївна.

НВК № 25 – це скарбниця, де створені умови для особистісного зростання дітей, творчого та духовного становлення, адже краса мистецтва завжди поряд, а майстерність педагога виявляється в умінні використовувати прекрасне як засіб формування всебічно та гармонійно розвиненої сучасної особистості.

17 років тому в нашій лексиці не було слова „імідж”. Тоді актуальними для нас були слова „вижити”, „довести право на існування”, адже не секрет, що не всі позитивно сприймали ідею створення НВК, а сприймали нас, як щось нетипове та незвичне. Сьогодні немає сумніву в правильності нашого вибору. Практика показує, що **в умовах НВК ми маємо можливість:**

- системно відстежувати індивідуальний розвиток кожної дитини протягом тривалого часу й використовувати ці результати для створення найсприятливіших умов для кожного вихованця;
- коригувати навчальні програми, створювати „наскрізні” програми та методики навчання й розвитку дітей з урахуванням вікових та індивідуально-типологічних особливостей кожного;
- максимально використовувати сензитивні періоди для розвитку тих чи інших психічних функцій, які будуть фундаментом для подальшого успішного розвитку дитини;
- інтегрувати соціально-виховні зусилля єдиного педагогічного колективу та батьків на розкриття

та задоволення актуальних потреб особистості вихованців;

- значно скоротити терміни адаптації першокласників до навчання в школі, чому сприяють режим НВК, сприятливий психологічний клімат закладу, звичність обстановки, знайомий дитячий колектив. І це дуже важливо, адже відомо, що від того, як проходить цей, один із найважливіших та найважчих переломних періодів у житті дитини, багато в чому залежить її емоційний стан, працездатність, здоров'я, успішність навчання не тільки в початковій школі, а й у наступні роки.

В умовах НВК ми маємо можливість здійснювати двосторонній зв'язок між дошкільною ланкою та початковою школою за наступними напрямками:

1. Між педагогами-дошкільниками та вчителями молодшої школи. Це взаємовідвідування занять і уроків, проведення спільних педрад, консультацій, семінарів, тренінгів, конференцій тощо. Ці методичні заходи дають можливість педагогічному колективу НВК розв'язувати всі питання, які виникають у процесі спільної роботи, виявляти недоліки, що заважають здійсненню наступності в роботі, визначати способи вдосконалення навчально-виховної роботи. Вихователі та вчителі завдяки таким заходам взаємозбагачуються знаннями стосовно вікових особливостей дітей певних вікових категорій, програмових вимог до них, форм та методів роботи з ними.

2. Між дитячими колективами дошкільної ланки та ланки початкової школи. Це різноманітні екскурсії, спільні заходи, шефська допомога та підтримка учнями малюків. Спілкування дошкільників з учнями позитивно впливає на взаємовідносини між дітьми. Між ними виникають товариські стосунки, дружба, у майбутніх учнів формуються пра-

вильні взаємини, культура поведінки, дисциплінованість, почуття обов'язку та інші якості, необхідні для навчання в школі, а в учнів школи розвиваються особистісні якості – вміння співчувати, дружельюбність, дбайливість, які так необхідні їм для подальшої соціалізації.

3. Спільна робота з батьками вихованців. Це проведення зборів майбутніх першокласників, організація тематичних виставок, стендів, консультацій, лекторіїв, спільних виховних заходів, участі в різноманітних тематичних проектах, „майстер-класів” для батьків майбутніх першокласників” [3, с. 9].

Наш заклад має свої здобутки: чисельні грамоти, дипломи та подяки, серед яких Почесна грамота Міністерства освіти України за участь у розробці Базового компонента дошкільної освіти; Почесна грамота Міжнародного товариства „Гулівер-інтернешінал” за участь у Республіканському конкурсі наочних посібників та дидактичних матеріалів; Срібна медаль VII Міжнародної виставки „Сучасна освіта – 2004”.

Ми пишаємося своїм колективом, у якому кожний педагог „серце віддає дітям”. Нам вдалося знайти ідею, що згуртувала всіх: педагогів, батьків та дітей, – створила команду однодумців, піднесла освітню роботу в закладі на рівень творчого пошуку, емоційної наснаги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галан О., Наступність: шляхи реалізації // Початкова освіта. – 2001. – № 47.
2. Головань Н.О. Ми готові до школи. – К., 1993.
3. Забезпечення наступності у навчально-виховній роботі ДНЗ і школи / уклад. Т.Т. Чала. – Х.: Вид.група „Основа”, 2010. – 208 с.
4. Короткова В., Федорович Л. Наступність – основа функціонування навчально-виховного комплексу // Директор школи. – 2000. – № 41.

5. Навчання і виховання шестирічних першокласників: 36. статей. / Упоряд. К.С. Прищепа. – К.: Рад. шк., 1990.
6. Рожок Т.Л., Харматова В.Ю. Забезпечення наступності між дошкільним навчальним закладом та початковою школою // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2012. – № 8. – С. 43 - 46.
7. Сіданич І. Школа – дитячий садок – освітній заклад майбутнього // Початкова освіта. – 2001. – № 41.

Тамара Кульчиковская

Обеспечение преемственности образовательно-воспитательного процесса в условиях НВК

В статье отражен опыт работы образовательного заведения по организации и интеграции педагогической деятельности с целью решения проблемы преемственности между дошкольным звеном и первой ступенью в системе непрерывного образования. Автор очертил основные этапы работы коллектива по обновлению и сближению содержания дошкольного и начального школьного образования, разработки сквозных программ обучения и единой организационной основы учебно-воспитательного процесса в заведении, а также создания условий для выявления и развития способностей и одаренности воспитанников во внеурочное время.

Ключевые слова: непрерывность и преемственность педагогического процесса гуманитарного направления, единый образовательный процесс, новый тип образовательного заведения, новые формы нерегламентированной внеучебной деятельности детей, условия для формирования духовных ценностей, уважение к личности ребенка.

Tamara Kulchikovska

Guarantee of continuity of teaching and educational process in conditions of TEC

Experience of educational institution's work is shown concerning organization and integration of pedagogical activity for the purpose to resolve the problem of succession between pre-school stage and the first grade of the continuing education system. The author exposed the main stages of collective work concerning renovation and drawing together a content of pre-school and primary school education, elaboration of "come-through" educational programs, a single organizational base of teaching and educational process in the institution, conditions for exposure and developing abilities and talents of foster-children at off-hour time.

Key Words: continuity and sequence of pedagogic process with humanitarian direction, unitary educational process, new type of educational institution, new forms of nonscheduled extra-curricular children activity, conditions to form mental values, respect to a child's personality.

БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У статті продемонстровано, як, упроваджуючи в навчально-виховний процес інноваційні технології, педагогічний колектив працює над розробкою та реалізацією практико-орієнтованих екологічних проектів із метою активного вирішення екологічних та соціально-економічних проблем. Екологічна освіта та виховання здійснюється у системі міжпредметних зв'язків і формується безперервно протягом усього періоду навчання відповідно до обраного закладом економічного профілю.

Ключові слова: безперервна освіта, інноваційні технології, екологічне виховання.

**Марія
ЛИСЕНКО**

Директор навчально-виховного комплексу №7, вчитель хімії, вчитель вищої категорії, вчитель-методист, Відмінник освіти України, депутат Заводської районної ради у м. Дніпродзержинську

У с у ч а с н і й Україні система освіти безперервно розвивається, для неї характерне постійне відновлення й саморозвиток. Замість колишньої єдиної й однакової школи з'явилися гімназії, ліцеї, коледжі, школи різних профілів і напрямів. Відкрито міжнародні школи й університети,

приватні школи й вищі навчальні заклади.

Мета державної політики в галузі освіти полягає у створенні умов для розвитку особистості та творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, які будуть ефективно працювати й навчатися впродовж життя, зберігати й примножувати цінності національної культури та гро-

мадянського суспільства, розвивати й зміцнювати незалежну, демократичну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти.

Сьогодні для педагогічного колективу навчально-виховного комплексу головною метою є впровадження інноваційної освіти, збереження й розвиток творчого потенціалу людини. Освіту потрібно сприймати як загальнолюдську цінність. Для цього, насамперед, наш заклад робить так, щоб вона розвивала гармонійне мислення, побудоване на поєднанні внутрішньої свободи особистості та її соціальної відповідальності. Молоде покоління зобов'язане спостерігати, аналізувати, вносити пропозиції, відповідати за ухвалені рішення й уміти долати конфлікти й суперечності. А для цього дитина повинна мати куль-

туру, багатокритеріальну установку розв'язання завдань, а також розуміти, що ніхто не може претендувати на істину в останній інстанції та жодну теорію не можна вважати універсальною та вічною. Отже, головний принцип роботи колективу полягає в тому, що вона скерована на формування світогляду, основного на багатокритеріальності рішення, відповідальності за свої дії.

Безперервна освіта стимулює людину та дає їй змогу оволодіти потрібними знаннями, цінностями, навичками впродовж усього життя.

Головним завданням освітньої практики є не лише вивчення законів природи й суспільства, а й діяльнісне оволодіння гуманістичною методологією творчого перетворення світу, гармонізації відносин у системі „людина — природа — суспільство”.

Оскільки наш комплекс з 1994 року має економічний напрям, ми провели інтеграцію екологічних проблем в економічний профіль. Наше завдання на даному етапі — формування екологічно зрілої особистості. Випускник повинен знати, що людина, яка навчиться цінувати навколишнє природне середовище й буде берегти його, житиме в злагоді з соціальним середовищем і собою. Економіка перестала бути єдиною суспільною метою. Не передчасно померти багатими, а жити, користуючись дарами природи і цивілізації, — завдання людей. Доречною стала участь у педагогічному експерименті „Педагогічна

майстерня впровадження здоров'язбережувальних технологій в екологічному освітньому просторі Дніпродзержинського регіону”. Вона дала можливість розробити проект, над яким працює колектив НВК № 7.

Проект має назву „Квітковий дивоцвіт” і реалізується в декілька етапів.

Перша ступінь безперервної екологічної освіти здійснюється на етапі дошкільного дитинства.

Педагогічний колектив представляє систему екологічного виховання чотирма рівнями. Вихідним (системоутворюючим) компонентом є зміст екологічного виховання, яке будується навколо центрального поняття екології, враховуючи економічні аспекти.

I рівень — це екологічний зміст пізнавального матеріалу, що забезпечує новий підхід в ознайомленні дітей з природою та навколишнім світом.

Система адаптованих екологічних знань, вибудована для дітей 4-6 років, створює основу в формуванні зачатків екологічної культури: розуміння обов'язкового взаємозв'язку будь-якої істоти з середовищем проживання, початкове розуміння ідеї єдності організму та середовища.

II рівень — включення економічних та екологічних знань у всю практичну та пізнавальну діяльність. Тобто на рівні початкової школи під час уроків із різних навчальних дисциплін упроваджу-

ються елементи економічного змісту, направлені на екологічне виховання. У молодших школярів закладаються навички економічної поведінки з розвитком екологічної культури.

III рівень системи – це еколого-педагогічні технології, що включають у себе різноманітні педагогічні заходи та види діяльностей, побудовані на економічному змісті в повній відповідності до сезонів на весь період навчального року для кожної вікової групи. Всі технології становлять єдину виховно-освітню систему формування у дітей задатків екологічної культури. Кожна технологія має однакову будову: протягом навчального року до неї додаються цикли спостережень за об'єктами природи найближчого оточення на різних навчальних предметах. Під час захисту творчих проєктів щорічного конкурсу творчо-обдарованих дітей представлено багато цікавих робіт.

IV рівень: практичний, на базі старшої школи учні через навчальні предмети екології, економіки та менеджменту набувають практичних навичок щодо економічної та екологічної діяльності. Для написання курсових проєктів з економіки учні обирають такі теми: „Екологічна політика держави та державне регулювання”, „Маркетингове дослідження ринку. Еколого-економічний аспект”.

Враховуючи профільність закладу, **економічна освіта** реалізується за трьома моделями, а саме: однопредметною, багато-предметною та змішаною.

Однопредметна модель передбачає освіту в рамках окремого предмету (базується на інтеграції навчального матеріалу й інтегрованих методах і формах навчання).

Багатопредметна модель передбачає максимальну екологізацію змісту предметів як природничого, так і суспільно-гуманітарного циклів.

Змішана модель – найбільш перспективна. В ній економічний зміст пов'язаний з екологічним, представлений поаспектно як у кожному навчальному предметі, так і цілісно в спеціальних інтегрованих курсах, передбачених кожним етапом навчання.

Досвід роботи педагогічного колективу, що творчо впроваджує в навчально-виховний процес безперервну освіту, безперечно, сприяє всебічному розвитку школярів, формуванню всебічно розвиненої особистості, успішно представлено на шостій міжнародній виставці „Довкілля 2013” у рамках Міжнародного екологічного форуму „Довкілля для України”.

Школа – наш дім, нехай буде він чистим, світлим, радісним і квітучим!

ЛІТЕРАТУРА

1. *Байбара Т.М.* Методика навчання природознавства в початкових класах: навч. посібн. – К.: Веселка, 1998.
2. *Бех І.Д.* Виховання особистості. Особистісно орієнтований підхід. Книга перша. – К.: Либідь, 2003.
3. *Борисенко Н.М.* Методичні рекомендації до занять з курсів „Методика навчання природознавства”, „Людина і світ з методикою” та „Технології формування екологічної культури”: Навч.-метод. рекомендації. – Херсон: Айлант, 2010.
4. *Ігнатенко М.* Сучасні освітні технології. – К: Педагогіка, 2003.
5. *Плахотнік О.В.* Традиційні і нові шляхи удосконалення шкільної екологічної освіти //Директор школи. Україна. – 2000. – № 5.
6. *Шарко В.О.* Сучасний урок: технологічний аспект. – К.: СПД Богданова А., 2007.

Марія Лысенко

Непрерывное образование: реалии и перспективы

В статье продемонстрировано, как внедряя в учебно-воспитательный процесс инновационные технологии, педагогический коллектив работает над разработкой и реализацией практико-ориентированных экологических проектов с целью активного решения экологических и социально-экономических проблем. Экологическое образование и воспитание осуществляется в системе межпредметных связей и формируется непрерывно в течение всего периода обучения соответственно избранного заведением экономического профилю.

Ключевые слова: непрерывное образование, инновационные технологии, экологическое воспитание.

Maria Lysenko

Non-stop education: realities and perspectives

It is pointed out in the article that the main objective of teaching and educational, also scientific research activities of pedagogical collective-complex is creation of comfort conditions for non-stop education. It is demonstrated how, introducing innovative technologies into teaching and educational process, teachers can work on elaboration and realization practically oriented ecological projects with aim to solve in active way ecologic, and social and economic problems.

Ecological education and upbringing are realized in a system of cross-curriculum connections and shapes without intermission during all the period of education according to economical profile, selected by institution.

Key Words: non-stop education, innovative technologies, ecological education.

УРОКИ ЕФЕКТИВНІ НА 100%

EPSON®
МИРОВОЙ ЛИДЕР
ПО ПРОЕКТОРАМ

Компанія Epson – світовий лідер у сфері проєкційного обладнання – продовжує розширювати лінійку короткофокусних та ультракороткофокусних інтерактивних проєкторів для сегменту освіти. Які переваги нові пристрої надають викладачам?

УДК: 004.73:
37.091.313:681.775

Ми вже неодноразово розповідали про проєктори Epson для сфери освіти й про їх використання в школах та вищих навчальних закладах. І це не випадково: компанія Epson має одну з найбільш численніших лінійок проєкторів для даної сфери, яка щорічно оновлюється, та кожна нова модель надає нові можливості для яскравого і захоплюючого навчання. Традиційно всі проєктори Epson побудовані на технології 3LCD, яка гарантує однаково високу кольорову та світлову яскравість, а також безпечний вплив на зір – в да-

ному випадку це особливо важливо, оскільки мова йде про дітей. А відповідну модель завжди можна підібрати для певних задач.

Якщо керівництво школи або вищого навчального закладу готове обладнати клас чи аудиторію проєктором, який не планують переміщувати в інші приміщення, то для цього підійдуть *ультракороткофокусні моделі*, наприклад, Epson EB-470/475W/480/485W. За допомогою настінного кріплення, що йде в комплекті, вони розміщуються всього в декількох сантиметрах від дошки або рівної поверхні, на яку проєктується зображення. Незважаючи на невелику відстань від стіни, проєктори здатні створювати велике зображення: до 102 дюймів (259 см). Дуже мала відстань проєктора до екрану дозволяє уникнути тіні від доповідача та потрапляння світла в очі викладачам та учням. Звичайно, при необхідності, проєктори легко зняти з кріплення, перенести в інше приміщення та проєктувати, наприклад, на горизонтальну поверхню.

Зображення на дошці – результат роботи ультракороткофокусного проєктора Epson EB-485W

Ультракотфокусні проектори з інтерактивною функцією, такі як Epson EB-1400Wi/1410Wi/475Wi/485Wi, дають набагато більше можливостей. Тепер не треба замислюватись, куди в класі повісити дорогу та габаритну інтерактивну дошку. Будь-яка поверхня перетвориться на інтерактивну з проекторами Epson: шкільна дошка, маркерна дошка й навіть стіна. Одночасна підтримка двох інтерактивних маркерів (ручок) дозволяє використовувати інтерактивні функції вчителю та учню одночасно. Можна одночасно робити нотатки на зображенні, потім зберігати їх та передавати іншим користувачам по мережі, на USB-носії або електронною поштою. Дана функція дає можливість виконувати на дошці завдання з кожного предмету: математичні задачі та завдання з біології, хімії, фізики, а також багато іншого – й фіксувати їх результати. Наприклад, проектор Epson EB-1410Wi має можливість підключення принтерів та багатофункціональних пристроїв Epson, і викладачі можуть сканувати документи безпосередньо на екран проектора, а потім, з урахуванням внесених коригувань і зауважень, їх роздруковувати. Проектори підтримують бездротове підключення, пряму роботу з USB-носіїв та оснащені потужними динаміками, які дозволяють заощадити освіт-

Короткофокусний інтерактивний проектор Epson EB-436Wi

ній установі на додатковій акустичній системі.

За допомогою опціонального кріплення проектори здатні проектувати зображення на стіл. Ця можливість чудово підійде для уроків з географії, історії, а також буде користуватися попитом для вирішення нестандартних задач. Багата функціональність проекторів Epson поєднується зі зручністю й простотою підключення, налаштування і використання.

У випадку, коли проектор використовується по черзі в декількох приміщеннях, краще всього використовувати короткофокусні проектори, такі як Epson

EB-420/425W/430/435W. Ці моделі з відстані всього 72 см зможуть створити зображення 65 дюймів (165 см) по діагоналі, а максимально можлива діагональ перевищує 100 дюймів (254 см)! Проектори можна розміщувати безпосередньо перед стіною або дошкою – залежно від того, що слугує екраном. Окрім того, нещодавно компа-

нія Epson представила й *короткофокусні інтерактивні проектори* – Epson EB-421i/426Wi/431i/436Wi. Вони підтримують ті ж можливості, що й *ультракороткофокусні інтерактивні проектори*.

За їх допомогою викладачі будь-яких класів – від початкових до випускних – зможуть організувати захоплюючі уроки, здатні утримувати на високому рівні увагу своїх учнів. Проектори дозволять залучати до навчання додаткові відео та фотоматеріали, розробляти разом з учнями презентації та доповіді. Та такі уроки ніхто не захоче пропустити.

У цьому сезоні компанія Epson пропонує школам та іншим навчальним закладам:

1) Навчитися роботі з інтерактивним комплектом Epson (проектор, документкамера і друкуючий пристрій серії Фабрика друку Epson) на спеціальному онлайн веб-ресурсі:

www.academy.epson.ru

2) Виграти інтерактивний комплект для своєї школи в рамках фестивалю Epson „Інтерактивний світ знань”;

3) Купити техніку Epson для свого навчального закладу, скориставшись спеціальною ціною або подарунковою пропозицією.

Деталі всіх пропозицій для освіти, інформацію про технічні характеристики пристроїв та де купити техніку Epson дивіться на сайті
www.epson.ua

Навчання вчителів у рамках проекту „Відкритий світ”

ПЕДАГОГІКА та ПСИХОЛОГІЯ В ШКОЛІ

*Якими діти народжуються –
залежить не від нас, але в наших силах
зробити їх щасливими...*

Сьогоднішня нагальна потреба – створення нової моделі навчання, в основі якої – гуманна людина зі своєю сукупністю творчих задатків, здібностей, мотивів, творчим потенціалом, та на виході – креативна творча особистість, людина культури зі сформованою цілісною картиною світу.

Шляхи вирішення цієї задачі пропонуються освітянами Дніпродзержинська, це:

1. Упровадження інтегративної освітиС. 85
2. Створення умов для дитини, що відповідають її можливостям і потенціалу.
3. Розробка нових моделей навчально-виховного комплексу з урахуванням усіх категорій дітейС. 91

ВИХОВУЄМО ПАТРІОТІВ УКРАЇНИ

У статті розкрито систему роботи педагогічного колективу школи з патріотичного виховання учнівської молоді в системі навчально-виховного процесу та поза-класної роботи як пріоритетної складової становлення громадянської позиції. Практична цінність представленної системи – використання новітніх інформаційних технологій, колективних творчих справ.

Ключові слова: патріотизм, пріоритет, інформаційні технології, виховання, напрями роботи.

**Ірина
КАРДАШОВА**

Директор комунального закладу „Середня загальноосвітня школа №30 м. Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради

Створити та зміцнити державу можуть громадяни, які люблять свою країну, свій народ і готові самовіддано служити їх інтересам. Життя й щастя кожної людини значною мірою залежить від долі Батьківщини, яка гарантує їй особисту безпеку, створює умови для праці й відпочинку, захищає її соціальні інтереси.

Патріотизм як ціннісне ставлення до Батьківщини є справою внутрішньої свободи людського добровільного самовизначення.

У сьогоdnішніх умовах розбудови громадянського суспільства становлення патріотизму, національної самосвідомості юних громадян стає важливим напрямком усієї діяльності навчального закладу, а недостатня увага до цього надзвичайно важливого аспекту сприяє поглибленню духовної кризи молодих поколінь.

У Національній доктрині розвитку освіти визначено, що громадянське

та патріотичне виховання є „головними складовими національного виховання”. Відповідно до „Програми патріотичного виховання дітей та учнівської молоді”, програми „Основні орієнтири виховання учнів 1-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України” одним із пріоритетних завдань освіти є патріотичне виховання молодих поколінь [7].

Поняття патріотизму виражає найвищу та найсильнішу духовну силу, що зумовлює активну життєву позицію людини. Завдяки почуттю патріотизму людина стає сильною, здатною творити й розбудовувати свою національну державу, що виступає гарантом стабільності й могутності народу, його безсмертя.

Виховання почуття патріотизму, гордості за свій народ передбачає формування в учнів історичних знань про минуле та сучасне нашого народу, держави. „Щоб любити Батьківщину, треба, в першу чергу, знати її. А знати Україну – це означає знати її минуле й сучасне”, – наголошує Г. Ващенко [2, с. 335].

Головною домінантою національно-патріотичного виховання молоді є формування в особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самої себе, активної (за формою) та моральної (за змістом) життєвої позиції, адже становлення української державності, побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на людину, її духовну культуру й визначають основні напрями виховної роботи з молоддю та модернізації навчально-виховного процесу. Ідеалом виховання виступає різнобічно та гармонійно розвинений національно свідомий, високоосвічений, життєво компетентний громадянин, здатний до саморозвитку та самовдосконалення.

Шкільний музей бойової слави, як складова системи навчально-виховної роботи, створений із метою залучення учнівської молоді до вивчення та збереження історичної спадщини українського народу, формування освіченої розвиненої особистості та сприяння вихованню в неї патріотизму, любові до України, поваги до національних цінностей українського народу.

Музей бойової слави 52-го Окремого Дніпродзержинського Червонопрапорного ордена Суворова танкового полку був заснований 9 травня 1985 року відповідно до наказу по СЗШ № 30 за ініціативою учнів, батьків, вчителів, ветеранів Великої Вітчизняної війни.

Основні пріоритетні напрями роботи шкільного музею: залучення школярів

НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ РОБОТИ МУЗЕЮ

Музей 52-го Окремого Дніпродзержинського Червонопрапорного ордена Суворова танкового полку керується у своїй діяльності Законом України „Про музеї та музейну справу”, Постановою Кабінету Міністрів України від 20.07.2000 року № 1147 „Про затвердження Положення про Музейний фонд України”, нормативно-правовими документами Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури і туризму України з питань діяльності музеїв, а також Положенням про музей бойової слави, затвердженого наказом директора школи СЗШ № 30 за № 132 від 25.10.2007 р.

Співпраця шкільного музею з державними установами

Музей бойової слави 52 танкового полку: учнівське самоврядування

до пошукової, краєзнавчої, науково-дослідницької роботи; формування в учнів соціально-громадського досвіду на прикладах історичного минулого України; розширення та поглиблення загальноосвітньої підготовки молоді засобами позакласної, позашкільної роботи; надання допомоги педагогічному колективу школи в упровадженні активних форм роботи з вихованцями; залучення школярів до формування, збереження та раціональної використання Музейного фонду України; зивчення, охорона та пропаганда пам'яток історії, культури рідного краю; проведення культурно-освітньої роботи серед учнівської молоді, інших верств населення.

Шкільний музей очолює вчитель української мови та літератури Білоус В.М.

Метою його роботи є наступне:

- становлення громадянської позиції учнів, які повинні відчувати себе частиною своєї держави, свого народу;
- найбільш ефективно використання ілюстрованого матеріалу для глибокого засвоєння шкільної програми з історії;
- формування шанобливого ставлення до героїчного минулого нашої країни;
- можливість безпосередньо пов'язати події минулого з конкретними історичними особами, політичними режимами;
- збереження спогадів, вражень учасників подій Великої Вітчизняної війни про визволення Дніпропетровщини від німецько-фашистських загарбників у 1943 році та пропаганда серед молодого покоління;
- вивчення героїчних і трагічних подій Великої Вітчизняної війни з позиції об'єктивності та історичної правди;
- відкриття великих можливостей для організації самостійної творчої роботи учнів;
- формування громадянських, комунікативних і соціальних компетенцій серед учнів;
- виховання патріота, небайдужого

до минулого та сучасного своєї Батьківщини через діяльність шкільного музею, підвищення ефективності виховної роботи.

Музей школи створює необхідні умови для впливу на інтелектуально-вольові та емоційні процеси виховання учнів, а кожна експозиція представляє собою програму передачі через експонати знань, навиків, суджень оцінок і почуттів.

Пам'ять війни – це пам'ять серця. Цю пам'ять несуть у вічність нові покоління, схиляючись у шані перед усіма батьками та дідами, живими й полеглими, перед усіма солдатами Великої Вітчизняної війни.

Експозиційна робота музею висвітлює бойовий шлях воїнів 52-го Окремого Дніпродзержинського Червонопрапорного ордена Суворова танкового полку.

В експозиції музею знаходяться: дублікат бойового прапора, зброя воєнного часу, рукопис спогадів ветеранів „Ми – Дніпродзержинці”, книга героя Радянського Союзу І.Шкадова „А пам'ять нам спокою не дає”, його особисті речі, заповіт учням школи, карта бойового шляху танкістів, листи-нагороди воєнного часу тощо. У вітринах музею представлено 162 оригінальні експонати, зібрані учнями, вчителями та отримані від ветеранів 52-го окремого полку. На всі експонати складено відповідні акти приймання. Всього в фондах музею зберігається 1000 експонатів: 700 – основних, 300 – допоміжних.

У своїй роботі Рада музею надає особливу увагу масовим формам роботи з формування у молоді соціально-громадського досвіду, розширення та поглиблення загальноосвітньої підготовки засобами позакласної, позашкільної роботи. Рада музею постійно надає допомогу педагогічному колективу школи в упровадженні активних форм роботи з молоддю. Також проводиться дослідницька робота, робота з вивчення, охорони й пропаганди пам'яток історії та культури.

До роботи Рада залучає батьків, представників громадськості. Наукова

та пізнавальна цінність зібраних експонатів, уміла робота з фондами музею, естетичне, грамотне й науково-обгрунтоване розміщення матеріалів у ньому визначають ступінь використання нашого музею в навчально-виховній роботі школи.

Девіз роботи шкільного музею: „Збирай! Використовуй! Бережи!” Основний і допоміжний фонд повністю затребуваний для організації навчальної діяльності.

У результаті великої пошукової роботи учнів, педагогів школи сформувався основний фонд історико-краєзнавчого шкільного музею, який дозволяє проводити різні заходи та займатися дослідницькою діяльністю.

Щорічно, з вересня до травня, у школі здійснюється різноманітна спільна діяльність учнів і педагогів, присвячена Дню визволення міста Дніпродзержинська, Дню Перемоги. Ось тут особливо виявляється активність усіх учасників освітнього процесу. Колектив школи бере участь в організації та проведенні святкування Дня Перемоги в нашому місті. В травневі передсвяткові дні ми проводимо операцію „Ветерани поруч”. Разом із Радою Ветеранів організуємо привітання з Днем Перемоги та запрошуємо гостей на загальношкільне свято „День мікрорайону”, яке, за традицією, проходить на території школи.

Ветерани мають можливість відвідати наш музей, поспілкуватися з учнями школи, ще раз згадати свою героїчну молодість та тих, кого вже немає в живих.

Як відомо, в результаті пошукової та дослідницької діяльності в учнів виховується повага до історичних фактів, формується прагнення до самостійного пошуку й критичне ставлення до зібраного матеріалу (школярі висловлюють своє особисте ставлення до теми, що вивчається).

Одним із нових і перспективних, з точки зору залучення потенціалу музею до освітньо-виховного процесу, ми вважаємо проектний метод. До 70-річчя Великої Перемоги старшокласники готують такі проекти: „70 років без війни”, „Битва за

Дніпро”, „Знову вічний вогонь обпікає серця”.

Музей проводить пошуково-дослідницьку роботу, систематично поповнює фонди шляхом проведення експедицій, екскурсій, конференцій, організує та бере участь у районних, міських, обласних, Всеукраїнських заходах.

З квітня 2008 року й до сьогодні за підтримки Управління освіти і науки Дніпродзержинської міської ради (начальник управління освіти і науки Баштаненко О.М.) навчальний заклад бере участь у Всеросійських науково-практичних конференціях, присвячених Великій Вітчизняній війні. Під час цих конференцій зав'язалося знайомство з родинами видатних полководців Великої Вітчизняної війни: В.І. Чуйкова, О.І. Родімцева, Р.Я. Малиновського, А.І. Єрьоменка.

Шкільний музей поповнився науковою, документальною та мемуарною літературою, що дало можливість розширити тематику екскурсій, зробити їх більш ґрунтовними, змістовними та цікавими.

У травні 2010 року за ініціативою Ради музею було закладено Алею пам'яті з нагоди 65-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні.

У травні 2011 року проходила виставка „Подорожуємо музеями Європи”, де учні школи та міста могли познайомитися з музеями інших країн: міста Грац (Австрія), де завершив свій бойовий шлях 52-й Окремий Дніпродзержинський Червонопрапорний ордена Суворова танковий полк, міста Амстердам (Нідерланди), Болгарії, Латвії.

Члени Ради музею постійні ініціатори проведення міських заходів: науково-практичних та читачьких конференцій, семінарів-практикумів для вчителів, керівників шкільних музеїв історичного профілю, заступників директорів із навчально-виховної роботи, конкурсів рефератів, творів, фотовиставок, малюнків, презентацій книг, проведення мітингів біля пам'ятного знака „Танк Т-34” та на шкільному подвір'ї біля

пам'ятного знака ветеранам 52-го танкового полку.

За високий рівень військово-патріотичного виховання, професійну майстерність, примноження культурно-мистецьких традицій, відповідальність, вагомий внесок у розвиток освіти міста, області, України відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України № 380 „Про присвоєння звання „Зразковий музей” при навчальному закладі системи Міністерства освіти і науки України” музей отримав 18.05.2006 р. звання „Зразковий”, музей багаторазово нагороджувався Почесними грамотами та Подяками Дніпропетровського обласного еколого-натуралістичного центру дітей та учнівської молоді, Організації ветеранів України, Дніпропетровської обласної організації ветеранів України; Дніпродзержинського міського голови, Управління освіти і науки Дніпродзержинської міської ради, Дніпродзержинської міської організації ветеранів України, Дніпровської районної організації ветеранів України.

Розуміючи всю складність питання патріотичного виховання, ми вважаємо, що школа повинна взяти на себе основне навантаження з патріотичного виховання підростаючого покоління, адже саме тут наше майбутнє, майбутнє нашої Батьківщини. Виховувати людину, що любить свою землю, свій народ, яка готова на захист своєї Батьківщини – дуже непросте завдання. але воно, безумовно, здійсненне, якщо ми, педагоги, будемо виконувати його з любов'ю та добротою, не забуваючи мудрих слів: „Учень – це не посудина, яку потрібно наповнити знаннями, а смолоскип, який потрібно запалити”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: Наукове видання. – К.: Либідь, 2006. – 272 с.
2. Вашенко Г. Хвороби в галузі національної пам'яті. – К.: Всеукраїнське педагогічне товариство, 2003. – 335 с.
3. Виховання громадянина: Сутність громадянського виховання / П. Ігнатенко, В. Поплужний, Н. Косарева, Л. Крицька // Шкільна бібліотека. – 2003. – № 8. – С. 3–19.
4. Герасименко В. „Не вихлюпнімо поняття – національне”: [Про роль національного виховання у формуванні патріотів України] // Освіта. – 2000. – 23 лют. (№ 12). – С. 2.
5. Гонський В. Патріотизм як основа сучасного виховання та ідеології держави / В. Гонський // Рідна школа. – 2001. – № 2. – С. 9–14.
6. Каюков В. Виховуємо патріотів України. – Кіровоград, 2000.
7. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року № 34/2002.
8. Програма патріотичного виховання дітей та учнівської молоді // Світ виховання. – 2007. – № 1 (20). – С. 23–34.
9. Шовкошитний В. Національно-патріотичне виховання в контексті українського державотворення (збірник наукових статей). – Васильків: Колофон, 2002.

Ірина Кардашова Воспитываем патриотов Украины

В статье раскрыта система работы школьного педагогического коллектива по патриотическому воспитанию ученической молодежи в системе учебно-воспитательного процесса и внеклассной работы как приоритетной составляющей становления гражданской позиции. Практическая ценность представленной системы – использование новейших информационных технологий, коллективных творческих дел.

Ключевые слова: воспитание, направления работы, патриотизм, приоритеты воспитания, информационные технологии.

Irina Kardasheva We bring up Ukrainian patriots

In the article, a work system of ZOS pedagogic collective is displayed related to patriotic education of learning youth in the system of teaching and educational process, and out-of-school activity as priority component of citizenship formation. The practical value of the system proposed is usage of new informational technologies, and collective creative actions. The article is recommended for Heads of educational institutions, vice-principals for pedagogic works, pedagogues-providers, form masters.

Key Words: patriotism, priority, informational technologies, upbringing, activity.

ДИНАМІЧНА МОДЕЛЬ „ШКОЛИ СПРИЯННЯ ЗДОРОВ'Ю” В ДІІ

Педагогіка та
психологія
в школі

Майже 20 років СЗШ працює як школа культури здоров'я, 10 років успішно втілює концепцію експериментальної діяльності щодо створення динамічної моделі школи здорового способу життя в умовах техногенних небезпек великого промислового міста.

Питання збереження та примноження здоров'я дітей у школі стоять на першому місці. Вся навчально-виховна діяльність побудована на основі моделювання системи здоров'язберігаючих технологій навчання та виховання.

УДК 37.014.5-
056.22:613.8

Ключові слова: динамічна модель школи здорового способу життя в умовах техногенних небезпек, школа культури здоров'я, формування стійких навичок здорового способу життя, здоров'язберігаючі технології навчання та виховання.

Місто Дніпродзержинськ колись називали містом „полум'яних зорь”, містом металургів і хіміків. Сьогодні велике промислове місто захлинається від небезпечних викидів десяти підприємств-забруднювачів, які розташовані в межах міста.

Загальний обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферу становить більше 110 тисяч тонн на рік.

За таких умов зростає необхідність піклування про здоров'я дитини з перших років її життя. Саме тому в системі освіти і науки міста майже всі дитячі дошкільні заклади та більшість середніх загальноосвітніх шкіл вбачають головним завданням виховної та навчально-виховної діяль-

ності педагогічних колективів збереження й зміцнення здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу, створення умов для повноцінного гармонійного розвитку дитини, формування стійких навичок здорового способу життя, підготовку дитини до суспільно значущого самоутвердження як громадянина України, громадянина єдиної Європи.

Як школа культури здоров'я, наш заклад успішно втілює концепцію експериментальної діяльності щодо створення динамічної моделі школи здорового способу життя в умовах техногенних небезпек великого промислового міста.

Людмила ЗАГОРОДНЯ

Директор комунального закладу „Середня загальноосвітня школа №44 м. Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради, вчитель математики вищої категорії, вчитель-методист

Матеріальна база

Ігровий спортивний зал	Гімнастичний спортивний зал	Тренажерний зал лікувальної фізкультури	Ігрові майданчики	Соляний інгалятор
Плавальний басейн	Актова зала	Хореографічна зала	Спортивні майданчики	Кабінет фізіотерапії
	Часничний інгалятор			

Створення умов для повноцінного гармонійного розвитку

Школа сприяє здоров'ю

Здоров'яутворюючі технології

Забезпечення

Мікросередовище	Гігієнічне нормування навчального навантаження	Температурно-повітряний режим	Освітлення навчальних кабінетів	Психо-емоційний фон
100% гаряче харчування	Школа-зелений сад	Озеленення навчальних кабінетів		

Навчально-виховний процес

Урочна діяльність

Позаурочна діяльність

Формування здорової особистості

Фізичне здоров'я

Психологічне здоров'я

Духовне здоров'я

Інтелектуальне здоров'я

Соціальне здоров'я

Збереження і зміцнення здоров'я

Реабілітація після хвороб

Адаптованість у стосунках

Формування життєвих навичок

Інформаційно-просвітницька діяльність

навичальна діяльність

Дослідницько-пошукова діяльність

самовизначення

Суспільно-правава компетентність

Громадські організації і установи
Інформаційне середовище
Соціально-економічні умови
Екологія довкілля

Соціум

Вчителі

Батьки

Генетичний фонд сім'ї
Соціальний статус сім'ї
Сімейні традиції та стилі виховання
Рівень освіченості батьків
Спосіб здорового життя родини

Система "Я - людина"

Креативне мислення

Діагностика функціонального стану основних систем організму – базовий метод, що дозволяє вивчати рівень здоров'я дитини, слідкувати за ним. Виявлення та своєчасне усунення причин, що негативно впливають на здоров'я, дають можливість постійно слідкувати за його станом.

Велику допомогу в проведеному моніторингу якості здоров'я учнів надають науковці та медики.

Основною складовою роботи медичної служби школи є забезпечення моніторингу стану здоров'я школярів. Поглиблені діагностичні медичні огляди, до яких залучаються спеціалісти дитячої поліклініки, дають змогу простежити зміни у здоров'ї учнів, вплив на нього розробленого комплексу заходів. На основі опрацювання результатів медоглядів заповнюється індивідуальний паспорт здоров'я та окреслюються напрями лікувально-коригуючої роботи з учнями.

Особлива увага приділяється здоров'ю молодших школярів. Багаторічна практика, діагностика рівня готовності дітей до школи переконують нас у тому, що готувати дітей до школи треба заздалегідь. Тому в школі працює підготовчий центр для майбутніх першокласників та їх батьків „Пізнайко”. Діти, які його відвідують, легше адаптуються в першому класі, більш активні на уроках, краще сприймають на-

вчальний матеріал, мають більш високий рівень мотивації до навчання.

Заклад ставить перед собою завдання щодо збереження та зміцнення здоров'я учасників навчально-виховного процесу, свою діяльність буде на створенні умов для повноцінного гармонійного розвитку учнів на основі матеріальної бази (спортивні зали, тренажерний та хореографічні зали, плавальний басейн, актовий зал, соляний та часничний інгаляторій, кабінет ще-

ПРОЕКТИ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ

ШКОЛА – „ТЕРИТОРІЯ ЗДОРОВ'Я”

*Життя – це те,
що люди більш за все
намагаються зберегти
і менше за все бере-
жуть.*

Ж. Лабрюєр

Школа створила цілісну систему, яка стала механізмом для перетворення її на „територію здоров'я”. Реалізація цієї системи здійснюється в межах шкільного експерименту „Розробка динамічної моделі школи здорового способу життя в техногенних умовах великого промислового міста”.

Здоров'я неможливо купити, його потрібно тільки заслужити власною постійною копіткою працею. Але щоб дитина це зрозуміла, необхідно об'єднати зусилля всіх суб'єктів навчально-виховного процесу – вчителів, учнів, батьків – і створити навколо них атмосферу, наповнену потребами, традиціями та навичками здорового способу життя.

Основна мета системи:

- створення стійкої позитивної мотивації до збереження й зміцнення власного здоров'я;
- формування психологічного, фізичного та духовного здоров'я учня як важливих факторів здоров'я людини взагалі;
- профілактика психосоматичних захворювань.

Система створена з урахуванням вікових, фізичних і психологічних особливостей учнів. Виховний напрямок системи реалізується в межах шкільних проектів.

ПРОЕКТ „ЗДОРОВА ДИТИНА – ЗДОРОВА НАЦІЯ”

Тип проекту: про-
світницький

Мета проекту:

- розширювати сві-
тогляд учнів із питань
охорони здоров'я;
- заохочувати дітей
до здорового способу
життя;
- підвищувати са-
нітарно-гігієнічний
рівень знань учнів;

- виховувати дбайливе ставлення до свого орга-
нізму та навколишнього середовища.

**Класний керівник та вчителі-предметники
забезпечують:**

Ознайомлення учнів:

- з основами загартування;
- з історією виникнення паління та алкоголю;
- зі шкідливим впливом наркотиків на організм,
зі статистичними даними соціально-демогра-
фічного аналізу з цього приводу;
- з причинами заборони державою вживання ал-
коголю підлітками, паління в громадських міс-
цях, вживання наркотичних речовин;
- зі шляхами зараження на СНІД та венерич-
ними хворобами, профілактики захворювань;
- знайомство учнів зі здоров'язберігаючими тех-
нологіями, які використовуються в школі;
- виховання почуття людської гідності, критич-
ного ставлення до своєї поведінки та поведінки
своїх друзів, відповідальності за свої вчинки,
інтересу до здорового способу життя.

Розгляд проблеми з точки зору:

- юриста: „Шкідливі звички: причини та на-
слідки”;
- нарколога: „Медичне позбавлення від шкідли-
вих звичок”;
- венеролога: „Чума століття”;
- психолога: „Профілактика девіантної пове-
дінки учнів”.

Види діяльності класних колективів:

1-4 класів:

- години спілкування: „Сонце, повітря, вода –
наші найкращі друзі”, „Азбука здоров'я”, „Це
треба знати”, „Мое здоров'я в моїх руках”, „У
здоровому тілі – здоровий дух”;
- ранкова зарядка;
- фізкультхвилинки на уроках;
- заходи місячника „Здорового способу життя та
екологічного виховання”;
- конкурс фізкультхвилинок;
- конкурси малюнків „Хочу бути здоровим”;
- створення Галереї родинних емблем здоров'я;
- змагання „Тато, мамо, я – спортивна сім'я”;
- спільні заходи зі шкільною агітбригадою „Ми
– за здоровий спосіб життя!”;

плення, медичний кабінет, кабінет фізіотерапії, спор-
тивні та ігрові майданчики),
а також шляхом забезпе-
чення відповідних сані-
тарно-гігієнічних умов (ме-
блі, гігієнічне нормування
навчального навантаження,
температурно-повітряний
режим, освітлення примі-
щень, озеленення примі-
щень, 100% забезпечення
гарячим харчуванням, ство-
рення комфортного психо-
емційного фону).

*Другою важливою складо-
вою діяльності школи спри-
яння здоров'ю є викорис-
тання здоров'яутворюючих
технологій.*

**Технології збереження
здоров'я:**

- ранкова гімнастика;
- фізкультхвилинки;
- лікувальна фізкультура;
- здорове харчування;
- профілактичні ще-
плення.

Оздоровчі технології:

- вітамінотерапія;
- кисневі коктейлі;
- часничні інгаляції;
- спелеотерапія.

**Технології навчання
здоров'ю:**

- волонтерський рух
„Здоров'я – це спосіб
життя”;
- агітбригада „Ми за
здоров'я”;
- акція „Молодь обирає
здоров'я”;
- місячник спорту та
здоров'я, доквілля.

На основі цих важливих
складових будується весь
навчально-виховний про-
цес. Вплив соціуму, бать-
ків і вчителів через форму-
вання складових здоров'я –

фізичного, психічного, духовного, інтелектуального та соціального – забезпечує формування здорової особистості.

Приоритети діяльності:

- передача учням сучасних, достовірних знань про здоров'я та здоровий спосіб життя, на підставі чого здійснюється вплив на свідомий і зважений вибір школярами власного способу життя та відповідальної поведінки за нього;
- сприяння розповсюдженню знань про здоров'я в школі, родині, навколишньому середовищі;
- залучення школярів до активної пропаганди здорового способу життя серед однолітків.

Мета експериментальної діяльності:

- збереження, зміцнення здоров'я школярів;
- особистісно орієнтоване навчання в єдиному інформаційному просторі школи, родини, громадського середовища з урахуванням вікових потреб дітей;
- формування свідомого ставлення до здоров'я та зваженого вибору власного способу життя;
- формування соціальної компетенції свідомості школярів.

Завдання, що стоять перед педагогічним колективом:

- упровадження нових здоров'язберігаючих технологій навчання;
- проведення моніторингу

- мандрівки до острова „Здрав'я” в межах рейтингової гри в „Пошуках скарбів”.

5-8 класів:

- години спілкування: „Умій сказати „Ні!”, „Наше здоров'я та наркотичні речовини”, „Крок у безодню”, „Алкоголь та нікотин – вороги здоров'я”, „Нікотин і підліток”, „Обирай сам – тютюн чи здоров'я?”;
- заходи місячника „Здорового способу життя та екологічного виховання”;
- круглі столи „Правова відповідальність неповнолітніх”, „Пияцтво та злочинність – неподільні”, „Моя позиція – бути здоровим”;
- конкурси плакатів „Ні!” шкідливим звичкам”; „Я обираю здоров'я”, „СНІД – чума ХХІ століття”;
- створення галереї „Родинний герб здоров'я”;
- конкурс „Шкідливі якості речовин та наслідки їх вживання”;
- участь у конкурсі з aerobicи та змаганнях зі спортивного танцю „Non-stop”;
- зустрічі з лікарями, психологами, юристами;
- конкурс учнівських рефератів „Знати та виконувати закон”; мозкові штурми: „Що ми знаємо про наркотичні речовини?”, „Засоби реклами. Антиреклама”;
- участь у волонтерському русі до Всесвітнього дня здоров'я „Час обирати здоров'я”;
- тестування, анкетування, тренінги;
- перегляд документальних та художніх фільмів за відповідною тематикою.

9-11 класів:

- години спілкування: „Ми – за здоровий спосіб життя”, „Наркоманія і СНІД”, „Кохання і секс”, „Вплив наркотичних речовин на організм людини”, „Екологія великого міста”, „Що означає здоров'я для молоді людини?”, „Крок у безодню”, „Алкоголізм – хвороба, що знищує особисте „Я”;
- участь у конкурсі з aerobicи та змаганнях зі спортивного танцю „Non-stop”;
- участь у заходах місячника „Здорового способу життя та екологічного виховання”;
- конференція „Підліток і закон”;
- дискусії: „Моя особиста позиція”, „Паління – проблема особистості чи проблема людства?”;
- участь у волонтерському русі до Всесвітнього дня підтримки ВІЧ-інфікованих;
- тестування, анкетування, тренінги;
- перегляд документальних та художніх фільмів за відповідною тематикою;
- зустрічі з лікарями, психологами, юристами.

Види діяльності керівників гуртків

- „Ми – за здоровий спосіб життя”, „Юний еколог”;
- „Школа лідерів”: проведення тренінгових занять „Бути кращими в усьому”, „Профілактика шкідливих звичок”;
- виступи агітбригади з метою проведення волонтерської роботи у школі для різних вікових груп дітей.

Завдання учнівського самоврядування:

- Пропагувати здоровий спосіб життя.
- Бути прикладом щодо ведення здорового способу життя.
- Планувати роботу учнівських колективів у межах проекту.
- Допомогати відповідальним в організації та проведенні акцій, конкурсів, заходів у межах проекту.
- Проводити рейди з виявлення порушень учнями „Кодексу гідності учнів СЗШ № 44”.

Завдання членів Наркопосту:

- Координувати дії учнів та учнівських колективів у напрямку роботи з профілактики шкідливих звичок серед учнів школи.
- Проводити індивідуальну роботу з учнями, схильними до шкідливих звичок.

ПРОЕКТ „СТЕЖИНА ЗДОРОВ'Я”

Тип проекту: практично-орієнтований

Мета проекту:

- популяризація занять фізичною культурою та спортом;
- активізація занять учнів у шкільних та міських спортивних секціях;

- формування навиків здорового способу життя;
- розвиток фізичних здібностей та навичок;
- виховання відповідальності за колективні справи, взаємної підтримки, почуття дружби, колективізму, толерантного ставлення один до одного.

У межах проекту класні колективи є активними учасниками:

- ранкової зарядки;
- фізкультхвилинок на уроках;
- спортивних змагань у межах святкування дня фізкультурника;
- спортивних змагань у межах місячника „Здорового способу життя та екологічного виховання”;
- змагань шкільних олімпійських ігор;
- змагань „Тато, мамо, я – спортивна сім'я” (1-4 ті класи);
- шкільного конкурсу фізкультхвилинок „На зарядку ставай!” (1 –6 класи);
- шкільних змагань із танцювальної аеробіки (7 – 10 класи);
- осінніх змагань зі спортивного танцю „Non-stop” (8-11 класи);
- військово-спортивних змагань „Ігри патріотів” (10-11 класи);
- міських змагань із танцювальної аеробіки;

стану фізичного, психічного та соціального здоров'я школярів;

- розробка спортивно-оздоровчих заходів;
- підвищення психологічної культури всіх учасників навчально-виховного процесу;
- підвищення престижу здоров'я та здорового способу життя серед учнів, учителів, батьків, широкій громадськості;
- здоров'язберігаюче наповнення всіх, без винятку, аспектів виховання, навчання розвитку дитини.

За 20 років свого існування школа брала участь у багатьох Всеукраїнських і Міжнародних науково-методичних конференціях, семінарах, у Міжнародних та Національних виставках („Сучасна освіта в Україні”, „Україна – крок у нове тисячоліття” та інших). З 2000-го року – член Українського Руху „Педагоги за мир та взаєморозуміння”.

У 2006 році наша школа стала переможцем III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту сучасної моделі навчального закладу – Школи сприяння здоров'ю.

У школі працює творчий педагогічний колектив, мета якого створити школу затишну, наповнену доброю, радістю, сердечністю, любов'ю; школу для дитини, яка буде жити в гармонії з собою, природою, світом; школу духовного та фізичного здоров'я. Вчителі добре розуміють, що саме вони найбільше впливають на здоров'я дітей, займаю-

чись їх навчанням і вихованням. Методичні напрацювання педагогів публікуються в різних педагогічних та методичних виданнях.

Педагоги школи визначили для себе місію: „Здоров'я, якісна освіта, відкритість, розвиток”, – розуміючи під цим розвиток творчих здібностей кожного учня, створення умов для самореалізації особистості, допомога в соціальній адаптації та усвідомленому виборі подальшого особистісного розвитку дитини, збереження та зміцнення здоров'я дітей.

Система виховної роботи школи відображає суть виховання, спосіб життя шкільного колективу за певними законами й традиціями. Вона має чітко визначену структуру прав та обов'язків усіх суб'єктів виховного простору. Виховна система – це динамічний процес, який дає змогу учням протягом шкільного життя пізнати й створити себе як особистість, яка здатна реалізуватися в майбутньому. Основи виховної системи „Я – Людина” визначилися під час роботи педагогічного колективу над виховною проблемою „Створення реальних умов для сталого розвитку особистості, здатної до соціально активного життя та реалізації себе в майбутньому на основі національних та загальнолюдських цінностей”.

Центральним структурним елементом виховної системи є учень. Саме він є, з одного боку, об'єктом

- міських змагань шкільних агітбригад „Будьмо здорові!” в межах акції „Молодь за здоровий спосіб життя”;
- міських змагань із футболу за Кубок мера м. Дніпродзержинська;
- міських змагань із волейболу та спортивного туризму;
- літнього оздоровлення дітей у шкільному таборі „Вітамін-44”, виїзному морському таборі „Бріз” у м.Ялта;
- обласних і міських акцій „Галерея кімнатних рослин”, „Флора України: компас у зеленому світі”, „День землі”, „День довкілля”, „Первоцвіти Дніпропетровщини”;
- шкільних акціях „Школа-сад”, „Посади дерево”, „Шкільне подвір'я”, „Натисни на сміття”, „Допоможи птахам”, „Замість ялинки – зимовий букет”.

Класні керівники забезпечують:

- підготовку класних колективів до участі в заходах проекту згідно з віковими особливостями колективу;
- взаємозв'язок із батьками щодо активізації занять дітьми фізичною культурою та спортом;
- контроль зайнятості учнів класу в шкільних і позашкільних секціях та гуртках.

Діяльність учнівського самоврядування:

- бути активними учасниками спортивних змагань усіх рівнів;
- пропаганда здорового способу життя;
- особистим прикладом пропагувати здоровий спосіб життя;
- допомога відповідальним в організації та проведенні акцій, конкурсів, заходів у межах проекту.

Батьки забезпечують:

- особистий приклад щодо ведення здорового способу життя;
- підтримку учнівських колективів щодо участі в спортивних змаганнях усіх рівнів;
- підтримку учнівських колективів щодо пропаганди здорового способу життя;
- особисту участь у спортивних заходах і заходах щодо пропаганди здорового способу життя.

ПРОЕКТ „ШКІЛЬНА ГАЗЕТА”

З 2000 року видається шкільна газета „Вітамін-44”. Створення шкільного друкованого видання мало на меті залучити учнів до спілкування з дорослими „на рівних”, до висловлення та відстоювання своїх позицій із будь-яких проблем, у тому числі шкільних.

Сьогодні видання газети в сучасному форматі дозволяє в комплексі вирішити цілу низку важливих завдань:

- забезпечення права дитини на вільне висловлювання своїх думок, розширення знань учнів із громадянської освіти;
- розвиток у школярів навичок критичного мислення;
- створення умов для реалізації учнями власних здібностей у найрізноманітніших видах діяльності: адміністративно-організаторській, редакторській, журналістській тощо;
- надання можливості першій публікації поетам і письменникам-початківцям;
- створення навколо шкільної газети широкого кола толерантного неформального спілкування, до якого, крім школярів, долучаються вчителі, батьки, випускники школи;
- формування в процесі реалізації проекту навчально-інформаційної компетентності школярів: уміння самостійно знаходити необхідну інформацію в різних джерелах (у тому числі в Інтернеті), опрацьовувати її, швидко реагувати на події.

Концепція шкільної газети полягає в тому, щоб відтворювати життя навчального закладу в усій його повноті, зберігати та розвивати кращі шкільні традиції, презентувати науково-методичні, літературні досягнення учнів та вчителів, вести батьківський всеобуч, пропагувати здоровий спосіб життя.

Газета „Вітамін-44” має державну реєстрацію та друкується в ОКП „Дніпродзержинська типографія”, надсилається до Бібліотеки Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України...

Перший номер газети вийшов 15 лютого 2000 року тиражем 1000 екземплярів. Уже наступного року газета перемогла на І миському фестивалі шкільних газет м. Дніпродзержинська. Журі відзначило цікавий зміст газети, різнобічність тематичного спрямування, професійний вигляд, що приваблює увагу читачів.

У 2007, 2008 і 2009 рр. наша газета була переможцем Національного конкурсу шкільних газет у номінації „Найкраща друкована газета”. У 2008 р. юні кореспонденти отримали в подарунок від керівника українського парламенту Арсенія Яценюка графічний планшет.

2010 рік – участь і перемога у конкурсі газетних видань молоді „Молодіжний акцент – 2010” у номінації „Шкільна преса міст України” (дебют видання у цьому проекті).

педагогічного впливу, з іншого, – суб’єктом і безпосереднім учасником діяльності виховної системи.

Невід’ємною частиною виховного процесу в школі є *учнівське самоврядування* (загальношкільне та класне). Саме його діяльність спрямовано на створення середовища, яке навчає та виховує в дитині вміння існувати в умовах громадянського суспільства. Основними документами учнівського самоврядування є Устав шкільного самоврядування та „Кодекс гідності учнів школи № 44”, які були затверджені рішенням педагогічної ради.

У межах учнівського самоврядування впроваджена **рейтингова система оцінювання діяльності школярів** з метою:

- стимулювання систематичної діяльності учнів й учнівських колективів у навчально-виховному процесі;
- підвищення рівня об’єктивності оцінювання навчальної, пізнавальної, трудової, ігрової, спортивної, художньо-естетичної, організаторської діяльності учнів;
- активізації потенційних можливостей творчого зростання учнів;
- запровадження здорової конкуренції між учнями та класними колективами.

Система оцінювання діяльності учнів і класних колективів знайшла своє відображення у рейтингових

іграх „У пошуках скарбів” (1–4-й класи) та „Крізь терни до зірок” (5–11-й класи).

Результати рейтингу систематизуються двічі на рік і оголошуються на підсумковій лінійці I семестру та на останньому дзвоніку. Переможці визначаються в таких номінаціях: „Учень року” та „Учениця року”, „Я маю право надати останній дзвоник” (учень, учениця), „Відкриття року”, „Спортсмен року”, „Клас року”.

Пріоритетним методом педагогічного впливу є *метод проектів* як засіб створення творчої, дієвої, розвиваючої атмосфери для всебічного розвитку особистості учня в школі. У нашому навчальному закладі склалася **система шкільних традиційних проектів** (наприклад, проект „Шкільна газета „Вітамін-44”, „Пам’ять потрібна не мертвим, пам’ять потрібна живим”, „Стежина здоров’я”, „Здорова дитина – здорова нація”, „На терезах Феміди”, „Розумники та розумниці” та інші) та **проектів класів** („Що в імені твоєму”, „Український віночок”, „Не загубися у хвилях бурхливого життя”, „Звичаї мого народу” та інші). Впровадження технології проектів дозволяє

МІЖНАРОДНИЙ ПРОЕКТ „ШКОЛИ-ПАРТНЕРИ ПРОТИ СНІДУ”

З 2004 року школа є учасником Міжнародного проекту „Профілактика ВІЛ-інфекції в системі шкільної освіти”. Програма відпрацьована з учнями 9-х, 10-х та 11-х класів.

Питання роботи школи над проектом висвітлюються на засіданнях методичної ради, педагогічної ради школи, на батьківських зборах. Підсумки анкетування учнів школи постійно використовуються для розробки методичних рекомендацій щодо викладання курсу.

Ефективним інструментом для досягнення основної мети є *уроки у формі тренінгу*.

Найхарактернішими при викладанні та проведенні тренінгів є:

- нові підходи (співпраця, відкритість, активність, відповідальність);
- нові знання (інтенсивне засвоєння, уточнення);
- позитивні цінності, ставлення, ідеали;
- нові уміння і навички (ефективної комунікації, самоконтролю, лідерства, роботи в команді, уміння надавати й отримувати допомогу, аналіз ситуацій і прийняття рішень).

Завдяки участі в проекті „Школи-партнери проти СНІДУ”:

Ми можемо подарувати учням особливий час і місце в школі. Запрошуючи дітей сісти в коло і обмінятися думками, ми наслідуємо давні традиції, що існують у багатьох культурах світу – організувати своєрідне коло, де кожен має змогу висловитися з приводу будь-якої події чи проблеми і вислухати думки інших людей.

Ми можемо допомогти дітям відчувати єднання з групою. Багатьом підліткам важко зосередитися на навчаннях, якщо вони почувуються самотніми. Це відчуття може підштовхнути їх до кампаній, нормою в яких є вживання алкоголю, наркотиків, насилля, інші протиправні дії.

Ми можемо дати дітям „точку опори”. Допомогаючи усвідомити цінності й пріоритети, ми наставляємо їх на правильний шлях, учимо уникати невинуватих ризиків і створення ними самими проблем.

Ми можемо навчити дітей приймати рушення і діяти з позиції здорового глузду. Розвиваючи в учнів навички критичного мислення, ми вчимо їх всебічно аналізувати ситуації, зважувати альтернативи, робити вибір і брати на себе відповідальність за його наслідки.

Ми можемо навчити дітей протистояти соціальному тиску. Тренуючи навички відмови, ми вчимо їх протидіяти маніпуляціям, підвищуємо їхню стійкість до пропозицій, які можуть спричинити проблеми.

Ми можемо навчити дітей долати стреси. В умовах інтенсивного навчального процесу важливо уміти розподіляти час, відпочивати і розслаблятися душею й тілом.

Ми можемо показати дітям, як можна жити у світі без насилля. Навчаючи учнів спілкуватися та розуміти одне одного, ми допомагаємо їм набути досвід мирного розв’язання конфліктів і пошуку компромісів. Ми здатні пробудити в дітей інтерес до того, що відчувають і як думають інші люди, розвинути у них *толерантність і співчуття*.

Ми можемо вселити у дітей надію. Розвиваючи в них навички самооцінки, ми найбільше допомагаємо дітям, які змушені дорослішати у складних життєвих обставинах.

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Екологічне виховання молоді – важлива складова загальної освіти, надзвичайно важливий фактор розвитку гуманного суспільства. Воно повинно бути спрямованим на формування екологічної культури та виховання екологічних компетентностей учнів. Із раннього віку важливо закріпити в свідомості кожної дитини, що людина є частиною природи. Тому від стану природи залежить життя людства.

Екологічне виховання необхідно починати не з космічних масштабів, а біля свого будинку, на своїй вулиці, на подвір'ї своєї школи. Лише усвідомивши особисті можливості, навчаючись вирішувати екологічні проблеми, людина замислиться над долею Всесвіту. Для того, щоб у дитини виникла потреба захищати оточуюче середовище, необхідно навчити її любити світ природи.

Робота з формування особистості з новим екоцентричним типом мислення та високим ступенем екологічної культури будується на двох основних блоках – це *навчальна* та *позашкільна робота*. Навчальна діяльність охоплює роботу на уроках біології, екології, географії, хімії, основах здоров'я.

Велика увага в нашому навчальному складі приділяється позашкільній діяльності, яка складається з 3-х блоків:

- I – науково-дослідницька діяльність;
- II – агітаційно-просвітницька робота;
- III – природоохоронна робота.

Науково-дослідницька робота спрямована на участь в обласних та міських конкурсах, у яких наша команда неодноразово перемагала: „Галерея кімнатних рослин” – 2007, 2009, 2011 роки; „Школа – сад” – 2008; „Джміль та бджілка” – 2008, 2009, 2010 рр.; „Екологічна стежка” – 2008, 2011 рр.; „Флора України: компас у майбутнє” – 2008, 2010 рр.

II блок. Агітаційно-просвітницька діяльність включає волонтерський рух:

- виступи екоатру „Паросток”;
- місячник здорового способу життя й екологічного виховання;
- екологічна сторінка в газеті „Вітамін-44”;
- виставки-конкурси малюнків, плакатів: „Збережімо першоцвіт”, „Краса та біль України”, „Рослини – захисники від радіації”, „Герб здоров'я”;
- інтелектуальні ігри-змагання між класами: „Знай! Люби! Бережи!” (рослини); „День Землі”, „У світі птахів”;
- наркост „Екологічний бумеранг”.

III блок. Формування цілісного ставлення до природи як джерела задоволення естетичних, комунікабельних, пізнавальних, рекреаційних та інших потреб особистості сприяє розвитку активної участі учнів в обласних, міських і шкільних акціях: „Посади своє дерево”, „Чисте подвір'я”, „Допоможи птахам”, „Школа – сад”, „Подаруй рослину школі”, „Збережи зелену красуню”.

Результатом такої роботи стали численні зелені куточки в кабінетах і рекреаціях школи, алеї та квітники на шкільному подвір'ї, доглянуті прилеглі території, вулиці міста.

Ми навчаємо дітей любити, зберігати та примножувати світ природи.

активізувати діяльність як класних колективів, так і кожного учня окремо, підвищити їх самооцінку та творчі здібності.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Психологічне конструювання навчально-виховного процесу

Ядром концепції Школи культури здоров'я є психологічний підхід до всього навчально-виховного процесу, який конструюється, відстежується та коригується таким чином, щоб кожна дитина досягла свого максимально-можливого рівня загального та психічного розвитку. Ця робота проводиться у трьох напрямках: з учнями, педагогами та батьками.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА:

1. Просвітницька діяльність

Тематика педагогічних рад:

- „Психічне здоров'я педагогів та його вплив на психологічне благополуччя учнів у школі”;
- „Збереження здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу”, демонстрація слайдової програми;
- „Шкільні фактори ризику, що провокують стрес у дитини. Форми прояву шкільної тривожності та шляхи їх подолання”;
- „Готовність педагогів до створення умов для фор-

мування креативної особистості учня в навчально-виховному процесі”;

- „Сучасні підходи у сфері охорони здоров'я та його популяризації”, демонстрація слайдової програми.

Робота з методичним об'єднанням класних керівників на теми:

- „Педагогічна діагностика в системі роботи класного керівника”;
- „Діти „групи ризику” та рекомендації щодо роботи з ними”;
- „Практичні рекомендації вчителю щодо диференційного навчання та виховання”;
- „Рекомендації вчителю щодо навчання дітей із проблемами у розвитку та труднощами у навчанні”;
- „Аналіз психологічного аспекту уроку”.

Темптика батьківських зборів, батьківського всеобучу:

- „Мотивація як фактор успіху навчальної діяльності молодших школярів. Порушення мотивації навчання як першопричина негативної поведінки”;
- „Ваша дитина – п'ятикласник”;
- „Готуємо дитину до школи. Поради психолога батькам майбутніх першокласників”;
- „Психологічні особливості підліткового віку”;
- „Сім'я без насильства”;
- „Особливості адаптації учнів та наслідки дезадаптації до навчання у школі”.

Психолого-педагогічні семінари та консилиуми на теми:

- „Особливості адаптації першокласників до навчання у школі. Психологічні причини шкільної дезадаптації та їх наслідки” (за результатами діагностики учнів 1-х класів).
- „Адаптація п'ятикласників до середньої школи. Профілактика проблем у навчанні” (за результатами діагностики учнів 5-х класів).
- „Психологічна діагностика го-

товності учнів 4-х класів до переходу в середню ланку школи. Профілактика дезадаптації”.

- „Шкільна тривожність учня. Запобігання та профілактика”.

Підготовка матеріалів для стенду „Куточок психолога”. Темі:

- „Мобільний телефон: користь чи шкода здоров'ю?”;
- Професійна орієнтація „Професії нового сторіччя”;
- 3 проблеми протидії торгівлі людьми „2 грудня – Всесвітній День проти рабства”;
- „Агресія. Що з нею роботи? Як з'ясувати відносини правильно”;
- „Залежності та шляхи їх подолання. Аргументи за здоровий спосіб життя”;
- „Сам собі психолог. Готуємось до іспитів”;
- „Пірсінг, тату, татуаж та ризик для здоров'я”.

Підготовка матеріалів до шкільної газети „Вітамін 44”. Сторінка психолога.

2. Профілактична діяльність

Участь у засіданнях шкільної Ради профілактики.

Проведення виховних годин. Темі:

- „Права та обов'язки дитини” (тренінгове заняття з формування соціальних навичок для учнів 5-х кл.).
- „Один на вулиці” (міні-тренінг безпечної поведінки за програмою адаптації та соціалізації учнів 5-х класів).

- „Заходи щодо протидії торгівлі людьми” (проводяться анкетування старшокласників з метою виявлення ставлення до даної теми, переглядом та обговоренням навчального відеофільму „Станція призначення – життя”.

3. Психодіагностична діяльність

Дані групової діагностики зафіксовані в діагностичній карті класу або педагогічного колективу. За результатами досліджень складені аналітичні звіти, надано рекомендації адміністрації школи, вчителям, батькам, учням. Узагальнені результати дослідження використовуються з метою оптимізації навчально-виховного процесу.

Було проведено обстеження учнів та учнівських колективів:

1-х класів: діагностика рівня та змісту шкільної адаптації;

4-х класів:

- соціально-психологічна готовність учнів до переходу в середню ланку школи,
- дослідження рівня розвитку й особливостей понятійного мислення,
- сформованості найважливіших логічних операцій;

5-х класів:

- визначення рівня адаптації учнів до нових умов навчання;
- визначення рівня шкільної тривожності;

8-х класів: соціологічне дослідження „Батьки – мої друзі чи вороги?”;

9-х класів:

- дослідження рівня особистісної готовності до професійного самовизначення;
- шкільний тест розумового розвитку для визначення схильності до профілю навчання;
- соціологічне опитування „Здоров'я – моя цінність”;
- соціологічне опитування „Дозвілля з точки зору старшокласника”;

10-х класів:

- соціологічне опитування „Здоров'я – моя цінність”;
- соціологічне опитування „Дозвілля з точки зору старшокласника”;

11-х класів:

- соціологічне опитування „Здоров'я – моя цінність”;
- соціологічне опитування „Дозвілля з точки зору старшокласника”;
- дослідження типу темпераменту;
- дослідження професійних інтересів і нахилів, уточнення професійного вибору.

Відповідно до Програми дослідно-експериментальної роботи за темою: „Проектування особистісно-розвивального змісту навчально-виховного процесу в навчальних закладах” психологічною службою здійснено вхідний моніторинг розвитку учнів. За допомогою комп'ютерного комплексу „Універсал” було проведено системно-комплексний аналіз психосоціального розвитку особистості вихованців, визначено конкретні проблеми та потенційні можливості розвитку учнів, класних колективів, навчального закладу.

4. Корекційно-відновлювальна та розвивальна діяльність, проведення ділових ігор та тренінгів

Теми занять:

- для учнів 1-х класів – „Ці різні,

різні люди”, „Як краще спілкуватися?”, „Я тебе розумію”;

- для учнів 2-4 класів – „Мій настрій”, „Умій протистояти шкідливому впливу”, „Хороший хлопчик, хороша дівчинка: які вони?”;
- для учнів 5-х класів – „Права та обов'язки дитини”, „Один на вулиці”;
- для учнів 9-х та 11-х класів – „Стратегія успіху у виборі професії”.

5. Психологічне консультування

Протягом року до практичного психолога школи найчастіше за допомогою звернулися з таких питань:

Батьки:

- поліпшення процесу соціалізації та адаптації дитини;
- визначення шляхів оптимізації методів спілкування та виховання;
- методи ефективної взаємодії з дітьми різних вікових груп;
- вирішення проблем без приниження гідності дитини.

Педагоги:

- індивідуально-комунікативна взаємодія педагогів і учнів;
- оптимізація навчально-виховного процесу;
- індивідуалізації процесу навчання та взаємодії з учнями групи соціальної дезадаптації;
- розподіл обов'язків у класному колективі, підвищення групової згуртованості для створення ситуації успіху в спілкуванні різних дітей у класі;
- превентивне виховання;
- просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури в сім'ях.

Учні:

- визначення референтних та лідерських груп у класних колективах, вивчення їх соціальної спрямованості;
- відносини з батьками та вчителями;
- взаємини в класі, визначення

спільних інтересів та форм взаємодії з однолітками;

- відносини між статями;
- уникнення та вихід із конфліктних ситуацій;
- вирішення проблем без приниження гідності інших людей;
- вибір профілю навчання, професії.

6. Організаційно-методична робота:

- робота у творчих групах з організації та проведення відкритих заходів шкільного та міського рівня, творчих звітів навчального закладу;
- підготовка тематичних блоків: „Ліворука дитина у школі”, „Організація індивідуального супроводу дітей групи ризику”, „Профілактика ВІЛ/СНІДу та інших негативних явищ серед учнів на основі розвитку життєвих навичок”, „Психолого-педагогічна профілактика суїцидальної поведінки й інших негативних проявів серед дітей і підлітків”;
- підготовка практичних посібників „Профілактика професійного вигорання педагогів”, „Психолого-педагогічна профорієнтація учнів 5-9 класів”;
- підготовка слайдових програм та альбомів за темами: „Дитині в школі повинно бути добре”, „Збереження здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу”, „Психоемоційне вигорання педагогічних працівників”, „Шкільна тривожність учня. Запобігання та профілактика”, „Сучасні підходи у сфері охорони здоров'я та його популяризації”.

Здоров'я є основною життєвою цінністю людини. Педагогічний та медичний колективи нашої школи добре усвідомлюють, як важливо зберегти та зміцнити здоров'я наших сьогоднішніх дітей, тому вносить вагомий вклад у формування здорового покоління українців.

Школа здійснює свою діяльність у відповідності до чинного законодавства України, зокрема наказу Президента України „Про невідкладні додаткові заходи щодо зміцнення моральності в суспільстві та утвердження здорового способу життя”, наказу МОН України „Про впровадження Комплексної програми формування навичок здорового способу життя у дітей і підлітків” тощо. Школа взаємодіє з установами, товариствами, об'єднаннями, фондами, асоціаціями, використовуючи їх потенціал для формування здорового способу життя дітей та молоді навчального закладу.

Отже, навчально-виховний процес у школі зорієнтовано на здібності, схильності, потреби та життєві плани учнів; на збереження основних, базових цінностей, своєчасне реагування на зміни, які відбуваються в соціумі, прагнення до створення необхідних умов для реалізації варіативної освіти, здійснення послідовності (спадкоємності) на всіх етапах розвитку школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барматова І., Барматов В. Школа культури здоров'я. Сучасна модель навчального закладу. Концептуальне обґрунтування науково-дослідної експериментальної роботи // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2009. — № 2. — С. 39-59.
2. Баштанський В., Жданов О. Менеджмент життя. — Изд.2. — 2003. — 528 с.
3. Браун Л. Иמידж — путь к успеху. — СПб., 2000 — 320 с.
4. Виговська О.І. Професіоналізм учителя як гарант збереження його здоров'я // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2005. — №2. — С. 48-50.
5. Тихоплав С.М. Школа культури здоров'я — школа гармонійного розвитку // Директор школи, ліцею, гімназії. — 2010. — № 3. — С. 35-39.
6. Чешенко О.І. Забезпечити здорове середовище для дітей — забезпечити краще майбутнє // Наша школа. — 2010. — № 4. — С. 61-69.
7. Школа здоров'я: збірка. Ч. 1, 2 / уклад. В. В. Григораш. — Х. : Видавнича група „Основа”. — 2010. — 224 с.

Людмила Загородная Динамическая модель „школы содействия здоровью” в действии

СОШ почти 20 лет работает как школа культуры здоровья, 10 лет успешно воплощает концепцию экспериментальной деятельности относительно создания динамической модели школы здорового образа жизни в условиях техногенных опасностей большого промышленного города.

Вопросы сохранения и приумножения здоровья детей в школе стоят на первом месте. Вся учебно-воспитательная деятельность построена на основе моделирования системы здоровьесохраняющих технологий обучения и воспитания.

Ключевые слова: динамическая модель школы здорового образа жизни в условиях техногенных опасностей, школа культуры здоровья, формирование стойких навыков здорового образа жизни, здоровьесохраняющие технологии обучения и воспитания.

Ludmila Zagorodnya Dinamical model of a "school with promotion to health" at work

SPH-school works as a school of health culture near 20 years. Along 10 years, it introduces with success conception of experimental activity connected with creating dynamical model of "healthy way of life" school in conditions of technogenic dangers produced by a great industrial town.

The problems of retaining and enancement of children's health in the school are situated on the first place. All the teaching and educational activity is constructed on the base of modelling the system of healthsaving teaching and educational technologies.

Key Words: Dinamical model of a "school with promotion to health" in conditions of technogenic dangers, school of health culture, formation of a stable experience of healthy life, healthsaving teaching and educational technologies.

ЕТАПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У МАЛІЙ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

Педагогіка та
психологія
в школі

УДК 374

У статті розглядаються етапи організації творчої діяльності учнівської молоді в умовах роботи Малої академії наук України; визначаються завдання суб'єктів науково-дослідної діяльності (учнів, учителів, практичного психолога) на кожному етапі.

Ключові слова: етапи організації, творча діяльність учнів, учитель, практичний психолог.

Говорячи про формування наукової еліти міста, області, України в цілому, ми повинні розуміти, що мова йдеться про сприятливе навчальне середовище для самореалізації та самовдосконалення особистості, добротний педагогічний колектив, який забезпечить необхідні умови для розкриття потенційних можливостей учнівської молоді. За таких умов виявляються обдаровані діти та створюється необхідний психолого-педагогічний клімат для роботи з талановитою молоддю.

У контексті сьогодення Мала академія наук України забезпечує процеси виявлення, відбору та залучення обдарованих дітей до науково-дослідної, експериментальної та пошукової діяльності в умовах загальноосвітнього навчального закладу.

Необхідно підкреслити, що на сучасному етапі авторитет і роль Малої академії наук України у формуванні інтелектуального потенціалу нації суттєво зростає. Як

зазначає директор Національного центру „Мала академія наук України”

О. Лісовий, на сьогодні до дослідної діяльності щорічно залучається близько 250 тисяч обдарованих дітей України, а допомагають юним науковцям у їх творчому пошуку близько 5,6 тисяч педагогічних працівників навчальних закладів й установ, серед яких 1,5 тис. викладачів – кандидати наук, 300 докторів наук [1, с. 61].

Уже стало традиційним проведення кожного року Всеукраїнського конкурсу захисту науково-дослідних робіт учнів-членів Малої академії наук України. Якщо в 2008-2009 н.р. структура наукових відділень МАН України складалася з 48 секцій та 8 науко-

**Микола
НАКАЗНИЙ**

Директор КЗ „Технічний ліцей м. Дніпро-дзержинська”, доктор педагогічних наук

Директор школи, ліцею, гімназії № 5'2013

вих відділень, то на сьогодні в МАН України впроваджено роботу вже 60 секцій та 11 наукових відділень. На всіх етапах у конкурсі-захисті беруть участь близько 100000 учнів-старшокласників [1, с. 61-62].

Отже, не загубити обдарованість, підтримати та розвинути природні таланти й задатки дитини – справа батьків, психологів і педагогів. У наш напружений час найбільша відповідальність за такий розвиток припадає саме на школу.

Досліджуючи всеукраїнські обрії плекання обдарованої молоді, педагоги-практики зосереджують увагу на

розвитку інноваційного потенціалу школи [2, с. 58], пошуку обдарованих дітей та вивченні індивідуальних особливостей дітей; системі роботи з обдарованими учнями [3, с. 75], навчальному середовищі для розвитку обдарованих дітей та молоді [3, с. 82], психолого-педагогічному супроводі обдарованих та здібних дітей [3, с. 85] тощо.

Метою нашої статті є **визначення етапів організації творчої діяльності учнів у МАН України** в умовах закладу з розвитком творчої обдарованості – ліцею технічного профілю. Оскільки прийом учнів до ліцею технічного профілю здійснюється з восьмого класу, нами визначаються **п'ять етапів організації творчої діяльності учнів у Малій академії наук України:**

I етап – початковий (для учнів 8-х класів);

II етап – розвиваючий (для учнів 9-х класів);

III етап – проектувальний (для учнів 10-х класів);

IV етап – діяльнісний (для учнів 11-х класів);

V етап – підсумковий (для учнів 8-11-х класів).

На початковому етапі учні:

- проходять діагностування, яке дає можливість отримати інформацію про особистісний розвиток учня;
- учаться опрацьовувати літературні джерела;
- добирають робочий матеріал до тієї чи іншої теми;
- складають розгорнутий план відповіді;

- роблять висновки з того чи іншого питання за допомогою малюнків, узагальнюючих схем чи діаграм;
- стисло формулюють основні положення невеличкої статті чи доповіді, подаючи матеріал у вигляді цитат із першоджерел або формулюють ту чи іншу думку своїми словами;
- готують невеличкі реферативні повідомлення з різних дисциплін у вигляді короткого усного або письмового викладу наукової праці, результатів наукового дослідження, змісту книги; готують реферати за одним-двома джерелами;
- виконують завдання творчого характеру в процесі урочної та позаурочної діяльності;
- розробляють тестові завдання до запропонованої викладачем теми;
- відвідують школу комп'ютерної грамотності;
- залучаються до олімпіадного руху та до роботи в Малій академії наук України, беруть участь у різних турнірах і конкурсах.

На початковому етапі вчитель:

- вивчає інтереси, потреби, перспективи особистісного розвитку учнів;
- здійснює особистісно орієнтоване навчання та створює оптимальні умови для реалізації здібностей учнів;
- формує комунікативну компетентність учня: вміння слухати, сприймати та відтворювати інформацію;
- розвиває природні творчі здібності учнівської молоді, формує навички організації та проведення наукового дослідження;
- розвиває аналітико-синтетичне мислення учнівської молоді, творчий підхід до роботи;
- складає програму дій щодо подолання труднощів у навчально-виховному процесі;
- виявляє творчих, інтелектуально розвинених учнів, здатних до науково-дослідної діяльності;
- зацікавлює учня тією чи іншою те-

мою, акцентуючи увагу на її головних напрямках, які дитина зможе дослідити самостійно;

- розробляє програму та написання індивідуального плану;
- веде учня дорогою пізнання, пошуку, експерименту, забезпечивши належний науково-методичний супровід.

На початковому етапі практичний психолог:

- визначає інтереси, здібності, рівень творчого потенціалу учнів;
- аналізує продукти творчої діяльності учнів;
- проводить спостереження окремих конкретних випадків навчальної діяльності та поведінки;
- створює банк даних психологічних особливостей учня, класного колективу за результатами діагностування;
- надає рекомендації щодо розвитку творчих здібностей учня та класного колективу;
- проводить психологічну просвіту батьків щодо становлення та розвитку творчої особистості.

На розвиваючому етапі учні:

- учаться логічно викладати матеріал у друкованому вигляді, пояснювати мету, хід експерименту, аналізувати одержані результати, узагальнювати їх, робити висновки;
- опановують методи дослідження;
- працюють із науковою літературою;
- готують дидактичний матеріал для підвищення рівня навчально-виховного процесу (ігрові матеріали, творчі кросворди, тести за профілем, таблиці, схеми);
- захищають реферати (перелік тем рефератів надається вчителями-предметниками) за кількома джерелами, акцентуючи увагу на виділенні головного з обраної теми; дають власну оцінку об'єкту дослідження, роблять самостійні висновки;
- розробляють презентаційні матеріали з тієї чи іншої теми;

- намагаються спланувати свою майбутню наукову діяльність;
- відвідують додаткові консультації з профільних дисциплін;
- працюють у клубах та гуртках за інтересами, відвідують факультативні заняття;
- навчаються в заочних фізико-математичних школах при вищих навчальних закладах України (за вибором учнів);
- відвідують школу комп'ютерної грамотності;
- знайомляться з роботою наукових товариств Малої академії наук України;
- беруть активну участь у I-IV етапах Всеукраїнських олімпіад учнівської молоді з основ наук та роботи Малої академії наук України, в різних турнірах, конкурсах „Левеня”, „Кенгуру”, „Бобер”, „Колосок” тощо.

На розвиваючому етапі вчитель:

- застосовує методи проблемного навчання;
- обирає напрям майбутньої науково-дослідної діяльності учня;
- формує комунікативну компетентність: уміння вести діалог, брати участь у дискусіях тощо;
- проводить апробацію реферативних повідомлень учнів на різноманітних заходах та перед різноманітною аудиторією (форуми, семінари, консилиуми тощо), надаючи можливість здобути особистий досвід публічних виступів, вчить аналізувати ті чи інші питання та чітко давати на них відповіді;
- формує стійкий науковий світогляд, необхідність постійної еволюції в умовах збільшення обсягу інформації, яка змінює традиційні уявлення людини про світ і соціум;
- виховує соціальну активність, загальну культуру особистості, здатність до співпраці, самореалізації та самовизначення;
- формує кращі особисті якості (від-

повідальність, чесність, працелюбство) й активну життєву позицію.

На розвиваючому етапі практичний психолог:

- проводить моніторинг розвитку здібностей, креативності, особистісних рис ліцеїстів;
- здійснює групову та індивідуальну розвивальну діяльність щодо вдосконалення пізнавальної та емоційно-вольової сфери ліцеїста за програмою „Соціально-психологічна адаптація восьми-класників до нових умов навчання”;
- проводить просвітницьку роботу з усіма суб'єктами навчального процесу щодо розвитку особистості учнів;
- формує міжособистісні стосунки в класі, навчає законам психологічної сумісності, засобам ефективної групової діяльності;
- прогнозує особистісне зростання та психологічний комфорт ліцеїста.

На проєктувальному етапі учні:

- планують роботу в Науковому товаристві ліцею технічного профілю за такими напрямками: науково-дослідний, методичний;
- співпрацюють із професорсько-викладацьким складом працівників вищих навчальних закладів регіону з метою організації науково-дослідної роботи на різних факультетах обласного відділення Малої академії наук України;
- поглиблюють знання за відповідними напрямками діяльності;
- набувають уміння взяти з літератури основний матеріал щодо зазначеної проблеми, викласти його сутність і дати оцінку опрацьованим джерелам (висловити свою думку щодо проблеми); логічно обґрунтувати обрану тему, її наукову та практичну новизну, викласти власні ідеї, пропозиції; робити висновки, корисні для суспільної практики; самостійно до-

сліджувати питання; висувати свої гіпотези й перевіряти їх обґрунтованість експериментально;

- беруть участь у роботі ліцейського, міського та обласного наукових товариств за відділеннями;
- працюють у динамічних змішаних групах із випускниками-студентами МФТІ та інших вищих навчальних закладів;
- беруть участь у I-III етапах Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідних робіт Малої академії наук України, в обласних та Міжнародних конкурсах, турнірах, семінарах, науково-практичних конференціях різного рівня;

На проектувальному етапі вчитель:

- координує науково-дослідну роботу учнів із тієї чи іншої теми;
- забезпечує інформаційний, методичний, матеріально-технічний супровід учнівської діяльності;
- знайомить учнів із методами та методикою наукових досліджень;
- організовує науково-практичну роботу учнів, забезпечуючи участь дітей у наукових екскурсіях, практичних заняттях, дослідних експедиціях, наукових школах;
- проводить лекції та практичні заняття з конкретно обраного учнем напрямку його дослідної діяльності;
- формує такі риси характеру юного дослідника: самостійність, самовизначення, самоспостереження, самосвідомість, самовиховання, самоконтроль;
- організовує творчі зустрічі з науковцями;
- формує комунікативну компетентність: уміння вести дискусії, обговорення тощо.

На проектувальному етапі практичний психолог:

- поновлює інформаційну базу обдарованих учнів на основі результатів діагностики;
- організовує заходи щодо формування розвиваючого середовища для обдарованих дітей;

- навчає новим способам дій і поведінкових реакцій, нових стратегій та стилів поведінки;
- проводить розвиваючі заняття для зняття емоційного напруження, формування навичок саморегуляції;
- здійснює психологічну підтримку учнів-учасників олімпіад, МАН.

На діяльнісному етапі учні:

- на поглибленому рівні вивчають дисципліни технічного профілю;
- беруть активну участь у творчих лабораторіях при вищих навчальних закладах;
- разом із професорсько-викладацьким складом працівників вищого навчального закладу розробляють тему науково-експериментальної роботи, беруть участь у науково-практичних конференціях, виставках, турнірах і семінарах міського, обласного, Всеукраїнського та Міжнародного рівнів;
- беруть участь у роботі обласної філії Малої академії наук України, пишуть роботи дослідного характеру;
- працюють у динамічних змішаних групах із випускниками-студентами МФТІ та інших вищих навчальних закладів.

На діяльнісному етапі вчитель:

- координує додаткове навчання учнівської молоді (самоосвіта, факультативні заняття та гуртки);
- працює в тісному контакті з науковцями вищих навчальних закладів України;
- проводить конкурентні форми учнівської взаємодії (виступи в наукових дебатах, проведення наукових боїв чи змагань);
- формує комунікативні компетентності: уміння переконувати та відстоювати свою точку зору;
- стимулює бажання займатися науково-дослідною роботою надалі;
- засобами науково-дослідної роботи допомагає старшокласникам у формуванні потреби безперервно

вчитися з метою отримання нових базових знань, умінь, навичок, необхідних для подальшої наукової діяльності;

- сприяє реалізації завдань дослідження, винаходу, експерименту юних науковців;
- рекомендує до друку тези доповідей на засіданні кафедри, стимулює учнівську молодь до творчої активності, саморозвитку, стійкої мотивації набувати знання впродовж всього життя.

На діяльнісному етапі практичний психолог:

- проводить індивідуальні та групові заняття щодо соціалізації та адаптації обдарованих дітей у колективі ровесників;
- допомагає в усвідомленому, особистісному виборі в складному сучасному житті;
- проводить факультативні заняття з психології;
- стимулює учнів до саморозвитку та самовдосконалення.

Таким чином, успіх розв'язання накреслених нами етапів розвитку (початковий, розвиваючий, проєктувальний, діяльнісний, підсумковий) багато в чому залежить від того, наскільки продуктивно спрацює управлінський аспект діяльності того чи іншого навчального закладу.

Тому ми намагаємося в нашому навчальному закладі – ліцеї технічного профілю – створити сприятливі умови для професійного зростання (розвитку) педагогічного колективу: залучаємо кожного вчителя до пошукової, дослідної, творчої активності; здійснюємо діагностику освітнього рівня педагога, його готовності до самоосвіти з метою формування власного іміджу; упорядковуємо різноманітні засідання, наради, уникаючи перевантажень; створюємо позитивний настрій, ситуації успіху в роботі колективу, сприяємо задоволенню від власних досягнень, стимулюємо подальше самовдосконалення вчителя; використовуємо нетрадиційні форми методичної роботи; здійснюємо аналіз результатів професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лісовий О. Мала академія наук України у формуванні інтелектуального потенціалу нації /О. Лісовий //Директор школи, ліцею, гімназії: Науково-практичний журнал для керівників закладів освіти. – 2012. – № 2. – С. 59 - 66.

2. Мелешко В. Розвиток інноваційного потенціалу сільської школи / В. Мелешко // Директор школи, ліцею, гімназії: Науково-практичний журнал для керівників закладів освіти. – 2012. – № 6. – С. 58 - 61.

3. Презентація номінантів конкурсу „Первоцвіт – 2012” // Директор школи, ліцею, гімназії: Науково-практичний журнал для керівників закладів освіти. – 2012. – № 6. – С. 73 - 96.

Николай Наказный
Этапы организации творческой деятельности учеников в Малой академии наук Украины

В статье рассматриваются этапы организации творческой деятельности ученической молодежи в условиях работы Малой академии наук Украины; определяются задания субъектов научно-исследовательской деятельности (учеников, учителей, практического психолога) на каждом этапе.

Ключевые слова: творческая деятельность учеников, этапы организации, учитель, практический психолог.

Mykola Nakaznyy
Organization stages of pupils' creation action in Little Academy of Sciences, Ukraine

The stages are considered of organization of learning youth's creative actions under the conditions of proceeding the Little Academy of Sciences, Ukraine. The duties are shown of subjects of scientific research on each stage of their activity (students, teachers, practical psychologist).

Key Words: stages of organization, creative action of students, teacher, practical psychologist)

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ЧЕРЕЗ УПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕГРОВАНИХ КУРСІВ ХУДОЖНЬО- ЕСТЕТИЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

Педагогіка та
психологія
в школі

УДК 37.015.31:7

У статті представлений досвід роботи гімназії з розвитку дитячої обдарованості та формування духовної культури через упровадження інтегрованих курсів художньо-естетичного спрямування; описані методи та форми урочної та позаурочної діяльності закладу, особливості організації навчально-виховного процесу.

Ключові слова: обдарована та талановита молодь, креативна творча особистість, інтеграція, інтегровані курси, позакласна діяльність, художньо-естетичний цикл, цілісна багатовимірنا картина світу, саморозвиток особистості.

Майбутнє України залежить не від потужності її виробництва, а від інтелектуальної могутності, творчого потенціалу молоді, здатної засвоювати нові знання, технологічні новації, творчо мислити й виробляти конструктивні рішення. Наш час – це час суттєвих змін у науці, техніці, інформаційному середовищі, освіті. Суспільству потрібні люди, які здатні приймати нестандартні рішення, творчо мислити. Тому одним із пріоритетних напрямків політики нашої держави є турбота про обдаровану та талановиту молодь, її творчий, інтелектуальний, духовний та фізичний розвиток. Як зазначено у Національній доктрині розвитку освіти, „держава повинна забезпечувати ... розвиток творчих здібностей і навичок самостійного наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості”. Тому пріори-

тетним завданням педагогічної практики є створення максимально сприятливих умов для активного саморозвитку особистості.

Як відгук на сучасні проблеми суспільства у складний час державотворення (рік проголошення незалежності України) на базі загальноосвітньої школи № 39 була відкрита гуманітарна гімназія. „Усі діти народжуються геніями, однак упродовж перших шести років їхнього життя ми допомагаємо їм позбутися цієї геніальності”, – писав Б.Фуллер. Тож педагогічний колектив гімназії поставив перед собою мету: в кожній дитині

**Сніжана
ЗАНЕЦІНА**

Директор гімназії
№ 39 м. Дніпро-
дзержинська

Директор школи, ліцею, гімназії № 5'2013

Уся система освіти орієнтована на розвиток лівої півкулі головного мозку, проте сучасна школа має виховувати людину, яка мислить і прагне творити

бачити потенціал, створювати умови для розвитку її обдарувань, адже гімназисти – майбутня еліта нації, тож мають вирізнитися інтелегентністю, естетичним смаком, гостротою мислення, творчістю, допитливістю, та, передусім, духовністю. Гімназія керується інтересами та потребами дітей, прагне стати улюбленим місцем, де учні не лише вчать, а й живуть повноцінним духовним життям.

Ураховуючи це, в гімназії було розроблено програму роботи з обдарованими учнями, яка охоплює всі сфери діяльності педагогічного колективу щодо роботи з гімназистами як на уроках, так і в позаурочний час. У процесі реалізації програми ми зрозуміли, що система класичної моделі освіти не відповідає сучасним умовам. Уся система освіти орієнтована на розвиток лівої півкулі головного мозку та пропонує засвоєння норм, формул, визначень, систематизацію інформації. Таким чином, формувалася людина, яка знала й уміла (людина-виконавець), проте сучасна школа має виховувати людину, яка мислить і прагне творити (людина духовна).

Отже, виникла потреба створення нової моделі на-

вчання, в основі якої – гуманна людина зі своєю сукупністю творчих задатків, здібностей, мотивів, творчим потенціалом, та на виході – креативна творча особистість, людина культури зі сформованою цілісною картиною світу. Одним із можливих шляхів вирішення цієї задачі є впровадження інтегративної освіти. У зв'язку з цим виникла потреба участі педагогів гімназії в експериментальному проекті всеукраїнського рівня „Художньо-естетична освіта та виховання учнів загальноосвітніх навчальних закладів у процесі впровадження інтегрованих курсів”, провідна ідея якого – створення умов для сприймання учнями цілісної художньої картини світу, розвитку художньо-естетичного мислення школярів.

Протягом багатьох років практикувалося вивчення різних видів мистецтва (музики, образотворчого мистецтва, хореографії, театру тощо), які вивчалися автономно. Разом з тим, як відомо, основу специфіки пізнавальних можливостей мистецтва складає особливий предмет естетичного пізнання – конкретний взаємозв'язок світу та людини, а тому пізнання та втілення цього предмету можливе лише зусиллями всіх видів мистецтва. Звідси виникає потреба вивчення мистецтва у школі в синтезі всіх його видів. Крім того, таке вирішення питання повністю відповідає специфіці цілісності дитячого світосприйняття.

Інтеграція як процес створення цілісної та бага-

товимірної картини світу сьогодні набуває статусу одного з провідних методологічних принципів освіти. Інтегративність – якість мислення у ХХІ столітті. В умовах інтегрованого навчання взаємопроникнення й систематизація знань учнів, створення цілісної та багатомірної картини світу, розвиток творчих здібностей і гнучкого мислення (симультанного, критичного, діалектичного) відбуваються більш ефективно.

Питання навчання й виховання творчо обдарованої дитини у процесі комплексного впливу на неї мистецтв учителі гімназії реалізують за допомогою наступних *методів*:

- урахування вікових особливостей дітей;
- вихід за рамки одного виду мистецтва (дві домінуючі лінії: музика та образотворче мистецтво; театральне мистецтво, хореографія, література);
- перенесення акценту зі сприймання на творчі прояви дитини (музичне, рухливе, художнє самосприйняття, а потім і створення дитиною мистецького твору);
- взаємозв'язок занять із найближчим оточенням, мистецтвом і традиціями регіону, де живуть діти;
- взаємодія та співробітництво в колективі учнів та педагогів (роботи в МАН, шкільний музей, шкільні свята та ін.).

У гімназії інтегровані курси „Мистецтво” та „Художня культура” викладають три вчителі: вчитель образотворчого мистецтва та вчитель музичного мис-

тецтва, які глибоко знають свої предмети та чудово володіють інструментами й технікою створення музичного та художнього творів.

Підготовка вчителів до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін актуалізує також уміння працювати в команді. Не дивлячись на те, що інтеграція є природною для мистецьких дисциплін, учителі відчують складності в упровадженні інтегрованих курсів. Вирішення даної проблеми ми бачимо у застосуванні технології науково-методичного супроводу, яка створює умови для „зорганізації” мислення вчителя, його вміння (компетентність) моделювати й проводити інтегровані уроки.

Адміністративна рада гімназії постійно здійснює науково-методичний супровід педагогів, який спрямований на організацію взаємодії між учасниками команди: виявлення інтеграторів, створення схем-моделей уроків, визначення технологій проведення уроків, прогноз кінцевого результату, обговорення музичного та візуального матеріалу, який буде використуватися під час занять тощо.

Статус Всеукраїнського експериментального педагогічного майданчика надав можливість змінити зміст навчання та розширити його функції. Гімназія самостійно визначила індивідуальний навчальний план та програми, що вміщують базисний загальноосвітній компонент. У навчальному плані, крім інваріантної частини — розділу „Загальний цикл предметів” — виділені розділи „Цикл предметів естетичного профілю” (хореографія, театральна діяльність, позакласної діяльності учнів, образотворче мистецтво, світова художня культура, факультативні заняття, уроки сприйняття мистецтва, індивідуальні та групові заняття, зокрема, творчі). У закладі створені умови для розвитку дитини через залучення її до різних видів позакласної діяльності, занять музикою, художнім мистецтвом, спортом. Велика увага приділяється клубній та гуртковій роботі. Таким чином, різноманітність предметів ху-

дожнього циклу, диференціація та індивідуалізація у навчанні різних видів мистецтва забезпечують максимально сприятливі умови для учнів. Кожна дитина повинна бути митцем, тобто проблема формування творчої особистості вирішується через активну художньо-творчу діяльність, через самореалізацію особистості.

Педагогічний колектив спрямований на пошук шляхів удосконалення навчально-виховного процесу на основі синтезу науки, філософії та мистецтва в усіх формах.

Неоцінним скарбом є також робота юних науковців, що вже на шкільній лаві відчули смак до науково-дослідницької роботи. У гімназії № 39 створено товариство „Єврика”, головною метою якого є залучення гімназистів до самостійної науково-практичної діяльності.

Домінуючим фактором у створенні моделі творчо обдарованої особистості є творчість самого вчителя та розвиток творчості кожної дитини „*як зміцнення самого себе*” (Н.Роджерс), тобто розвиток творчих здібностей дитини і через навчання, і через виховання.

Відповідно до сучасних вимог, у гімназії побудована Концепція науково-методичної роботи за принципом: „*Від творчого директора через творчість учителя до творчого гімназиста*”. Її складовими, по-перше, є особистість учителя, його індивідуальність, вироблення самостійного стилю та методики, розширення спеціалізації, універсальності, інтегративності та оригінальності. По-друге, удосконалення творчої праці, форми та засоби якої забезпечують виховання й розвиток обдарованої дитини. По-третє, створення суто наукового, пошукового стилю роботи та співпраця з АПН України, Дніпропетровським ОІППО, Київським національним університетом культури і мистецтва, Дніпропетровським національним університетом, з кафедрами суспільно-філософських наук ДДТУ та Криворізьким педагогічним інститутом.

Наші педагоги не лише орієнтовані на професійну відданість, а й здатні сприймати та впроваджувати нові освітні ідеї, створювати авторські програми, підручники, розробляти власні методики, побудовані на принципі науковості. Отже, вчителі гімназії – науковці, методисти, новатори й творчі особистості, а науково-дослідницька робота для них – необхідна умова практичної діяльності.

Важливе місце в організації роботи з дітьми посідає **позаурочна діяльність гімназії**. Оскільки класно-урочна система не може повністю сприяти розвитку інтересів, нахилів, здібностей учнів, потрібно створювати нові форми роботи, спрямовані на задоволення дитячих запитів. Виклик часу створив передумови для роботи гімназії в режимі повного дня, що сприяє організації цікавих справ у клубах, студіях, гуртках, секціях, створює кожній дитині умови для розвитку її творчих здібностей. У закладі діють літературна, хореографічна, театральна студії, клуби („Європейська єдність”, КВК, ЮІР (юні інспектори руху), МОЗ (молодь обирає здоров’я), „Ерудит”), гуртки („Юні музеєзнавці”, вокальний „Мелодика”, хорвий „Гармонія”, сопілкарів „Чарівна сопілочка”, образотворчий „Етюд”, бісероплетіння „стежина до майстерності”, „Комп’ютерна графіка”).

Дієвим засобом активізації позакласної роботи та вдосконалення навчально-виховного процесу є **педагогічний музей** гімназії. При музеї діє гурток „Юних му-

зеєзнавців”, робота якого сприяє опануванню гімназистами методики проведення екскурсій, ораторського мистецтва. Музей формує в учнів громадянські риси, почуття патріотизму, національної свідомості, любові до рідної землі, свого народу, вчителя, знань. У ньому проводяться екскурсії, виховні години, зустрічі з цікавими людьми, літературні, педагогічні читання, організовуються виставки.

В закладі розроблено систему розвитку соціального та міжнародного партнерства. Гімназія активно співпрацює з Корпусом Миру США, вищими навчальними закладами

Польщі, Чехії, Франції, спілками національних меншин міста, є активним учасником програм „Інтеграція без кордонів” та „Освіта без кордонів”.

Найкращим соціальним партнером гімназії є **батьківська громада**. Співпраця з батьками оснований на добровільності, довірі, взаємодопомозі, що є запорукою успішної організації навчально-виховного процесу. Спільно з батьками створюється краса навколо гімназистів, адже естетика середовища має великий виховний вплив. В гімназії організована робота „Школи мудрого батьківства”, практикується така форма роботи, як батьківські тренінги. Для батьків шестирічок проводяться консультації під час роботи „Школи майбутнього першокласника”. У шкільній газеті „ГРОНО” й на сайті гімназії ведуться „Батьківські сторінки”. Тісному взаємозв'язку гімназії та родини сприяє проведення майстер-класу

„Родина + дитина”, основна мета якого – об'єднати зусилля батьків і педагога у розвивально-виховному впливі на дитину з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей, досвіду, інтересів та прагнень.

Батьки учнів із задоволенням пишуть статті та вірші до шкільної газети, допомагають організовувати й проводити шкільні свята. У такій співдружності „мистецтво – учитель – дитина – батьки” й розвивається творчий потенціал гімназистів, причому батьки стають не тільки замовниками освітніх послуг, а й суб'єктом взаємодії, поділяючи з учителем відповідальність за розвиток особистості дитини.

Ще однією традицією стало проведення щорічних благодійних концертів для батьків.

„У праці творчої два рівних є крила: Троянди й виноград – красиве і корисне”, – так оспівав творчу працю український поет М. Рильський. Цими ж словами можна схарактеризувати й творчість гімназистів, які поєднують приємне з корисним у гімназії.

Лише при створенні необхідних умов для творчої діяльності можна здійснювати формування і розвиток творчого потенціалу учня та вчителя, який має забезпечити виникнення потреби в самовираженні, самовдосконаленні, самоідентифікації особистості.

Таким чином, реалізація моделі інноваційної інтегративної освіти сприятиме розв'язуванню проблеми розвитку обдарованої особистості, її здатності до творчого нестандартного мислення, вміння ефективно вирішувати складні проблеми власної життєдіяльності та своєї країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, Е.В. Белкіна, О.В. Калініченко, І.В. Руденко.— Х.: Веста: Видавництво „Ранок”, 2006. — 256 с.

Снежана Занегина

Развитие творческой личности через внедрение интегрированных курсов художественно-эстетического направления

В статье представлен опыт работы гимназии по развитию детской одаренности и формирования духовной культуры через внедрение интегрированных курсов художественно-эстетического направления; описаны методы и формы урочной и внеурочной деятельности заведения, особенности организации учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: одаренная и талантливая молодежь, креативная творческая личность, интеграция, интегрированные курсы, внеклассная деятельность, художественно-эстетический цикл, целостная многомерная картина мира, саморазвитие личности.

Snijana Zanegina

Evolution of creative personality with the help of integrated courses with art and aesthetic trend

Work experience is introduced of gymnasium for evolution of children's talents and forming intellectual culture through implementation of integrated courses of art and aesthetics. Methods and forms of the institution activity, specific features of organizing teaching and educational process.

Key Words: capable and talented youth, creative personality, integration, integrated courses, out-of-class activity, art and aesthetic cycle, whole multidimensional world view, personality self-development.

ЗІГРИТИ ТЕПЛОМ, ДАТИ ЗНАННЯ, ЗБЕРЕГТИ ЗДОРОВ'Я

Педагогіка та
психологія
в школі

УДК 376.091

У статті презентовано розробку моделі сучасного навчально-виховного корекційного закладу освіти з акцентом на інтегровану форму навчання. В закладі здійснюється переорієнтація освітнього процесу на підготовку дитини до умов соціуму, виховання гуманної, толерантної, впевненої, самостійної особистості.

Ключові слова: школа-інтернат, соціальний захист дитини, корекція вад розвитку, інтегроване та інклюзивне навчання.

*Ми не робимо нічого особливого,
ми просто намагаємось дати дитині
те, що мають інші діти.*

Навчально-виховний комплекс „Гармонія” розпочав своє існування з об’єднання двох шкіл-інтернатів: неповної середньої загальноосвітньої школи-інтернату та спеціальної школи-інтернату для дітей із важкими розладами мови. Враховуючи сучасні тенденції розвитку корекційної освіти, можна вважати, що в нашому закладі вже багато років упроваджується інтегроване навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітньої школи.

Детальний аналіз складу учнів привів до висновку про невідповідність сучасним потребам існуючої структурно-організаційної форми НВК, тобто про необхідність зміни структури закладу та розширення спектру освітніх і корекційних послуг із збереженням логопедичного профілю як провідного напрямку корек-

ційно-розвивальної діяльності спеціального відділення.

Розробляючи нову модель навчально-виховного комплексу, ми намагались урахувати всі категорії дітей з особливими освітніми потребами, яким заклад має змогу надати корекційні послуги, спираючись на можливість матеріальної бази.

НВК „Гармонія” змінив свою структуру, зробивши її нестандартною, такою, що відповідає вимогам сьогодення [3]. Відповідно до затвердженої статуту нової структурної моделі, НВК „Гармонія” складається зі шкільного та дошкільного підрозділів і має у своєму складі наступні структурні підрозділи: загальноосвітню школу-інтернат (для дітей, які потребують соціальної допомоги); спеціальне від-

Антоніна ВІННИК

Директор КЗ „Навчально-виховний комплекс „Загальноосвітня школа-інтернат зі спеціальним відділенням для дітей, які потребують корекції розвитку – центр розвитку дитини „Гармонія” м. Дніпро-дзержинська” Дніпродзержинської міської ради

Директор школи, ліцею, гімназії № 5 2013

У закладі навчаються:

Діти-інваліди – 89

Діти-сироти та діти позбавлені батьківського піклування – 69

Діти з багатодітних сімей – 42

Діти з малозабезпечених сімей – 337

490

Школа-інтернат № 2 була заснована в січні 1960 року як новий тип навчально-виховного закладу

НАША ІСТОРІЯ

29 січня 1960 року заснована, як неповна середня загальноосвітня школа-інтернат в будівлі Дніпродержинського педагогічного училища

Оцінивши можливості кадрового ресурсу, з 2012-2013 навчального року НВК „Гармонія” заявив про себе як про інклюзивний навчальний заклад.

Загальноосвітнє відділення:
3-А клас - 1 учениця
(ЛРВ, дисграфія, акалькулія)

Спеціальне відділення:
6-Б клас - 2 учні
(нейросенсорна глухота, нейросенсорна туговухість)

ділення для дітей, які потребують корекції розвитку; центр розвитку дитини (на стадії створення) із загальноосвітніми та групами для дітей з обмеженими можливостями; психолого-педагогічний консультативний пункт. У спеціальному відділенні працює служба індивідуального навчання та група короткочасного перебування для дітей-інвалідів. Згідно зі Статутом, у закладі можуть функціонувати класи інтенсивної педагогічної корекції та класи з інклюзивним навчанням.

Першим в Україні серед спеціальних шкіл для дітей з важкими порушеннями мовлення інтернат почав приймати учнів із важкими мовленнєвими вадами не тільки з віковим інтелектом, а й з порушенням психологічного розвитку, легкою та помірною розумовою відсталістю, дітей зі зниженим слухом, з розладами аутичного спектру.

Ураховавши освітні запити батьків, які виховують „особливих” дітей, рекомендації ОПМПК, наявність необхідної матеріально-технічної та методичної бази, оцінивши можливості кадрового ресурсу, педагогічний колектив прийняв рішення про впровадження інклюзивної форми навчання. У 2012-2013 н.р. у 2-х класах НВК впроваджена інклюзивна форма навчання, а в 2013-2014 н.р. – у 5-х класах, які охоплюють інклюзією вже 6 учнів з вадами слуху та з вадами інтелектуального розвитку. Для надання кваліфікованої допомоги цій категорії вихованців у закладі працює

сурдопедагог, який проводить із учнями, що поганочують, індивідуальні заняття з розвитку слухової уваги та формування вимови.

У спеціальному відділенні НВК „Гармонія” створені такі умови для навчання, виховання й корекції вад розвитку, за яких діти з особливими потребами не тільки живуть у своїх родин, а й отримують за місцем проживання адаптовані освітні послуги й можливість постійного спілкування і взаємодії зі здоровими однолітками [1]. Однією з переваг відділення є мала наповнюваність класів. Усі учні з психомовленневими вадами відвідують логопедичні заняття, заняття з логопедичної ритміки та ЛФК. У закладі працює фізіотерапевтичний кабінет, де діти мають змогу проходити такі процедури, як: тубускварц, електросон та багато інших.

У НВК діє юридична та соціально-психологічна служби, які представляють і захищають інтереси дітей у різних державних установах, надають підтримку та кваліфіковану допомогу вихованцям при розв'язанні низки дитячих проблем.

Практичний психолог НВК „Гармонія” Беспалько А.С. здійснює психолого-педагогічний супровід навчально-виховного процесу через діагностику особливостей розвитку дітей, проведення з учнями групових та індивідуальних корекційних занять, надання методичної та консультативної допомоги вчителям та батькам тощо.

Проведення групових та індивідуальних занять, які спрямовані на нормалізацію емоційно-вольової сфери, формування продуктивних способів розумової діяльності, а також на виправлення можливих порушень навчання та поведінки

90 % дітей НВК „Гармонія” охоплено гуртковою роботою

Участь НВК „Гармонія” у Міжнародних, Всеукраїнських, обласних, міських освітніх заходах 2012-2013 н.р.

Логопеди Решняк І.М. та Василенко І.М. отримали запрошення та особисто відвідали Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, налагодили контакти зі співробітниками лабораторії логопедії, спеціального розвитку дитини (діти з аутизмом) та олігофренопедагогіки

Директор НВК „Гармонія” Вінник А.В. презентувала в режимі он-лайн досвід роботи закладу з інклюзивного навчання на Всеукраїнській науково-практичній конференції „Мультидисциплінарний підхід як методологічна основа інклюзивного навчання” (20.11.12 р.).

Вади психомовленнєвого розвитку є основною перепорою для повноцінної соціалізації особистості. Саме через спілкування „особливих” учнів зі здоровими однолітками налагоджується повноцінна взаємодія цієї категорії дітей з оточуючим світом, що є вагомим фактором корекції їх недоліків [2]. Окрім навчального процесу загальноосвітнє та спеціальне відділення НВК майже не розмежовуються, завдяки чому учні мають можливість разом проводити вільний час, виховні заходи, їздити на екскурсії, відвідувати тренажерний зал, навчальні комп’ютерні класи, займатися в гуртках та секціях.

Здібності дитини набагато важливіші за її недоліки.

Девід Вернер

На базі закладу працюють зразковий хореографічний ансамбль „Дніпрові зорі”, студія вокально-хорової роботи „Співучі голоси”, музичний гурток „Золоті струни”, ізостудія „Натхнення”, гурток художньої різьби по дереву, спортивні секції, туристичний гурток „Еверест”, літературні гуртки, у яких разом займаються учні обох відділень НВК. Вихованці закладу неодноразово ставали переможцями міських та зональних фестивалів, конкурсів, туристичних змагань, предметних олімпіад із трудового навчання та обслуговуючої праці.

Загальновідомо, що успіх дитини в пристосуванні до соціуму, переважно, за-

лежить від того, наскільки умови, в яких дитина виховується і навчається, відповідають її можливостям і потенціалу. Наші вихованці люблять свій другий дім, на підтвердження чого одним із учнів були написані наступні рядки:

*НВК – це диво-місто,
Завжди тепло тут
і чисто.*

*Нас тут люблять,
поважають,
Мови рідної навчають.*

У стінах НВК „Гармонія” допомагають дітям, які потребують соціальної допомоги, та дітям з особливими освітніми потребами знайти та зрозуміти себе, обрати своє місце в житті. Проблем і невирішених питань ще багато, але колектив докладає багато зусиль і любові для того, щоб побудувати найкращий варіант навчально-виховного та корекційного простору, щоб зробити „диво-місто” теплим, світлим та затишним, щоб діти відчували любов, повагу, захищеність, піклування й повноправність.

Якими діти народжуються – залежить не від нас, але в наших силах зробити їх щасливими...

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Синьов В., Шевцов А. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні / В. Синьов, А. Шевцов // Дефектологія. – 2004. – № 2. – С. 3 - 5.
2. Колупаєва А.А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Науково-методичний посібник /

А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. – К.: Видавнича група „Атопол”. – 2011. – 340 с.

3. Матющенко І.М. До проблеми соціалізації дітей з важкими порушеннями мовлення // Науково-методичний журнал „Логопедія”. – 2012. – № 2. – С. 53 - 56.

У рамках проекту „Педагогічна майстерня впровадження здоров'язбережувальних технологій в екологічному освітньому просторі Дніпродзержинського регіону” за ініціативою Управління освіти і науки Дніпродзержинської міської ради 23 листопада 2012 року на базі НВК „Гармонія” відбувся „Екологічний з'їзд” на тему: „Екологічна освіта як складова природоохоронних знань суспільства в світлі Концепції сталого розвитку”

Антонина Винник

Согреть теплом, дасть знання, зберець здоров'є

В статтю презентована розробка моделі сучасного учебно-воспитательного коррекционного образовательного заведения с акцентом на интегрированную форму обучения. В заведении осуществляется переориентация образовательного процесса на подготовку ребенка к условиям социума, воспитание гуманной, толерантной, уверенной, самостоятельной личности.

Ключевые слова: школа-интернат, социальная защита ребенка, коррекция недостатков развития, интегрированное и инклюзивное обучения.

Antonina Vinnik

To give a warm, to give knowledge, to save health

The draft-model is proposed of contemporary teaching and educational curatory institution with accent on a system of integrated education. Redirecting of educational process is to be realized in the institution to prepare a child for socium conditions, for upbringing human, tolerant, confident, and independent personality.

Key Words: boarding school, social protection of child, developmental defects correction, integrated and inclusive education.

ШЛЯХ ДО РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

У статті розкрито структуру та зміст сучасної інтегрованої моделі закладу з надання комплексної допомоги дітям, що мають особливі освітні потреби, їх батькам та педагогічним працівникам.

УДК 376.091

Ключові слова: особливі освітні потреби, соціальна адаптація, потенційні можливості, корекція, супровід, міждисциплінарний підхід.

**Ірина
КУТЕЦЬКА**

Директор центру
„Сузір'я”
Дніпродзержинської
міської ради

Наше сьогодні — це зміна ціннісних орієнтацій в освіті, визначення розмаїття кожної дитини, обумовлена зміною освітньої парадигми на гуманістичну: „освіта для всіх, школа для всіх”.

У Державній національній програмі „Освіта” (Україна XXI століття) наголошується на необхідності вдосконалення освіти дітей з особливостями психофізичного розвитку в системі закладів суспільного виховання, забезпечення їхньої повноцінної життєдіяльності та соціальної адаптації, розвитку адаптаційних можливостей. Зважаючи на це, особливо підвищується значущість психолого-педагогічного та медико-соціального супроводу дітей з особливими потребами з метою ефективного навчання, виховання, підготовки до соціуму.

Найширша реалізація потенційних можливостей кожної дитини можлива лише за умови створення міждисциплінарної ко-

манди. Комплексний підхід як загальний методологічний принцип будь-якої діяльності є провідним і в процесі оптимізації навчання, і в побудові системи виховної, корекційної роботи. Комплексність вимагає своєрідного „акорду” впливів, не припускає односторонності та перекосів у змісті, формах і методах роботи, забезпечує реалізацію завдань одного напрямку в формах іншого, забезпечує цілісний вплив на особистість дитини, а отже, підвищує результативність навчально-виховного та корекційного впливу.

З огляду на це, в місті створено осередок комплексної допомоги дітям, що мають особливі освітні потреби, — комунальний заклад „Дніпродзержинський центр практичної психології та соціальної роботи — психолого-медико-педагогічна консультація з корекційно-розвитковим відділенням „Сузір'я” Дніпродзержинської міської ради. Це — сучасна інтегрована модель, єдина в області установа такого типу міського підпорядкування, що надає комплексну допомогу сім'ям, які виховують дітей

з особливими потребами (див. вріз на С. 97).

Система освіти міста має достойне сьогодення й гарні перспективи щодо вирішення питання адаптації та інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в суспільство. Реальністю міста є варіативна освіта, яка надає можливості отримати освітні послуги різним категоріям дітей: як здібним та обдарованим (заклади нового типу), так і тим, хто має особливості у навчанні та розвитку. На сьогодні в місті досить розгалужена мережа навчальних закладів, що забезпечує потреби у виборі освітнього закладу та навчальної програми батьками дитини, відповідно до її індивідуальних особливостей.

Можливості розвитку дитини в молодшому шкільному віці розширюються за рахунок створення умов навчання, адекватних потребам дитини. Розв'язання проблеми невстигання школярів пояснюється здебільшого порушеннями психологічного розвитку та успішно вирішуються за рахунок створення класів інтенсивної педагогічної корекції (див. вріз на С.98).

Найвищим рівнем інтеграції дітей з особливими освітніми потребами в загальноосвітній школі є інклюзивне навчання. Розвиток інклюзивної освіти в місті – це не створення нової системи, а якісні та планомірні зміни системи освіти в цілому (див. вріз).

Інтеграція та інклюзія передбачає обов'язковий психолого-педагогічний супровід дитини фахівцями

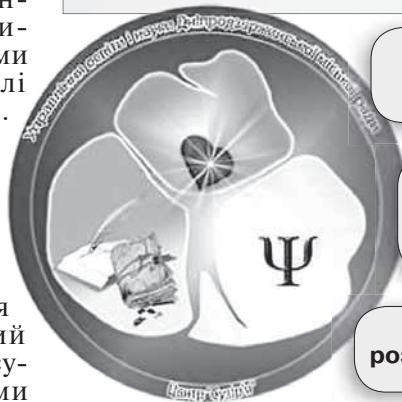
(корекційним педагогом, практичним психологом, соціальним педагогом, учителем-логопедом, лікарем) (див. вріз на С. 99). Без нього перебування дитини в загальноосвітньому навчальному закладі набуває стихійності, формальності, яка є шкідливою для дитини, оскільки без одержання від-

ЦЕНТР „СУЗІР'Я”:

напрями діяльності

Розкриття потенційних можливостей дітей із психофізичними порушеннями залежить від гнучкості системи корекційної освіти, рівня та діапазону наданих послуг, які задовольняють їхні потреби (раннє виявлення порушень, єдність діагностики та корекції розвитку, наступність дошкільного, шкільного й після шкільного змісту освіти тощо). Саме тому центр поєднує три структурних підрозділи: центр практичної психології та соціальної роботи, психолого-медико-педагогічну консультацію та корекційно-розвиваючий відділ. У кожного підрозділу своя сфера діяльності та відповідальності, але всі вони тісно взаємопов'язані між собою та орієнтовані на оптимальний результат: „освіта для всіх, школа для всіх”.

Фахівці центру „Сузір'я” координують процес корекційної освіти в місті, допомагають учасникам навчально-виховного процесу ознайомитися зі спеціальними навичками в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, побачити на практиці шляхи впровадження структурної моделі корекційної та інклюзивної освіти в загальноосвітньому навчальному закладі, вмотивуватися на застосування одержаного досвіду роботи з дітьми зазначеної категорії в навчальних закладах на місцях. Команда спеціалістів координує процес пошуку ефективних шляхів задоволення індивідуальних потреб дітей усіх категорій.

Центр практичної психології та соціальної роботи

Психолого-медико-педагогічна консультація

Корекційно-розвиваюче відділення

КЛАСИ ІНТЕНСИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОРЕКЦІЇ

У закладах освіти міста функціонує 10 класів інтенсивної педагогічної корекції, з них 3 класи в загальноосвітніх навчальних закладах, 4 класи початкової школи в спеціальному навчально-виховному комплексі та 3 класи інтенсивної педагогічної корекції для дітей з порушеннями мовлення в спеціальному відділенні для дітей, які потребують корекції розвитку НВК „Гармонія”. За таких умов учні з труднощами в навчанні є об’єктом уваги не тільки загальної педагогіки та педагогічної психології, а й дефектології.

Порушення психічного розвитку за сприятливих умов навчання та виховання в таких класах великою мірою піддається компенсації.

Загальною стратегією в роботі з такими учнями є підтримка їх віри в свої можливості, відкриття в них особистості, адже вони обов’язково мають пережити успіхи, якими б скромними не були їх навчальні можливості, що не завжди є можливим в умовах навчання в звичайному класі. Корекція труднощів дітей у навчанні – складний і багатогранний процес. Він торкається не лише усунення чи пом’якшення недоліків у навчально-пізнавальній діяльності, а й потребує вирішення особистісних проблем кожної дитини, її ставлень до самої себе, ровесників і дорослих. Діяльність та розвиток дітей відбувається на уроці, педагог спрямовує зміст навчання на корекцію конкретних порушень навчально-пізнавальної діяльності. Це довгострокова стратегія, яка має на меті побудову такого освітнього середовища, яке дозволить кожній дитині навчатися разом у загальноосвітньому закладі, але на рівні своїх можливостей.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА В ЗАКЛАДАХ МІСТА

З метою запровадження такої форми навчання управління освіти і науки, при безпосередній участі центру „Сузір’я”, активізувало роботу в цьому напрямі. Для запровадження інклюзивного навчання за запитами батьків визначено чотири базових навчальних заклади: НВК № 3, „Гармонія”, СЗШ № 22, 40. Діти, що навчаються за такою формою, мають змогу поліпшити когнітивний, моторний, мовний, соціальний та емоційний розвиток, оволодіти новими вміннями та навичками, що відбуваються функціонально, отримують навчання, яке орієнтується на їх сильні якості, здібності та інтереси. Крім того, ровесники відіграють роль моделей для соціалізації в загальноосвітньому просторі. В цьому випадку поняття *інклюзії* розглядається як антонімічне щодо „*сегрегації*” та позначає відповідний поступ у розвитку системи одержання освіти особами з особливими потребами. Відмінність полягає в безумовному прийнятті дитини, у зміні освітнього середовища, яке враховує та пристосовується до індивідуальних потреб дітей, а не навпаки.

Наш досвід роботи демонструє позитивні моменти такого підходу. Учням, які мали інклюзивну форму навчання (внаслідок порушення психологічного та мовленнєвого розвитку) наразі рекомендовано програму навчання загальноосвітнього навчального закладу за результатами психолого-педагогічного вивчення обласної ПМПК.

Водночас перед учителями та батьками відкриваються нові можливості: вони відчувають, що школи стають ефективними освітніми осередками для усієї громади та кожного її члена, про що свідчить збільшення кількості батьків, які обрали інклюзивну або інтегровану форму навчання для своїх дітей на наступний навчальний рік.

повідної корекційної допомоги психофізичний розвиток дитини лише ускладнюється.

Корекційний процес – це складна система, яка включає в себе як стратегічні, так і тактичні завдання. Стратегічними завданнями є розробка корекційних програм і корекційних комплексів. Тактичні завдання – це розробка методів і технік, форма проведення корекційної роботи, підбір, комплектування груп, тривалість та режим занять. Такі заняття не замінюють спеціальні навчальні заклади освіти, проте здатні певною мірою компенсувати недостатнє забезпечення корекційною допомогою дитячого населення.

Успіху в розвитку дитини можна досягти тільки за активної участі батьків, які є обов’язковими членами команди, що бореться за долю дитини. Саме команди, бо центр „Сузір’я” – колегіальний орган, представлений фахівцями з корекційної педагогіки різного профілю, практичними психологами, лікарями.

Новий напрямок роботи корекційно-розвиваючого відділення – консультативно-методичний супровід сімей, які виховують дитину з важкою патологією вдома. Важко переоцінити ту допомогу, яку фахівці надають батькам, що виховують дитину з психофізичними порушеннями. Як правило, такі батьки дуже вразливі, мають чималий досвід невдач у пошуках зцілення своєї дитини та часто втрачають довіру до фахівців, а, разом з тим, і здатність прийняти реальність такою,

як вона є, і в цих умовах оптимально використати для розвитку дитини її можливості. Працюючи з дитиною на спільних заняттях у присутності батьків, фахівці залучають їх до активної співпраці, навчають методам закріплення досягнутих здобутків у домашніх умовах.

Отже, доступність та задоволення особливих освітніх потреб дітей з порушеннями психофізичного розвитку стали наріжним каменем освітньої системи, що базується на принципі забезпечення основного права дітей навчатися в загальноосвітньому закладі за місцем проживання з відповідним психолого-педагогічним супроводом та корекційно-реабілітаційною підтримкою, а це відображає той факт, що в суспільстві формується нова культурна й освітня норма — повага до дітей з особливими потребами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Заєркова Н.В. Післядипломна педагогічна освіта: актуальні питання інклюзивної освіти: Навчальний посібник для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації. — Луганськ: СПД Рєзніков В.С., 2012. — 108 с.
2. Колупаєва А. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: Навчально-методичний посібник. — К.: „АТОПОЛ”. — 2010. — 96 с.
3. Колупаєва А. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. К.: „АТОПОЛ”. — 2011. — 273 с.
4. Колупаєва А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: монографія. — К.: „Самміт-

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ:

психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами

Успішно організований соціально-психологічний супровід, відкриває перспективи особистісного росту, допомагає дитині увійти до тієї „зони розвитку”, яка поки ще їй недоступна (О. Обухова). На відміну від звичної психокорекції, соціально-психологічний супровід припускає не „виправлення недоліків і переробку”, а пошук схованих ресурсів розвитку дитини, опору на її власні можливості й створення на цій основі психологічних умов для відновлення зв'язків зі світом людей.

Ефективність супровідної діяльності забезпечується комплексним характером психолого-педагогічних впливів, що включають у себе погоджену роботу всіх учасників освітнього простору. Система професійної діяльності фахівців психологічної служби з формування особистості включає різноманітні форми індивідуальної та групової роботи, що має елементи психологічного навчання та корекції.

Крім того, практичні психологи в інклюзивному середовищі формують психологічну готовність учасників навчально-виховного процесу до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами. Психофізіологічні особливості такої дитини, рівень її розвитку, потенційні можливості щодо опанування знаннями визначаються основними індикаторами, які беруться до уваги при розробці індивідуального плану розвитку. З іншого боку, психолог працює безпосередньо з дитиною, котра має особливості психофізичного розвитку, щодо збереження її здоров'я, пошуку та реалізації траєкторії оптимального розвитку, формування позитивної мотивації та стимулювання інтенції до розвитку.

Завдяки співпраці психолого-медико-педагогічної консультації та центру практичної психології й соціальної роботи розширюються можливості інтегрування дітей з особливими потребами в суспільство, підвищується ефективність ранньої діагностики відхилень у розвитку дітей, а також здійснюється цілеспрямована розвивально-корекційна робота безпосередньо в навчальному закладі, де навчається дитина.

Провідною функцією консультації залишається діагностична. Вона має свої особливості та свою мету. Це не просто клінічний діагноз, з яким дитина приходиться до консультації, а психолого-педагогічне вивчення дитини на основі різнобічного обстеження (медичного, психологічного, логопедичного, педагогічного), метою якого є визначення можливостей навчання та розвитку дитини з тими чи іншими психофізичними порушеннями та найоптимальніших умов їх реалізації.

Дошкільники — найбільш перспективна вікова група дітей у плані позитивних оптимістичних прогнозів щодо подолання недоліків їхнього розвитку, профілактики дезадаптації дітей шкільного віку, здешевлення спеціальної освіти в цілому.

ПМПК: НЕЗАМІННА РОЛЬ ДЛЯ СУСПІЛЬСТВА ТА ШКОЛИ

Завдяки міській ПМПК поліпшилась якість підготовки документів дітей до психолого-педагогічного вивчення. Жодна дитина не може бути представлена на засідання в ПМПК без даних попереднього вивчення її різними фахівцями медичного та психолого-педагогічного профілю, які фіксуються в „Картці стану здоров'я і розвитку дитини”. У разі потреби бланки такої „Картки” видаються під час першого візиту до консультації. Якщо дитина не відвідувала навчальний заклад, педагогічне, психологічне й логопедичне вивчення здійснюється фахівцями корекційно-розвиваючого відділу на спеціальних заняттях.

Спеціалісти рекомендують **програму навчання з урахуванням суто індивідуальних особливостей розвитку дитини**, потреб родини. При цьому враховується багато чинників, зокрема:

- вік дитини;
- категорія аномального розвитку (нозологія);
- конкретний клінічний діагноз;
- наявність супутніх відхилень;
- стан соматичного здоров'я;
- інтелектуальний ступінь;
- особливості психічного та фізичного розвитку;
- потреби й можливості дитини.

Приймати рішення про вибір навчального закладу для дитини з психофізичними особливостями мають батьки.

Консультанти ПМПК ведуть активну просвітницьку діяльність у формі лекцій, доповідей і виступів на семінарах, науково-практичних конференціях, на батьківських зборах, учасельських нарадах, серед директорів загальноосвітніх закладів, соціального захисту, в пресі та на телебаченні і т.д. Основна її мета – показати суспільству значення корекційної роботи для долі кожної дитини з особливостями в розвитку, розкрити згубні наслідки відсутності спеціальної підтримки таких дітей.

Фахівцями міської ПМПК створюється банк оперативно-аналітичних даних про кількість дітей з психофізичними особливостями, їх диференціацію та домінування за нозологіями. Оперативно-аналітичні дані дозволяють оцінити тенденції збільшення чи зменшення дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, достатність мережі спеціальних закладів, робити обґрунтовані пропозиції щодо оптимізації заходів відповідно до потреб: перепрофілювання, комбінування, створення нових спеціальних установ, посилення профілактичних заходів і т.д. Такі дані стали предметом аналізу Управління освіти й науки Дніпропетровської міської ради. Оперативно-аналітична інформація створює можливість управління освіти розробляти обґрунтовані плани дій щодо поліпшення стану підтримки дітей з особливими освітніми потребами, удосконалення мережі навчальних закладів міста та сприяння отриманню відповідної спеціальної освіти педагогів міста.

Завдяки роботі корекційно-розвиткового відділу надання консультативної та корекційної допомоги вдалося максимально наблизити до місяця проживання родини, збільшити її регулярність та обсяг, контроль за розвитком дитини.

Книга”, 2009. – 272 с.:іл. – (серія „Інклюзивна освіта”).

5. Лорман Т. та ін. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практичний посібник. К.: СПД-ФО Парашин І., 2010. – 296 с.
6. Обухівська А.Г. та ін., Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі. К.: Редакції загально педагогічних газет, 2012. – 128 с. – (бібліотека „Шкільного світу”).
7. Романова О. та ін. Діти з особливими потребами в школі: психолого-педагогічний супровід. – К.: „Шкільний світ”, 2011. – 128 с.
8. Синьова В.М. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць. Вип. І. – Кам'янець-Подільський: ПП „Медобори-2006”, 2010. – 308 с.
9. Юхимець І.В. Структура і моделі системи роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в навчальному закладі. Науково-методичний посібник. – Рівне: РОІППО, 2012. – 62 с.

Ірина Кутецька

Путь к равным возможностям
В статье раскрыта структура и содержание современной интегрированной модели заведения по предоставлению комплексной помощи детям, у которых особенные образовательные потребности, их родителям и педагогическим работникам.

Ключевые слова: особенные образовательные потребности, социальная адаптация, потенциальные возможности, коррекция, сопровождение, междисциплинарный подход.

Irina Kutetska

A road to equitable opportunities

The structure and content of activity is revealed of contemporary integrated model of institution for extention of complex help to children with specific educational problems, to their parents, and teaching employees.

Key Words: specific educational problems, social adaptation, potentiality, correction, support, interdisciplinary approach.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА: НАВЧАЄМО І ВИХОВУЄМО РАЗОМ

Педагогіка та
психологія
в школі

УДК 37.011.33-056.264

Автор статті знайомить із досвідом упровадження інклюзивної освіти у спеціальному навчально-виховному комплексі, де в 7 групах раннього та дошкільного віку та в 4 класах інтенсивної педагогічної корекції поряд із дітьми, що мають різноманітні порушення мовлення та когнітивної сфери, є діти з аутизмом, ДЦП тощо. Досвід включає в себе накопичення методичного матеріалу, реалізацію інноваційних розробок, тісну співпрацю зі спеціалізованими установами, в яких вихованці закладу проходять реабілітацію, з центрами соціальної допомоги сім'ї та дітям району й міста, створення довірливо-партнерських взаємовідносин з членами сімей вихованців.

Ключові слова: класи інтенсивної педагогічної корекції, спеціалізовані установи, взаємовідносини з сім'ями вихованців.

В умовах удосконалення й оновлення системи освіти та виховання в Україні, гуманізації педагогічного процесу особливе значення надається вихованню та навчанню дітей з особливостями в розвитку. Погіршення екологічної обстановки, високий рівень захворюваності батьків (особливо матерів), ряд невирішених соціально-економічних, психолого-педагогічних і медичних проблем сприяє збільшенню числа дітей з особливими освітніми потребами, роблячи цю проблему актуальною. В основу інклюзивної освіти покладена ідеологія, яка виключає будь-яку дискримінацію дітей, яка забезпечує рівне ставлення до всіх людей, але створює особливі умови для дітей, що мають особливі освітні потреби. Інклюзивні підходи підтри-

мують таких дітей у навчанні, вихованні та досягненні успіху, що надає єдині стартові можливості випускнику освітнього закладу.

Педагоги СНВК № 5 „Дніпряночка” розробити комплексний підхід до корекції вад, виховання та навчання, який буде більш гнучким для задоволення різних потреб дітей у навчанні, й діють згідно з наступними принципами (табл. 1, 2).

Ми використовуємо деякі **ключові принципи інклюзивної освіти** саме для того, щоб не „імпортувати” систему до іншої культури та суспільства, а реалізовувати свої власні ідеї на основі загальних принципів:

1. Програми раннього втру-

**Ніна
ПОЛТОРАКІНА**

Директор спеціального навчально-виховного комплексу „Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад” „Дніпряночка” № 5, м. Дніпродзержинськ, спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист, Відмінник освіти України

Директор школи, ліцею, гімназії № 5 2013

чання здійснюються на основі принципу інклюзії та готують до інтегративного навчально-виховного комплексу;

- Усі діти зі спеціальними потребами в навчанні мають право на місце в комплексі;
- Методика корекції та навчання розроблена для підтримки в навчанні дітей з різними здібностями (таким

- чином, поліпшується якість навчання не тільки дітей з особливими потребами, а й показники всіх дітей);
- Усі діти беруть участь в усіх заходах: де група чи клас, там і розвиваюче середовище (спортивні заходи, вистави, конкурси, екскурсії);
- Індивідуальне дитяче навчання підтримується спільною роботою фахівців навчально-виховного комплексу, вихователями, батьками з використанням сучасних інновацій для безстресового навчання (семінари в м. Києві „Піснеснайка”, ейдетика, арт-терапія тощо).

Метою діяльності педагогічного колективу нашого закладу є створення гнучких організаційних форм навчання та виховання в контексті індивідуально-диференційованої педагогічної роботи, спрямованої на формування в дитини з важкими порушеннями мови чи інтелекту розвиток компенсаторних механізмів особистості, що дозволяють дитині з обмеженими можливостями набувати вміння жити в світі, відчувати себе частиною цілого. Структура роботи СНВК № 5 визначається принципом диференційованого корекційно-розвиваючого навчання та виховання, мета якого – комплексна реабілітація дітей та учнів початкових класів і збереження наступності „Дитячий садок – школа”. Весь колектив комплексу прагне реалізувати основну місію нашого освітнього закладу: відтворення сприятливого соціального середовища для позитивної соціалізації, що включає самовизначення, самореалізацію та соціально-психологічну адаптацію дитини

Таблиця 1

Принципи інклюзивної освіти

- Цінність людини не залежить від її здібностей та досягнень.
- Кожна людина здатна відчувати та думати.
- Кожна людина має право на спілкування і на те, щоб її почули.
- Усі люди мають потребу один в одному.
- Справжня освіта може здійснюватися тільки в контексті реальних взаємовідносин
- Усі люди потребують підтримки та дружби однолітків
- Для всіх, хто навчається, досягнення прогресу скоріше може бути в тому, що вони можуть робити, ніж у тому, що не можуть
- Різноманітність посилює всі сторони життя людини

Таблиця 2

Напрями роботи СНВК № 5

- Соціально-емоційний розвиток.**
Поступове входження дитини до колективу однолітків.
- Формування спілкування, розвитку мови.**
Послідовність формування засобів спілкування
- Розвиток загальної моторики та просторового орієнтування.**
- Розвиток дрібної моторики та зорово-рухової координації**
- Розвиток пізнавальної діяльності (когнітивний розвиток)**
- Розвиток навичок самообслуговування**

з мовними та психологічними порушеннями.

У СНВК № 5 налагоджена система роботи з надання необхідної допомоги дітям із порушеннями мови та інтелекту. Ми використовуємо технологію комплексного моніторингу динаміки мовного та когнітивного розвитку вихованців СНВК № 5. Освітній та корекційний блоки моніторингу дозволяють визначити можливості дітей за основними лініями розвитку для розробки індивідуального маршруту, орієнтованого програмою на кожну конкретну дитину, відповідно до її психологічних можливостей і потреб. При інклюзії всі зацікавлені сторони активно співпрацюють для отримання бажаного результату та долучення кожної дитини з обмеженими можливостями до освітнього середовища, використовуючи гнучкі підходи в розвитку та вихованні, орієнтуючись на найпотужніший освітній ресурс нашого освітнього закладу – наших вихованців.

Співпраця фахівців дефектологів, логопедів, практичного психолога, вчителів, вихователів та медиків (співпрацюємо з головним дитячим

психіатром України, завідуючим відділом медико-соціальних проблем терапії, психологічних розладів українського науково-дослідного Інституту соціальної і судової психіатрії та наркології Марцинківським І.А.) робить модель інклюзивної освіти життєздатною та результативною, бо налагоджена взаємодія між фахівцями установи – ПМПК та МПМПК – сприяє кращому розумінню проблем дитячого відхилення в розвитку. В тих випадках, коли діти не засвоюють мінімально необхідний рівень знань, педагог має право самостійно визначити індивідуальну програму виховання.

Дотримання цього гуманного принципу, що визначає структуру та зміст виховання, є для дітей всебічною педагогічною та психологічною підтримкою. Головне – виявити індивідуальні позитивні особливості в кожному вихованці, зафіксувати його вміння, набуті за певний час, визначити можливі найближчі перспективи вдосконалення набутих навичок і вмінь, надати навчальний матеріал дозовано, з багатою кількістю

Таблиця 3

Кількість дітей з особливостями розвитку за останні 5 навчальних років у СНВК № 5

Навчальний рік	Кількість дітей з особливостями розвитку		Вікова група, клас	Загальна кількість дітей у групі
	Загальна кількість	У кожній групі, класі		
2008-2009	2	1	старша-підготовча	22
		1	старша	17
2010-2011	2	2	старша	17
2012-2013	3	3	старша	19

Нина Полторакина

Инклюзивное образование: учим и воспитываем вместе

Автор статьи знакомит с опытом внедрения инклюзивного образования в специальном учебно-воспитательном комплексе, где в 7 группах раннего и дошкольного возраста и в 4 классах интенсивной педагогической коррекции рядом с детьми, которые имеют разнообразные речевые нарушения, а также когнитивной сферы, есть дети с аутизмом, ДЦП и тому подобное. Опыт состоит из накопленного методического материала, реализации инновационных разработок, тесного сотрудничества со специализированными учреждениями, где воспитанники заведения проходят реабилитацию, с центрами социальной помощи семье и детям района и города, создания доверчиво-партнерских взаимоотношений с членами семей воспитанников.

Ключевые слова: классы интенсивной педагогической коррекции, специализированные учреждения, взаимоотношения с семьями воспитанников.

Nina Poltorakina

Inclusive education: we teach and educate together

Author of the article informs us of experience in realization inclusive education in special teaching and educational complex "infant school – general education school", where in 7 groups for infant and pre-school education and in 4 classes of of intensive pedagogical correction, along with children with dysphasia and cognitive function disorder, there are children with autism, ICP, and others. The experience consists of methodical materials collected, realizations of innovative elaborations, close cooperation with specialized institutions in which inclusive education foster-children take their rehabilitation, cooperation with regional or municipal social service centers for families and children, creation of partnership and trust relations with foster-children's family members.

Key Words: intensive pedagogical correction classes, specialized institutions, relations with foster-children's families

повторень, різними засобами та методами запам'ятовування.

Аналіз ситуації відбувається після подання педагогом конкретної проблеми своїм колегам та батькам дітей. Вони разом обговорюють її, формулюють мету подальшої діяльності. За необхідності приймається рішення про пошук додаткової інформації з цього питання, про консультування педагогів фахівцями. Потім зібрана інформація знову обмірковується й аналізується педагогами. Це дуже важливий момент для створення педагогу умов для досягнення успіху в навчанні „особливих” дітей, коли він може відчувати підтримку колег, почути різні думки щодо своєї проблеми, яка відразу стає спільною проблемою дитячого навчального закладу й вирішується спільно.

У СНВК № 5 у різний час виховувалося 7 дітей з різними аномаліями розвитку (див. табл. 3).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Деніелс Е. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Е. Деніелс, К. Стаффорд. — Львів: „Надія”, 2000.
2. Діти з особливими потребами у загальноосвітньому просторі: початкова ланка / Під ред. В. І. Бондаря, В. В. Засенка. — К., 2004.
3. Дятленко Н. Оцінка впливу інклюзивної моделі освіти на учасників проекту / Н. Дятленко, Н. Софій, Ю. Кавун. — К.: Всеукраїнський фонд „Крок за кроком”, 2005. — 11 с.
4. Єфімова С. М. Вивчення стану готовності педагога до інтегрованого навчання дітей з особливими потребами в умовах загальноосвітнього навчального закладу / С. М. Єфімова // Наук. записки Інституту психології АПН України ім. Костюка. — Вип. 26. — К., 2005.
5. Матеріали Всеукраїнської конференції „Сучасні підходи до організації роботи в дошкільних навчальних закладах з дітьми, що мають особливі потреби” (4 квітня 2013, м. Київ).

УПРАВЛІННЯ ШКОЛОЮ

Головним управлінським завданням методичної служби навчального закладу є вибір та навчання педколективу інноваційних технологій та перенесення в управлінні акценту з контролю на створення умов для творчого зростання вчителів та розвитку учнівС. 113

Аналіз діагностичних даних дозволив розробити оптимальну структуру підвищення фахової майстерності педагогів, створити диференційовані умови допомоги педагогамС. 15

Управління
школою

УДК 005.342:37.07

УПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ДЕРЖАВНО-ГРОМАД- СЬКОГО УПРАВЛІННЯ

ЗАГАЛЬНООСВІТНІМ НАВЧАЛЬНИМ ЗАКЛАДОМ

У статті аналізується робота педагогічного колективу комунального закладу щодо впровадження моделі державно-громадського управління навчальним закладом; пошуку нових форм і методів тристоронньої взаємодії; реалізації законодавчо-визначених прав та обов'язків педагогів, учнів та їх батьків на участь в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом; задоволення потреб та інтересів учасників навчально-виховного процесу; розвитку погоджувальних механізмів у вирішенні загальних завдань.

Ключові слова: державно-громадське управління, громадсько спрямоване управління навчальним закладом, субординаційно-проміжне партнерство.

**Тетяна
ОНИЩЕНКО**

Директор комунального закладу „Середня загальноосвітня школа №25 м. Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради

Нині найбільш пріоритетною сферою реформування в країні є перетворення освітньої галузі у відкриту систему, що передбачає перехід до децентралізованої моделі управління та розвиток громадського сектору. Громадська думка стає своєрідним інформаційним сигналом, систематичне надходження якого дає змогу освітянам об'єктивно оцінювати результати роботи навчальних закладів і коригувати цю роботу відповідно до суспільних потреб та інтересів більшості

учасників навчально-виховного процесу.

Завдання громадсько спрямованого управління навчальним закладом полягає в забезпеченні адаптації та узгодженні змісту навчання в загальному середньому закладі з освітніми потребами громадян.

Головним завданням сьогодення є виховання та підготовка молодого покоління, яке реально спроможне сприйняти, оцінити, а головне — впровадити та зберегти ідеї демократії, навчити учнів не лише жити в умовах сучасної держави, дотримуватись її законів, відстоювати власні права та шанувати права інших людей, а й практично реалізувати ці знання у своїй життєдіяльності [5].

Способи поєднання громадського та державного управління або залучення громадськості до прийняття управлінських рішень можуть бути різними.

Зміна моделей відбувається залежно від зміни мети й завдань, які в даний час вирішує навчальний заклад. Для вирішення цих завдань між учасниками навчального процесу виникає певна взаємодія.

Одним з інтенсивних методів залучення юних українських громадян до суспільного життя є соціальне проектування, яке стимулює активну громадянську підготовку юнацтва та дозволяє кожному школяреві реально ознайомитися з функціонуванням різних рівнів владних структур, засобів масової інформації, соціологічних служб, суспільних інститутів, а також виявити себе у сфері культурної та суспільної діяльності [8].

Основними документами, які ввібрали в себе правове поле чинних законів України („Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Положення про середній загальноосвітній навчальний заклад”) і регламентують у нашому навчальному закладі таке співробітництво, є: Статут школи, Положення про раду школи, Положення про батьківський комітет, Положення про піклувальну раду, План роботи КЗ СЗШ № 25 на навчальний рік, Угода про співпрацю між педагогічною радою ліцею, батьківським комітетом та учнівською радою, Правила внутрішнього трудового розпорядку, Єдині вимоги до учнів, Положення про шкільну форму, Положення про батьківські збори та батьківський всеобуч тощо. Зазначені документи були розроблені, обговорені та доопрацьовані на відповідних засіданнях органів самоврядування. Ці документи спрощують взаємодію адміністрації школи з батьками й учнями та сприяють демократизації відносин у навчальному закладі.

УЧНІВСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ як форма впровадження державно-громадського управління навчальним закладом

Фактично органи громадського управління та самоврядування мають реалізовувати одну й ту саму мету: задоволення освітніх потреб та інтересів учасників освітнього процесу. Відмінність полягає лише в тому, що окремі органи самоврядування покликані задовольнити специфічні потреби педагогів (органи педагогічного самоврядування), учнів (учнівського самоврядування) і батьків (батьківського самоврядування), а органи громадського управління реалізують загальні потреби всіх учасників навчально-виховного процесу.

Наш навчальний заклад має на меті не тільки надання освітніх послуг для учнів, але й поєднання зусиль із батьками та жителями мікрорайону у вирішенні соціальних й інших проблем, що стоять як перед школою, так і перед громадою. Саме школа має стати ініціатором розвитку місцевої громади, культурним, ресурсним центром мікрорайону, міста, села.

Забезпечити підтримку громадськості — практичне завдання школи.

Громадський компонент самоврядування навчального закладу такий:

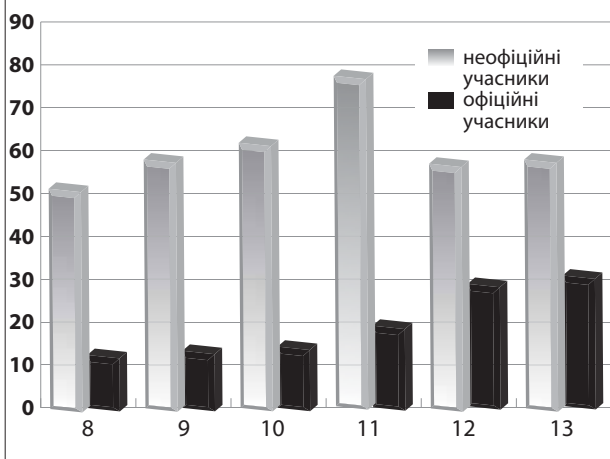
- Рада школи;
- піклувальна рада;
- батьківський комітет;
- педагогічна рада;
- загальношкільна батьківська конференція.

Забезпечення взаємодії між усіма учасниками навчально-виховного процесу, яке ґрунтується на повазі до особистості кожної дитини, захисті його прав та демократичних свобод, на вимогливості та контролі за психологією стосунків у колективах, — це вимога часу й сучасної освітньої парадигми [6, 8]. Саме тому в комунальному закладі „Середня загальноосвітня школа № 25

Зустріч членів самоврядування з депутатами

Моніторинг залучення активної молоді до "ДАРУС"

м. Дніпродзержинська" акцентується увага на активному залученні батьківської та учнівської спільноти та громадськості міста до співпраці з підприємствами, громадськими організаціями, депутатами, органами місцевого самоврядування.

Учнівське самоврядування є невід'ємною рівноправною частиною структури суб'єктів державно-громадської моделі управління освіти. Важливо, що ця форма роботи не повинна бути формальною, інакше швидко втратить соціальну цінність та інтерес з боку учнівської молоді.

Виконуючи свої основні функції, а саме: управління дитячими колективами, координації їх дій, створення умов для самореалізації дитини чи підлітка, формування комунікативних, правових, життєвих компетентностей, виховання соціально активної особистості, розвиток лідерських якостей і таке інше, – учнівське самоврядування в межах державно-громадського управління освітою виконує і ряд особливих функцій, підкріплених якісним професійно-педагогічним супроводом. Найголовніша з них – навчальна функція.

Учнівська молодь, яку обрано до органів учнівського самоврядування, сама, навчаючись у дорослих основах управління прогнозувати, планувати, аналізувати, координувати, організувати, проводити, забезпечує навчання ровесників і дітей молодшого

віку речам, що стають надзвичайно актуальними в межах державно-громадської моделі управління.

Учнівське самоврядування „ДАРУС” (далі УС „ДАРУС”) комунального закладу „Середня загальноосвітня школа № 25 м. Дніпродзержинська” – це організація активної шкільної молоді, яка прагне самоствердитися та розвинути творчі здібності, креативність, відновлювати й поширювати народні традиції, бажає вдосконалювати та розвивати риси особистості як громадянина.

Об'єднання має символіку (герб, гімн), залучає до роботи підлітків та молодь віком від 10 років.

Основна мета діяльності – виховання лідерів, самосвідомості учнів, громадської позиції, створення умов для вільного висловлювання й аналітичної роботи, розвитку творчих здібностей, самостійності, пізнавальної активності, сприяння зацікавленому ставленню учнів до загальношкільного життя, доручень та завдань тощо.

Усі центри УС „ДАРУС” є добровільними об'єднаннями учнівської молоді, що формуються один раз на два роки з числа учнів закладу. Кожний із них протягом навчального року контролює певну ділянку роботи. На основі досягнутих результатів учнями й учнівськими колективами Рада школи за участю адміністрації закладу, батьківського комітету та координаторів із числа педпраців-

Члени педагогічного колективу

ників підводяться підсумки роботи серед учнів, учнівських колективів, клубів та висвітлюються в рейтинговій таблиці.

Якість роботи учнівських центрів оцінюється під час звітних конференцій, які проводяться в кінці навчального року.

Усі процеси УС „ДАРУС” координуються та підтримуються адміністрацією школи, педагогічним колективом та організаторським складом школи.

З метою висвітлення всіх аспектів життя учнівського самоврядування діє інформаційний центр, видається шкільна друкована газета „5X5=25”. Також створено шкільний сайт <http://www.scool25.co.uk>, на якому викладено інформацію про шкільне самоврядування, ведеться літопис навчального закладу, висвітлюються цікаві події та факти з його життя.

У закладі створено творчу групу з числа вчителів-координаторів, членів Ради школи з проблеми „Учнівське самоврядування: від креативного вчителя – до креативного учня”. Вдосконаленню роботи в даному напрямку сприяють семінарські та практичні заняття, ділові та рольові ігри, тренінг „Школа лідерів”, що проводяться згідно з річним планом роботи навчального закладу та в рамках роботи учнівського самоврядування.

Взаємодія членів учнівського самоврядування „ДАРУС” з педагогічним колективом, батьківським комітетом, службою в справах дитини Дніпровського району, психологом, соціальним педагогом, адміністрацією навчального закладу формується на засадах взаємодопомоги, взаємопідтримки, порозуміння, впровадження інноваційних форм роботи, взаємодоповнення та теплої атмосфери бесіди.

Представлена система роботи не є остаточною, а є динамічною та гнучкою. Постійно впроваджуються інноваційні методи роботи, вдоскона-

люється робота учнівських центрів, клубів за інтересами тощо.

Найважливішим чинником, що сприяє формуванню значущих соціальних і моральних якостей особистості дитини, є створення єдиного виховного освітнього простору „сім'я – освітня установа”. Чим тісніше буде зв'язок сім'ї та школи, тим ефективнішими будуть результати реформ, що проводяться.

Варто погодитися з тією думкою, що успішними стають ті навчальні заклади, керівники яких розуміють, що батьки як частина шкільного колективу найбільше зацікавлені в ефективній роботі школи, коли йдеться про дітей, про умови їх навчання та виховання. Батьки, по суті, є соціальними замовниками освіти, тому мають впливати на її якість.

Виховання учня в навчальному закладі та сім'ї – це єдиний нерозривний процес. А тому дуже важливо, щоб і педагоги, і батьки об'єднали свої зусилля й можливості та перейшли до тісної співпраці в організації спільної діяльності з виховання дітей. Така співпраця передбачає виявлення та активізацію виховних можливостей сім'ї, підвищення психолого-педагогічної культури батьків та організацію спільної діяльності сім'ї та школи.

Цікавою формою впровадження моделі субординаційно-проміжного партнерства в комунальному закладі „Середня загальноосвітня школа № 25 м.Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради є залучення представників громадських організацій, батьківської громади, представників учнівського самоврядування до творчого та плідного обговорення нагальних проблем виховання сучасної молоді, проблем і перспектив розвитку навчального закладу.

Представники всіх форм державно-громадського управління закладами освіти є учасниками педрад, конкурсів творчої майстерності пе-

дагогів нашого навчального закладу, учасниками творчих та пошукових проєктів.

А загалом, педколектив спільно з батьківським комітетом у тісному співробітництві на партнерських засадах прагне створити для учнів комфортне середовище для їх всебічного гармонійного розвитку, збереження здоров'я та реалізації потенційних можливостей.

В Україні склалися досить сприятливі умови для оновлення управління освітою на нових засадах. Державно-громадське управління освітою не є новим, сьогодні воно законодавчо унормоване, тому потребує подальшого розвитку, більшої динамічності, нової якості. Важливість розв'язання проблеми державно-громадського управління освітою зумовлена не тільки державною політикою країни, а й реальними потребами та інтересами громади.

У результаті здійсненого аналізу упровадження державно-громадського управління закладом освіти слід зазначити, що таке управління здійснюється на основі системи соціальної інформації, яка складається з інформації органів державної та виконавчої (центральної та місцевої) влади, регіонального та місцевого самоврядування [7].

Успішне проведення спільних акцій тільки підтвердили, що побудовані на рівні міста повноцінні механізми підтримки молодіжних ініціатив дали можливість знайти шляхи

Виховання свідомого громадянина, що готовий самостійно приймати рішення, співпрацювати, розвиватись, висловлювати власну думку, починається з перших кроків Країною Знань. Для учнів початкових класів діє дитяча організація „Барвінкова країна”

продуктивного використання учнівської активності та забезпечити самореалізацію особистості, формувати громадянську позицію та створювати умови для реалізації найважливішого права людини – права на участь в управлінні державою.

Аналіз упровадження моделей державно-громадського управління розвитком освіти в комунальному закладі „Середня загальноосвітня школа № 25 м. Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради дає підстави стверджувати, що сьогодні заклад уже має позитивний досвід поєднання зусиль органів держав-

ної й виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадських інституцій та інституту учнівського самоврядування для ініціювання громадянських суспільно значущих змін не тільки в шкільному житті, а й на рівні міста. Адже практичне використання елементів державно-громадського управління освітою сприяє забезпеченню його демократичної основи, саморозвитку й самореалізації його учасників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грабовський В.А. Державно-громадське управління загальною середньою освітою в Україні: стан та перспективи // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. / Редкол.: С.М. Сербогін (голов. ред.) та ін. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2005. – Вип. 1(19). – С. 102 - 111.
2. Гошко А.О., Дмитренко Г.А., Князев В.М. Контури нового управлінського курсу трансформації України. – К.: Вид-во НАДУ, 2004. – 176 с.
3. Державна національна програма „Освіта” („Україна ХХІ століття”). – К.: Радуга, 1994. – 61 с.
4. Єльнікова Г.В. Теоретичні підходи до моделювання державно-громадського управління // Директор школи. – К., 2003. – № 40 (280), жовтень. – С. 10 - 11.
5. Закон України „Про освіту”, прийнятий Верховною Радою України 23 березня 1996 року. – К.: ГЕНЕЗА, 1996. – 36 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта України. – № 33. – 2002. – 23 квітня. – С. 4 - 6.
7. Мазак А.В. Управління освітньою галуззю в умовах становлення громадянського суспільства в Україні: регіональний аспект: Автореф. дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / НАДУ при Президентові України. – К., 2005. – 20 с.
8. Кремень В. Г. Для чого навчання, що не формує особистість? Про функції сучасної освіти в контексті цивілізаційних змін // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2007. - № 3. – С. 34 – 41.

Татьяна Онищенко

Иновации во внедрении моделей государственно-общественного управления общеобразовательным учебным заведением

В статье анализируется работа педагогического коллектива коммунального заведения относительно внедрения моделей государственно-общественного управления учебным заведением; поиска новых форм и методов трехстороннего взаимодействия; реализации законодательно определенных прав и обязанностей педагогов, учеников и их родителей на участие в управлении общеобразовательным учебным заведением; удовлетворения потребностей и интересов участников учебно-воспитательного процесса; развития согласовательных механизмов в решении общих заданий.

Ключевые слова: государственно-общественное управление, общественно направленные управление учебным заведением, субординационно-промежуточное партнерство.

Tetiana Onischenko

Innovations in implementation of state and public administration models by general education establishment

Analizis of work in public establishment's pedagogical collective concerning implementation of models for state and public management of educational institution, searching new forms and methods of three-way cooperation, realization of legislatively consolidated rights and responsibilities of pedagogues, students and their parents to participate in management of a general education institution; the repletion of wants and wills of teaching and educational process participants; development of agreement mechanisms for solution of common tasks.

Key Words: state and public management, socially-directed management of education institution, subordinationally-intermediated partnership.

ІННОВАЦІЇ В УПРАВЛІН- СЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ОСВІТНЬОГО ЗАКЛАДУ

Управління
школою

У статті розкрито шляхи модернізації управлінської діяльності в НВО-ліцеї НІТ. Розглянуто критерії ефективності організаційно-педагогічних умов керування розвитком інноваційного освітнього середовища. Проаналізовано фактори й умови, що визначають результативність розвитку інноваційного освітнього середовища.

УДК 005.342:
37.014.621

Ключові слова: інноваційні освітні технології, інформатизація управлінської діяльності, інноваційне освітнє середовище, моніторинг якості освіти.

НВО-ліцеї НІТ – це унікальний навчальний комплекс, до складу якого входять дошкільне, початкове, підготовче відділення та відділення доузівської підготовки, лабораторія нових інформаційних технологій, фізкультурно-оздоровчий центр на базі власного профілакторію, театр-студія „Десятий квартал”, художня галерея.

Цілеспрямоване впровадження комп'ютерних технологій у навчально-виховний процес ліцею бере початок з 1991 року – моменту переходу школи в режим роботи Пілотної школи, рекомендованої Міністерством освіти України за проектом комп'ютеризації освіти „Пілотної школи”, розпочатим фірмою ІВМ. У перший період роботи було експериментально визначено оптимальне співвідношення комп'ютерних та безкомп'ютерних форм навчання й управління навчальним процесом, вироблено стратегію оптималь-

ного навчання індивіду, і з 1995 року школа отримала статус ліцею нових інформаційних технологій. У навчальному закладі створено лабораторію інформаційних технологій, яка забезпечує формування теоретичної бази знань учнів з інформатики та вироблення практичних навичок свідомого використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, здійснює комп'ютерну підтримку викладання базових навчальних предметів, інформаційне забезпечення науково-методичної та дослідницько-експериментальної діяльності педагогічного колективу ліцею.

Навчання у ліцеї здійснюється за інформаційно-технологічним профілем, що передбачає поглиблене вивчення математики

Людмила СБОЄВА

Директор комунального закладу „Навчально-виховне об'єднання „Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад І-ІІ ступенів – ліцеї нових інформаційних технологій м. Дніпродзержинська” Дніпродзержинської міської ради, Заслужений учитель України

Див. також
статтю про цей
заклад на С. 32

Директор школи, ліцею, гімназії № 5'2013

СБОУВА

Людмила Іванівна,
директор НВО-ліцею НІТ,
Заслужений учитель України,
вчитель-методист

Нагороджена Почесними грамотами Кабінету Міністрів України та Міністерства освіти і науки України, відзнаками I-III ступенів „За заслуги перед містом”, Переможець конкурсу „Директор XXI століття”.

та додаткові години введення спецкурсів, факультативів, практикумів із математики та фізики, курсів за вибором з ІКТ. Навчання базових загальноосвітніх предметів максимально насичується інформаційними технологіями та засобами. Вивчення курсу „Основи програмування” в ліцеї проводиться за авторськими підручниками, які мають гриф „Схвалено Міністерством освіти і науки”.

Профільне навчання за інформаційно-технологічним профілем виступає своєрідною з'єднувальною ланкою між загальною середньою та професійною освітою з інформаційних технологій, забезпечуючи наступно-перспективний зв'язок між різними рівнями освіти. Ліцей уклав договір з Національним гірничим університетом м.Дніпропетровська про творчу співдружність у сфері інноваційних технологій SolidWorks. Новітній програмний комплекс SolidWorks вивчається в курсі „Інформаційні тех-

нології проектування” і дає змогу нашим учням творити, досліджувати, проектувати, стимулює науково-технічну творчість ліцеїстів.

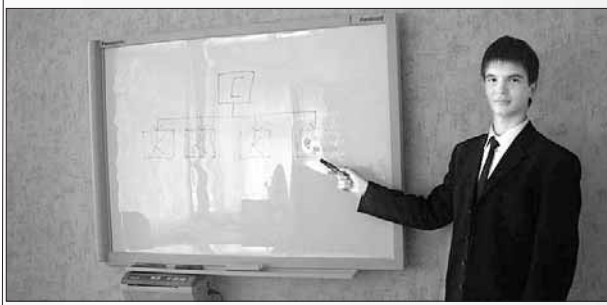
Договір з Дніпропетровським університетом ім. А.Нобеля передбачає партнерство в розповсюдженні інноваційних методик викладання економічних дисциплін, активному поширенні досвіду організації шкільної системи самоврядування та PR-забезпечення освітнього процесу НВО-лицею НІТ.

Розвиток лицею орієнтується на побудову відкритого інформаційного освітнього простору, що максимально буде сприяти становленню випускника як компетентної, соціально інтегрованої та мобільної особистості, здатної до повноцінної й ефективної участі в суспільній і професійній життєдіяльності. Наш навчальний заклад має гарний рівень матеріаль-

УЧНІВСЬКЕ НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО „ПЛЕЯДИ”

- 8 призерів Всеукраїнського етапу
- 39 призерів обласного етапу
- 198 призерів міського етапу
- 7 призерів Міжнародних конкурсів

ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИЙ ЦЕНТР НВО

- *Оздоровлено всього – 5799.*
- Проведено: фізіопроцедур – 55579; масажу – 21310; спеліотерапії – 1711.
- Відпущено киснево-вітамінних коктейлів – 34866.
- Охоплено лікувальною фізкультурою – 2459.
- Проведено сеансів психологічного розвантаження – 553.
- Виконано ЕКГ – 2168.
- Діагностовано толерантність до фізичних навантажень – 2765.
- Діагностовано тип вегетативної нервової системи – 748.

ної бази комп'ютеризації: наявність 6 комп'ютерних класів із мультимедійним обладнанням, об'єднаних у локальну мережу з підключенням до Інтернету; оснащення предметних кабінетів комп'ютерами та мультимедійними проекторами відкриває можливості для створення інформаційного освітнього середовища, в якому педагоги ліцею вбачають комплекс сучасних інформаційних технологій, що забезпечені необхідними методичними, програмними та технічними засобами, орієнтованими на процес навчання.

У ліцеї створені сприятливі умови для плідної науково-дослідницької роботи педагогів та ліцеїстів. Діє учнівське **наукове товариство „Плеяди”**, члени якого є слухачами Дніпропетровського територіального відділення МАН України. Щорічно юні науковці ліцею посідають призові місця на обласних та Всеукраїнських конкурсах-захистах МАН з математики, інформатики, української літератури та в інших відділеннях.

Тенденцією модернізації світової освіти є поєднання двох напрямків: інформатизації та гуманізації. Цій тенденції відповідає один із головних напрямів діяльності НВО: створення моделі закладу інформаційних технологій в умовах упровадження найефективніших методів формування, зміцнення та збереження здоров'я дітей та співробітників ліцею через навчальний та виховний процес.

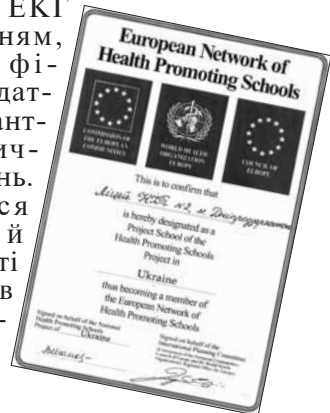
Сама структура НВО сприяє виконанню програми збереження і зміцнення здоров'я учасників освітнього процесу. З 1999 року в ліцеї працює **фізкультурно-оздоровчий центр** на базі власного профілакторію, у штаті якого 4 лікарі, 5 медичних сестер, масажистка, інструктор лікувальної фізкультури. Головні завдання його діяльності:

- формування культури здоров'я в учасників навчально-виховного процесу;
- первинна профілактика захворювань;

- реабілітація дітей після перенесених гострих захворювань;
- вторинна профілактика загострень хронічних захворювань.

Профілакторій розташовано в окремому приміщенні на березі водосховища. На базі профілакторію діють зала психологічного розвантаження з лампою Чижевського, кабінет спелеотерапії, фотарій, інгаляторій, кабінет електролікування, зала лікувальної фізкультури, яка обладнана профілакторами Євмінова, сухим басейном і тренажерами, кабінет масажу, кімната аерофітотерапії, кімната прийому вітамінно-кисневих коктейлів. У профілакторії учні отримують кисневі коктейлі, сеанси аероіонізації, ароматерапії, психологічного розвантаження, аутотренінг, лікувальну фізкультуру, масаж, інгаляції, фізіотерапевтичні процедури за призначенням, спелеотерапію, стоматологічну допомогу, обстеження серцево-судинної системи, ЕКГ за призначенням, визначення фізичної працездатності та толерантності до фізичних навантажень. Підтримується постійний зв'язок у роботі медпрацівників ліцею та педколективу.

У практику роботи нашого навчального закладу ввійшло проведення моніторингу рівня фізичного та психічного здоров'я дітей і педагогів. Були розроблені та пройшли апробацію методики діагностики фізичного розвитку, толерантності до фізичних навантажень, чинників ризику захворювань. Створено інформаційну базу для збереження та аналізу даних дослідження особистості, достатніх для побудови індивідуального профілю ліцеїста, прогнозування розвитку його освітньої та особистісної траєкторії, відпрацювання стратегії коригувальної роботи. Здійснюється моніторинг динаміки зростання рівня культури здоров'я учнів. Ліцей є переможцем Всеукраїнського конкурсу захисту сучасної моделі навчального закладу – Школи сприяння здоров'ю.

Концепція майбутнього ліцею базується на необхідності реалізації державного стандарту середньої освіти й важливості задоволення запитів із боку основних учасників освітнього процесу: учнів, їхніх батьків і педагогів.

Процес розвитку ліцею повинен сприяти підвищенню конкурентоздатності закладу, знаходженню ним свого власного обличчя, неповторного й привабливого для тих, до кого воно звернене. Перетворення школи з масової, загальноосвітньої (так званої школи навичок) у школу особистісного зростання – це саме той орієнтир, що визначає розвиток ліцею. Педагогічний колектив ліцею прагне до ство-

ТЕАТР-СТУДІЯ „ДЕСЯТИЙ КВАРТАЛ”:

- 70 прем'єр;
- 50 виставок графіки, живопису дніпродзержинських митців.

Формуванню духовного здоров'я сприяє діяльність ліцейського театру-студії „Десятий квартал”, який веде подвижницьку роботу з естетичного виховання молоді промислового міста засобами театрального, музичного та образотворчого мистецтва.

Наш театр є членом Спілки театральних діячів України, входить до числа 7 кращих дитячих театрів України. У приміщенні театру працюють виставкова та театральна зали, костюмерна, хореографічний клас, зала для репетицій. При театрі функціонує виставковий салон, де дорослі та діти знайомляться з художніми творами професіоналів і аматорів, слухають концерти камерної музики. Поруч із професійними акторами виступають діти-студійці.

Став традиційним щорічний фестиваль театральної творчості „Парад юних лицедіїв” міських дитячих театральних колективів, який організовує театр-студія „Десятий квартал”.

рення такого освітнього простору, що дозволить забезпечити особистісний ріст учня і його підготовку до повноцінної й ефективної участі в суспільному й професійному житті в умовах інформаційного суспільства [1, с. 91].

На даному етапі розвитку навчального закладу педагогічний колектив ліцею працює за *такими напрямками науково-пошукової діяльності*:

- створення умов для розвитку творчого потенціалу особистості педагога й учня за рахунок упровадження інноваційних технологій навчання та виховання, використання інформаційно-комунікаційних технологій;
- створення інформаційного забезпечення педагогічного моніторингу;
- створення технології оптимального навчання індивіду в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій на основі прогнозування його освітньої траєкторії;
- розробка та впровадження в освітньо-виховний процес здоров'яберігаючих, здоров'явідновлюючих педагогічних технологій; забезпечення медико-соціально-психолого-педагогічного супроводу учнів;
- створення відкритого інформатизованого освітнього середовища, забезпечення інтеграції інформаційних ресурсів, які дозволяють здійснити збір, зберігання, передачу й обробку інформації, що має навчальне й соціокультурне значення для ліцеїстів.

Для реалізації означених завдань необхідні інноваційні освітні технології, принципово нова методологія, модернізація управлінської діяльності на засадах та принципах сталого розвитку [2, с. 171].

Провідною ідеєю модернізації управлінської діяльності в ліцеї є перехід до інноваційної системи керування з метою створення найкращих умов для становлення соціально

успішної особистості (як серед учнів, так і серед педагогів), благополуччя якої засновано на синтезі особистих і професійних якостей, упевненості у своїх силах і дотримання морально-етичних норм організаційної культури ліцею [3, с. 43].

На основі зазначених принципів **базова схема управління ліцеєм** розширена в такий спосіб:

- делегування управлінських функцій членам педагогічного колективу, здатним відповідати за реалізацію окремих аспектів управлінської діяльності;
- здійснення психолого-педагогічного контролю за діяльністю ліцею в умовах гласності й відкритості;
- створення інформаційного забезпечення педагогічного моніторингу;
- розвиток самоврядування педагогів й учнів в умовах підвищеної відповідальності за результати роботи освітнього закладу;
- реалізація суспільно-державної моделі управління освітнім закладом, що передбачає залучення до управлінських процесів широкого загалу педагогічної громадськості, батьків, громадських організацій та вимагає від адміністрації та педагогічного колективу набуття знань і вмінь щодо управління соціальними системами. Директор ліцею в такому вимірі є соціальним лідером соціокультурного середовища освітнього закладу.

Однією з умов вирішення завдань оновлення системи управління в НВО є забезпечення високого рівня інформатизації управлінської діяльності в навчальному закладі.

У ліцеї накопичено значний досвід з питань інформаційного забезпечення організаційно-управлінської діяльності. Ліцейська інформаційна система містить бази даних окремих підрозділів ліцею, програмні засоби автоматизації підготовки аналітичних матеріалів, бухгалтерських документів тощо.

Мета створення такої інформаційної системи – об'єднання різного типу даних, що відображають окремі явища та факти, в єдину цілісну картину, виявити притаманні їй закономірності та тенденції розвитку й перейти від оперативного-організаційного рівня управління до творчо-аналітичного.

Програма „Створення системи моніторингу якості освіти”, що впроваджується в НВО з 2004 року, передбачає створення механізму комплексного системного аналізу освітнього процесу, який має забезпечити керування якістю освіти як на рівні проектування освітнього процесу, так і в ході функціонування освітньої системи. У закладі склалася високопродуктивна інформаційна база для проведення моніторингових досліджень, до складу якої входять комп'ютерні засоби психо-, соціо-, валеодіагностики та бази даних, що дозволяють накопичувати, аналізувати дані, робити прогнозування за різними аспектами функціонування освітнього закладу.

Інформаційне забезпечення освітнього моніторингу містить систему індикації даних про функціонування таких складових освітньої системи, як:

- освітній процес;
- організація наукових досліджень;
- професійна підготовка педагогічного колективу;
- керування освітнім процесом.

Інноваційна школа – це навчальний заклад, у якому

Модель інноваційного освітнього середовища НВО-ліцею НІТ

Мета	Метою інноваційної політики НВО є підвищення інноваційної активності, що забезпечує конкурентоспроможність майбутніх випускників на сучасному ринку праці, сприяє розвитку економіки країни та інноваційної культури на рівні суспільства.			
Умови	творче мислення та діяльність педагогів	демократична структура відносин	Ресурсне забезпечення: - висококваліфіковані кадри з високим інноваційним потенціалом; - матеріально-технічна база; - інформаційні технології.	Психологічний клімат
Системні складові	внутрішня та зовнішня політика школи	організаційно-управлінська діяльність	ресурсне забезпечення	інформаційне забезпечення
Завдання	<p>Сприяння розвитку інноваційної культури учнів і вчителів</p> <p>Орієнтація навчально-виховного процесу на виконання основних принципів інноваційної політики держави</p> <p>Організаційна та управлінська підтримка інноваційної діяльності:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● забезпечення функціонування цілісної системи взаємодії суб'єктів інноваційних процесів (керівництво – вчителі – учні); ● створення інноваційних лабораторій та центру координації інновацій; ● інноваційний менеджмент організації. 			
Принципи системного вирішення завдань	<ul style="list-style-type: none"> ● динамічності єдності традиційного, сучасного і нового; ● неадитивності (нетотожність характеристик традиційного, сучасного і нового як складових інноваційного об'єкту); ● співспрямованості зусиль; ● неповного співпадіння цілей системи та її компонентів; ● мультиплікативності ефектів функціонування компонентів; ● оптимальної структури; ● адаптивності; ● альтернативності; ● наступності. 			
Характеристики	<ul style="list-style-type: none"> ● висока мотивація навчальної діяльності; ● проблемно-креативна спрямованість, інтерактивна організація освітньої діяльності; ● набуття досвіду пошукової діяльності, розвиток необхідних психологічних якостей; ● орієнтація на особистісний і колективний успіх. 			
Критерії	<ul style="list-style-type: none"> ● цінності, яких дотримується більшість педагогів; ● переконання педагогів щодо можливості досягнення власного успіху; ● цілі, що трансформуються в плани й процедури; ● мова, якою спілкуються члени колективу; ● спільні ритуали, традиції, документація навчального закладу. 			

відбувається послідовне розгортання педагогічним колективом системних нововведень та оформлення їх за допомогою досліджень у нове педагогічне знання. Під **інноваційним режимом школи** ми розуміємо таку організацію життя та діяльності всіх учасників освітнього процесу, за якої регулярно відбувається аналіз освітніх цілей, засобів їх реалізації, порівняльний аналіз результатів освітнього процесу, а потім – зміна цілей, засобів, технологій [4, с. 21].

Інноваційний режим пов'язаний, перш за все,

з реальними й актуальними проблемами школи. Визначення перспектив розвитку ліцею базується на положенні про те, що функціонування ліцею досягло стабільних показників надійності системи навчання в ліцеї (за результатами моніторингу якості освіти) за ustalених умов роботи закладу: високопрофесійного кадрового складу, задовільного стану програмно-методичного й матеріального забезпечення. Розвиток школи повинен не ламати те, що встоялося, а органічно входити в систему цінностей і традицій ліцею. Цілі оновлення формулюються на основі критичного аналізу труднощів та цінностей учасників педагогічного процесу.

Методичною радою ліцею визначені характеристики та критерії діагностики інноваційної культури школи, вчителя, навчально-виховного процесу, розроблені моделі інноваційної культури педагога, інноваційного освітнього середовища.

Створення психологічного клімату, сприятливого для інновацій, є також необхідною умовою інноваційного середовища. Основна стратегія полягає в побудові такого характеру взаємодії організаторів та учасників інноваційних процесів у школі, який спонукає до розкриття творчого потенціалу, самопізнання, саморозвитку, досліджень передового досвіду.

У ліцеї функціонує **система підвищення професійної**

Інноваційна культура НВО-ліцею НІТ

Суспільство – замовник освіти і механізму відтворення

Інноваційна культура – вищий прояв соціокультурних, професійних і особистісних якостей

Соціокультурні якості:

- Духовність
- Громадянська позиція
- Ерудиція

Професійні якості:

- Знання предмета
- Технологічна культура
- Психологічна культура

Особистісні якості:

- Ставлення до дітей як до суб'єктів, що розвиваються;
- Культура людської взаємодії;
- Ставлення до себе як до суб'єкта, що розвивається

Управління як фактор соціально-професійної підтримки та стимулювання розвитку інноваційної культури

Самоуправління (самопізнання, самореалізація і рефлексія) як фактор саморозвитку інноваційної культури педагога

Психолого-діагностична модель системи підвищення професійної майстерності педагога

Умови

- Концепція системи науково-методичної роботи
- Психологічне моделювання та загальна технологія підвищення педагогічної компетентності
- Цільова спрямованість науково-методичної роботи

Завдання

- Виявлення, вимір і аналіз особистісних професійно-значущих якостей вчителя
- Визначення рівня готовності до науково-дослідної діяльності
- Визначення рівня володіння педагогічними технологіями
- Визначення показників результативності педагогічної праці
- Аналіз професійних запитів педагогів

Результати

- Прогноз ефективності діяльності вчителя
- Коригування стратегії самовдосконалення педагога
- Орієнтація запиту НМР на професійні запити вчителя

майстерності педагога на основі психолого-діагностичної моделі, яка передбачає:

- виявлення, вимірювання й аналіз особистісних професійно-значущих якостей вчителя;
- визначення рівня готовності до науково-дослідної діяльності;
- визначення рівня професійної культури вчителя;
- визначення показників результативності педагогічної праці;

- аналіз професійних запитів педагога.

Діагностична система використовується для оцінки та прогнозування розвитку професійної майстерності вчителя, для визначення актуальних напрямів методичної роботи в школі. Поточні результати діагностування служать підставою для визначення кваліфікаційної категорії вчителя при проходженні ним атестаційних процедур.

Визначення рівня володіння педагогічними технологіями

Аналіз уроку щодо вимог особистісно-орієнтованого навчання

Структурні компоненти уроку	Параметри ефективності уроку	18.02.09	13.03.09	Середнє значення
Визначення мети і завдань уроку	Цілепокладання через: - внутрішні процеси інтелектуального, емоційного, особистісного розвитку учнів – 12 балів; - зміст навчального матеріалу, що вивчається – 6 балів; - діяльність учителя – 3 бали.	9	9	Відвідано уроків – 10
	Доступність і усвідомлюваність мети	9	10	
	Відповідність мети і завдань уроку зоні найближчого розвитку учнів	9	10	
	Діагностичність мети і завдань	9	10	
		9,0	9,8	
Застосування методів соціальної та пізнавальної мотивації	Прийоми діяльності вчителя щодо формування пізнавальної мотивації	9,7	10,0	9,7
	включення учнів у колективні форми діяльності	10	10	
	залучення учнів до оцінної діяльності та формування адекватної самооцінки	10	10	
	співробітництво учня і вчителя, спільна навчальна діяльність	9	10	
	заохочення пізнавальної активності учнів, створення творчої атмосфери	9	10	
	цікавість викладу навчального матеріалу	10	10	
	уміле застосування заохочення і покарання	10	0	
	Спеціальні завдання на зміцнення окремих сторін мотивації	9,75	9,75	9,6
	зміцнення і розвиток навченості учнів	10	10	
	створення ситуацій вибору для зміцнення й усвідомлення мотивів	10	10	
	навчання цілепокладанню в навчанні	9	9	
	стійкість цілей і завзятість у їхній реалізації	10	10	
	Формування мотивації на окремих етапах уроку	9,3	9,33	9,4
	етап формування вихідної мотивації	10	10	
	етап посилення і підкріплення мотивації, що виникли	9	9	
етап завершення уроку	9	9		
Індивідуальний підхід до формування мотивації „відсталих дітей”	9,0	9,0	9,0	

Головним управлінським завданням методичної служби ліцею є вибір та навчання педколективу інноваційним технологіям і перенесення в управлінні акценту з контролю на створення умов для творчого зростання вчителів і розвитку ліцеїстів. „...*Саме інноваційний, а не навчально-виховний процес є об'єктом управління в школах розвитку*” [4, с. 171].

У НВО-ліцеї НІТ працюють педагоги з високим інноваційним потенціалом, професіонали, які мають свій стиль педагогічної діяльності та знаходяться в процесі створення власної педагогічної технології на основі впровадження інновацій. 62% педагогів ліцею мають вищу кваліфікаційну категорію та звання „старший учитель” або „вчитель-методист”. Такий кадровий склад педагогічного колективу зумовлює цільову спрямованість науково-методичної роботи на задоволення професійних запитів педагогів у самовдосконаленні та саморозвитку.

Упровадження системи підвищення професійної майстерності педагога на основі психолого-діагностичної моделі створює ситуацію, за якої сам учитель зацікавлений у незалежній, об'єктивній оцінці своєї праці, визначенні шляху свого професійного руху, пошуку нових технологій, відвідуванні курсів підвищення кваліфікації та відкритих уроків своїх колег. Збільшується якість професійної діяльності педагогів (відкриті уроки, результати зрізів із предметів, творчі звіти, творча активність учнів тощо), соціальний захист працівників освіти, зменшу-

ється кількість негативних проявів психологічного захисту.

Організаційно-психологічним аспектом ефективності системи є усвідомлення та внутрішнє професійно-діяльнісне сприйняття педагогами стратегічних та практичних цілей і завдань управління освітнім процесом; формування психологічної установки на модернізацію та технологізацію навчального процесу.

Для створення сприятливого організаційно-інноваційного середовища методична служба ліцею повинна забезпечити педагогів засобами для проведення експертизи педагогічної діяльності, відповідно до критеріїв та вимог інноваційних технологій, яку педагоги впроваджують. Методичною службою закладу розроблені схеми аналізу уроку, відповідно до вимог особистісно-орієнтованого навчання, аналізу уроку з комп'ютерною підтримкою, аналізу уроку за критеріями продуктивності навчання, схема аналізу результативності корекційно-прогностичної роботи на основі впровадження предметного моніторингу. Фахівці мають можливість здійснювати критеріально-орієнтований аналіз власної діяльності, своєчасно застосовувати корекційні заходи.

Місія школи полягає не тільки в продукуванні інновацій, але й відстеженні результативності, оцінці процесу розвитку. У ліцеї НІТ з 2007 року проводяться моніторингові дослідження ефективності впровадження інновацій в освітній процес із позицій впливу освітніх інновацій на якість освіти, відпрацьовується технологія проведення експертизи й корекції інноваційної діяльності членів педагогічного колективу на основі критеріально-орієнтованого аналізу параметрів ефективності діяльності навчального закладу та показників вимірювання їх сформованості, розроблене необхідне програмне забезпечення.

Модель моніторингового дослідження впливу інновацій на якість освіти має такі складові:

- готовність педагогічного колективу до проведення експериментальної діяльності;
- результативність науково-методичної роботи;
- створення інформаційно-орієнтованого освітнього простору;
- створення умов, що забезпечують особистісне зростання всіх суб'єктів освітнього процесу;
- результативність навчального процесу;
- створення здоров'язберігаючого освітнього середовища;
- створення позитивного іміджу навчального закладу.

Досвід НВО є прикладом важливості управління інноваційною діяльністю, яке залежить від цілеспрямованих дій щодо проектування інновацій, організації роботи, мотивації та стимулювання учасників інноваційного процесу, визначення ефективності та забезпечення популяризації кращих ідей.

Аналіз даних моніторингових досліджень дозволяє визначити ефективність впливу інноваційних процесів на якість освіти, скоротити часові та ресурсні витрати на впровадження інновацій, проаналізувати причини відхилень від прогнозованого результату для створення повноцінної системи діагностико-корекційного забезпечення науково-методичної діяльності педагогічного колективу.

НВО-лицей НІТ має в місті та області високу репутацію закладу з виховання творчої особистості. Позитивний імідж лицю педагогічний колектив сприймає як своєрідне мірило ступеня розвитку освітнього закладу, оцінки перспективності його починань, зрілості та професіоналізму колективу, ступеня своєчасності методичного продукту й креативності методичної роботи в лиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Поташник М.М. Управление развитием школы – М.: Новая школа, 2005 – 171 с.
2. Висоцька О.Є. Освіта для сталого розвитку: науково-методичний посібник. – Дніпропетровськ: ТОВ „Роял Принт”, 2011. – 200 с.
3. Ващенко Н.П., Урсул А.Д. Ориентиры опережающего образования. // Социс. – 2000. – № 5. – С. 90 - 97.
4. Гершунский Б.С. Социальная образовательная ситуация в мегаполисе // Педагогика. – 2009. – № 4. – С. 43.

Людмила Сбоева

Інновації в управленчій діяльності освітнього закладу

В статті раскрыті пути модернизации управленческой деятельности в УВО-лицее НІТ. Рассмотрены критерии эффективности организационно-педагогических условий управления развитием инновационной образовательной среды. Проанализированы факторы и условия, что определяют результативность развития инновационной образовательной среды.

Ключевые слова: инновационные образовательные технологии, информатизация управленческой деятельности, инновационная образовательная среда, мониторинг качества образования.

Ludmila Sboeva

Innovations in management activity of educational institution

The ways of modernizing management activity in liceum are displayed. Criteria are analyzed of effectiveness of organizational and pedagogical conditions for guidance over innovative educational environment evolution. Factors and conditions analyzed that are important for efficiency of developing innovative educational environment.

Key Words: innovative educational technologies, informatization of administrative activity, innovative educational environment, education quality monitoring.

Управління
школою

УДК 159.923:
37.014.623

ПАРТНЕРСТВО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ І БАТЬКІВ

ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ТА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ

Організація повноцінної взаємодії педагогів і батьків є сьогодні одним із найважливіших завдань, що стоять перед закладами освіти. Така взаємодія здійснюється постійно та є невід'ємною складовою виховної роботи закладу. У статті представлено практику роботи закладу з батьківською громадськістю, визначено напрями роботи, надаються певні рекомендації для класних керівників, творчих вчителів і небайдужих батьків.

Ключові слова: партнерство, методика контактної взаємодії, принципи взаємодії, форми роботи з батьками, функції спільної діяльності, коригувальна робота, соціально-психологічний супровід, психологічна освіта батьків.

**Людмила
НАГАЙ**

Директор комунального закладу „Навчально-виховний комплекс „Загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад” № 3 м. Дніпродзержинська”, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, Відмінник освіти України

Школа була та завжди залишається центром виховання майбутнього громадянина дзеркальної чистоти, високої духовності, доброти й чуйності, радості пізнання, доброзичливості та людяності.

Педагогічний колектив НВК № 3 намагається створити умови своїм вихованцям та учням для того, щоб кожна дитина, переступивши поріг закладу, знайшла та здобула все, що знадобиться їй у житті. Девізом роботи для педагогів стали слова К.О. Конраді: „Наша мета полягає не в тому, щоб зробити себе необхідними нашим дітям, а, навпаки, в тому, щоб допомогти їм скоріше навчитися обходитися без нас”.

Виховна мета є спільною для всіх ланок системи виховання закладу та є критерієм ефективності виховного процесу. Системний, комплексний, діяльнісний, творчий, диференційований, індивідуальний підходи до виховання на основі природовідповідності, культуровідповідності, свободовідповідності зумовлюють винайдення нових форм, методів і засобів виховання.

Важливою складовою навчально-виховного процесу сучасного закладу освіти є організація роботи з батьками, сім'ями учнів.

У нових умовах суспільно-економічного розвитку законодавство України чітко визначає межі відповідальності сім'ї за навчання і виховання дітей: саме батьки чи особи, які їх замінюють, зобов'язані

постійно дбати про своїх дітей, створювати належні умови для розвитку їх природних здібностей, зміцнення фізичного здоров'я, отримання загальної освіти та інше [3, с. 25]. Треба зазначити, що В.О. Сухомлинський високо цінував роль батька й матері, старших у сім'ї, стверджуючи: „Людина в своєму моральному розвитку стає такою, яка в неї мати, точніше, яка гармонія любові та волі в її духовному світі, ...батько народжує і виражає, продовжує, розвиває себе в своєму синові й дочці, вливаючи своє духовне начало з духовним начало матері” [7]. На превеликий жаль, виходячи з об'єктивних та суб'єктивних факторів, значна кількість батьків самосувається від активної участі у вихованні дітей. Сьогодні сім'я не готова взяти на себе всю відповідальність за соціалізацію дітей. Тому важливе місце належить закладам освіти, педагогам, які завдяки фаховій освіті володіють необхідними психолого-педагогічними знаннями, професійними вміннями та навичками, виступають важливою складовою в системі „дитина – батьки – вчитель”. Саме від того, як організована й реалізована робота з батьками учнів, значною мірою залежить успішність процесу навчання та виховання дітей.

Першочерговим завданням за роки становлення навчально-виховного комплексу стало завоювання авторитету серед батьківської громадськості з метою вибору саме нашого навчального закладу на широкому „ринку освітніх послуг”. На сьогоднішній день в закладі існує особливе середовище, яке задовольняє потреби у високій якості освіти та має вагомий виховний вплив на становлення особистості дитини.

Важливим завданням педагогічного колективу є широке залучення батьків, усіх дорослих членів сім'ї до співпраці з педагогічним колективом, до активної участі в житті навчального закладу, часту.

Основи взаємодії педагогів із батьками сформульовані

В. Сухомлинським: „Якомога менше викликів до школи батьків для моральних нотацій дітям, для лякання дітей батьківською „сильною рукою”, для попередження про небезпеку „якщо й далі так буде продовжуватись”, – і якомога більше такого спілкування дітей з батьками, що приносить радість матерям і батькам. Усе, що в дитини в голові, душі, у зошиті, щоденнику, – усе це ми повинні розглядати з погляду взаємин дітей і батьків...” [7]. Діяльність батьків і педагогів заради інтересів дитини буде успішною, якщо вони стануть союзниками, що дасть їм змогу краще пізнати дитину, побачити її у різних ситуаціях, і таким чином допомогти дорослим усвідомити індивідуальні особливості дітей, розвивати їхні здібності, формувати ціннісні життєві орієнтири, долати негативні вчинки та прояви у поведінці.

Важливим завданням у діяльності педагогів закладу є налагодження партнерських відносин і спільних інтересів з родиною кожного учня, створення атмосфери довіри, взаєморозуміння, співтворчості у вихованні та навчанні підростаючого покоління.

Організація роботи з батьками в закладі – багатоаспектна та має значні педагогічні можливості. Успіх в організації роботи з батьками великою мірою залежить від особистості й авторитету педагога, його професійності, вміння спілкуватися з батьками, з колегами, з дітьми. Особливе місце в цьому процесі посідає класний керівник, який є першим, хто встановлює контакт із сім'єю учня, і чия компетентність стає обличчям закладу.

Свою роботу з батьками класні керівники намагаються будувати на методиці *контактної взаємодії*:

1. Пошук контактів (процес першого спілкування);
2. Пошук загальної теми (анкетування, спостереження, індивідуальні бесіди);
3. Встановлення загальних вимог до

- виховання дитини (педагогічне співробітництво);
4. Зміцнення співробітництва в досягненні спільної мети (прогнозування можливих варіантів відносин вчителя з батьками);
 5. Реалізація індивідуального підходу (заходи, спрямовані на виховання та перевиховання дитини);
 6. Удосконалення педагогічної співпраці.

У співпраці з батьками педагоги передбачають проблеми, які є актуальними для різних вікових груп школярів. Робота з батьками має випереджальний характер, готує батьків до розуміння дітей та їх проблем [8, с. 124-127].

Свою взаємодію з батьками класні керівники закладу будують на основі наступних *принципів*:

- звернення до почуття батьківської любові та її повага;
- уміння розглянути в кожному учні позитивні сторони, що дозволяють

давати характеристику дітям із висуванням випереджальної позитивної оцінки;

- висока повага особистості батька й матері, їх батьківської турботи, трудової діяльності.

Повноцінній роботі з батьками передують обов'язкове **вивчення родини учнів**. Під час цього процесу звертається увага на таку інформацію:

- загальні відомості про родину;
- освітній рівень;
- характеристика членів родини;
- рівень педагогічної культури батьків;
- трудове виховання та профорієнтація дітей у родині;
- соціальні цінності родини.

Вивчення родин учнів дозволяє вчителю ближче познайомитися із самим учнем, зрозуміти уклад життя родини, її традиції, духовні цінності, стиль взаємин батьків та дітей. Досконале вивчення сімей учнів забезпечується застосуванням комплексу різноманітних методів: система характеристик, письмове опитування, анкетування, метод спостереження і прямого вивчення сім'ї, творчі роботи учнів. За результатами таких досліджень застосовуються відповідні форми і методи роботи, планується зміст педагогічного всеобучу батьків класу, визначаються сім'ї, які вимагають педагогічної допомоги та корекції у вихованні дітей [5, с. 241]

Оскільки ставлення батьків до потреб виховання не

є однозначним, то класні керівники намагаються будувати свої взаємини з ними так, щоб допомогти дитині зберегти душевний комфорт в умовах сім'ї та школи.

Творчість класного керівника проявляється:

1. У доборі відомостей про емоційний мікроклімат сім'ї шляхом проведення анкет;
2. У визначенні рівня взаємостосунків батьків з учителями;
3. У проведенні спільних зборів батьків і вчителів із метою накреслення шляхів поліпшення виховного впливу на дітей та співпраці між батьками та вчителями.

У практичній виховній співпраці з батьками класні керівники використовують як традиційні, так і нетрадиційні форми роботи [2, с. 226-232].

В організаційній роботі з батьками доцільним є поєднання індивідуальних, групових, колективних та масових форм роботи (схема 2). Провідною формою роботи з батьками, яка характеризується значною педагогічною доцільністю, є батьківські збори. Саме на батьківських зборах згуртовується колектив батьків, формулюється загальна думка щодо актуальних проблем життєдіяльності класу, формується педагогічна культура батьківської громадськості.

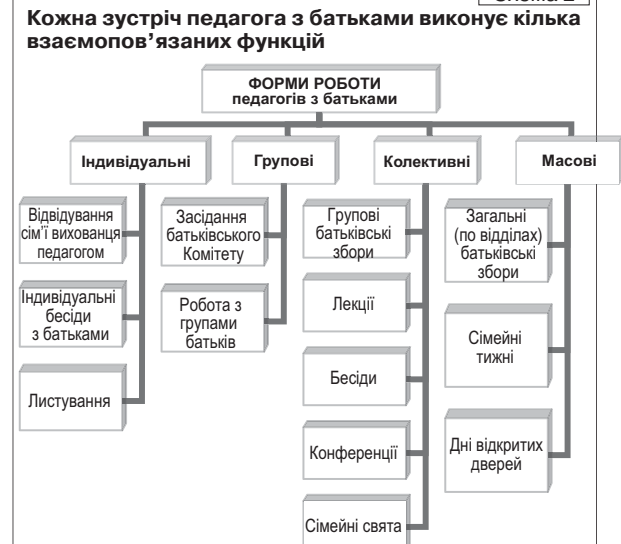
Для ефективної організації батьківських зборів періодично проводиться анкетування батьків [1, с. 138-143].

Вищим колегіальним органом батьківського та громадського самоврядування в закладі є загальні збори

(конференція) учасників виховного процесу.

Доброю традицією батьківських зборів у початковій школі є *сторінка радощів*, яку готують до батьківських зборів класоводи. На цій сторінці педагог фіксує досягнення дитини у навчанні та вихованні. Сторінка радощів допомагає батькам більше дізнатися про дитину, фіксує її досягнення у дитячому колективі. Щоб налаштувати батьків на відверту розмову на батьківських зборах використовується такий прийом, як „*Шапка запитань*”. Батьки складають одне для одного запитання-записки, кладуть у шапку, потім витягу-

Схема 2

АНКЕТА ДЛЯ БАТЬКІВ

1. Яку інформацію Ви хотіли б отримати на батьківських зборах?
2. Які питання виховання Вас особливо хвилюють?
3. Яку пресу ви читаєте?
4. Чим Ви можете допомогти класному керівнику в роботі з дітьми?
5. На що слід звернути увагу в роботі з Вашою дитиною?

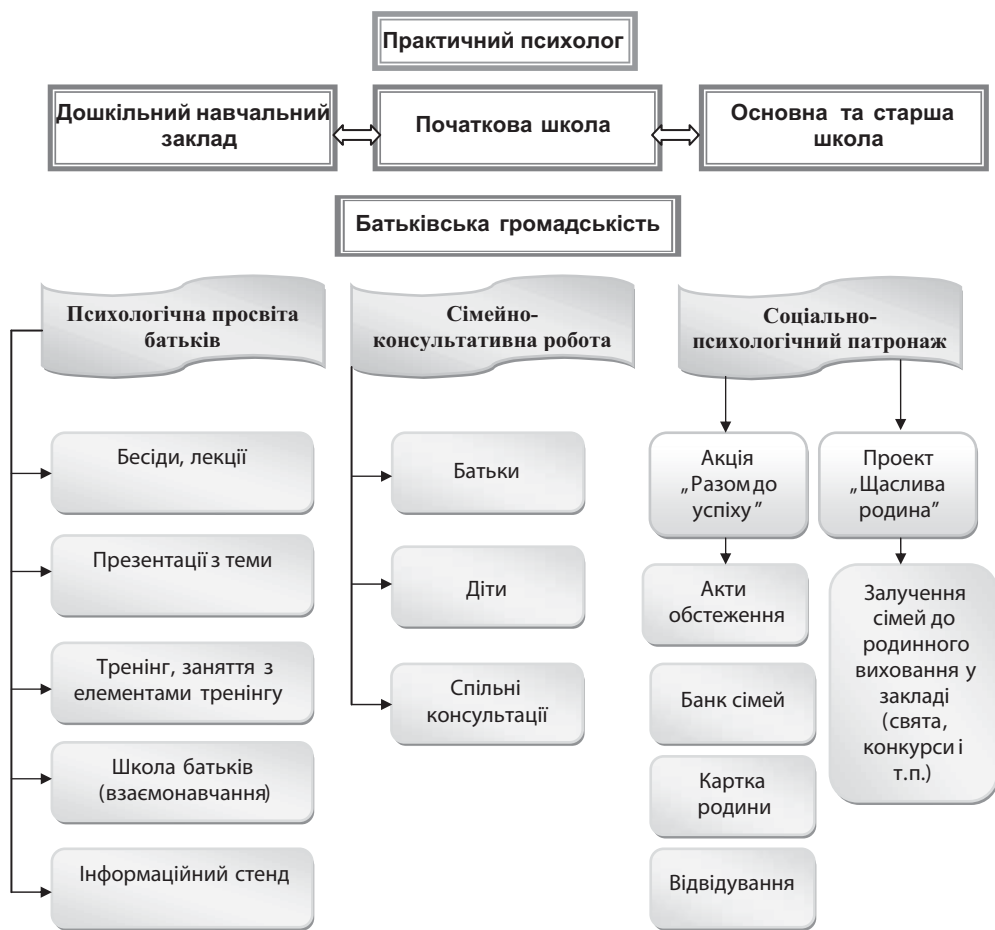
ють, кому яке дістанеться. Як відповідати, радяться один з одним. Така робота сприяє активному вирішенню проблем навчання та виховання. Ретельно підготовлені, нестандартні за формою й актуальні за значенням батьківські збори можуть активізувати виховний потенціал батьків.

Індивідуальні консультації — одна з найважливіших форм взаємодії класного керівника з батьками. Кожна консультація передбачає не тільки обговорення проблеми, але й практичні рекомендації щодо її вирішення. Перевагою є те, що наодинці з педагогом батьки відвертіше розповідають про свої проблеми та труднощі у ви-

хованні дітей. Важливим є те, що індивідуальне спілкування дає вчителю можливість обрати правильний підхід до дитини.

Однією з форм роботи з батьками є *тиждень відкритих дверей*. Відкриті уроки, позакласні заходи організуються з метою ознайомлення батьків з новими програмами, методикою викладання предметів, вимогами вчителя. Щоб батьки з безлічі вражень виділили справді потрібне, класний керівник проводить вступну бесіду. Присутність батьків на відкритих уроках дозволяє уникати багатьох конфліктів, викликаних незнанням і нерозумінням батьками складності та

МОДЕЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ БАТЬКІВСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ в навчальному закладі

специфіки навчальної діяльності в закладі.

Для забезпечення форм і змісту співпраці закладу та батьків використовуються усні журнали, „День добрих справ” (спільна трудова діяльність педагогів, батьків і дітей), „Дні довіри”, „Народна світлиця”, педагогічний позакласний всеобуч, ділові ігри. Ще однією традицією в роботі закладу є проведення тематичних заходів зустрічі поколінь „Дерево родоводу”. Спортивні змагання „Тато, мама, я – спортивна сім’я”, вогники, присвячені Дню матері, на честь свята Перемоги, концерти художньої самодіяльності. Все це допомагає батькам пізнати своїх дітей, відкрити для себе їхні ще невідомі сторони захоплення. Саме такі зустрічі мають велике значення в роботі із так званими проблемними дітьми. Адже проблемними вони стають і через нестачу спілкування, розуміння їх та сприйняття рідними і близькими дітьми.

Значущим напрямом діяльності класного керівника з родинами є **коригувальна робота**. Головне призначення корегувальної роботи – надання батькам своєчасної психолого-педагогічної допомоги та підтримки під час розв’язання таких *проблемних ситуацій*, як:

- криза адаптації до навчання;
- нестабільне становище в родині;
- розлучення батьків;
- раннє статеве дозрівання;
- вплив на дитину компанії.

ЗОЛОТІ ПРАВИЛА ВИХОВАННЯ В СІМ’І

1. Повага до індивідуальності дитини (врахування бажань, інтересів, потреб), її самостійності, допомога у пошуку шляхів виходу зі складних ситуацій.
2. Формування системи цінностей та збереження в сім’ї емоційного комфорту.
3. Підвищення психологічної освіти батьків, набуття знань, урахування індивідуальних та вікових особливостей дитини.
4. Забезпечення тісного взаємозв’язку та взаємодії зі школою та іншими дитячими колективами. Лише дружні, відкриті стосунки дитини з батьками, взаємодопомога, турбота та увага забезпечать добрі відносини в сім’ї, бажаний результат виховання.

ДЕСЯТЬ ЗАПОВІДЕЙ БАТЬКАМ

1. Не навчайте того, в чому ви самі не обізнані. Щоб правильно виховувати, треба знати вікові та індивідуальні особливості дитини.
2. Не сприймайте дитину як свою власність, не ростіть її для себе. Довіряйте дитині. Залишайте за нею право на власні помилки, тоді дитина оволодіє вмінням їх самостійно виправляти.
3. Не ставтеся до дитини зневажливо. Дитина повинна бути впевнена в своїх силах, тоді з неї виросте відповідальна особистість.
4. Будьте терплячими. Ваша нетерплячість – ознака слабкості, показ вашої невпевненості в собі.
5. Будьте послідовними у своїх вимогах, але пам’ятайте: твердість лінії у вихованні досягається не покаранням, а стабільністю обов’язкових для виконання правил, спокійним тоном спілкування, неквапливістю та послідовністю.
6. Вчіть дитину самостійно приймати рішення і відповідати за них.
7. Замініть форму вимоги „Роби, якщо я наказав!” на іншу: „Зроби, тому що не зробити цього не можна, це корисно для тебе і твоїх близьких”.
8. Оцінюючи дитину, кажіть їй не тільки про те, чим ви невдоволені, а й про те, що вас радує. Не порівнюйте її з сусідською дитиною, однокласниками, друзями. Порівнюйте, якою вона була вчора та якою є сьогодні. Це допоможе вам швидше набути батьківської мудрості.
9. Ніколи не кажіть, що у вас немає часу виховувати свою дитину, бо це означатиме: мені ніколи її любити.
10. Завжди пам’ятайте: ми виховуємо дітей власним прикладом, системою власних цінностей, звичним тоном спілкування, ставленням до праці та дозвілля.

Коригувальна робота – це, зокрема, і заходи з профілактики шкідливих звичок. Ефективність роботи багато в чому залежить від підтримки та активності батьків. Індивідуального коригування потребують неповні родини, проблемні сім'ї. Вдалими формами роботи в цьому напрямку є змістовне вивчення умов життя, побуту, взаємин між дорослими й дітьми, особистості кожного з батьків; листування з класним керівником; відвідування консультативних

пунктів, індивідуальні консультації, спеціальна корекційна робота [6, с. 36-48].

Протягом п'яти років у закладі працює **служба психолого-педагогічного супроводу**. Метою супроводу батьківської громадськості є забезпечення своєчасної допомоги при виникненні кризових або складних життєвих ситуацій, у вихованні дітей на різних вікових етапах. Завдання психолого-педагогічного супроводу полягає у взаємодії з родинами для розширення усвідомленості мотивів виховання в сім'ї, оптимізації форм батьківського впливу в процесі виховання дітей, позитивного ставлення до здорового способу життя [4, с. 14-17].

Варіантів роботи в системі „батьки – діти – вчителі” багато та основа їх єдина – пошуки конструктивних шляхів взаємовідносин на основі довіри, взаємодопомоги, взаємодопомоги, доброзичливості. Власне, таким шляхом ми спонукаємо себе до творчості з батьками у вихованні високорозвинутої особистості.

Тільки разом з батьками, спільними зусиллями вчителі можуть дати велике людське щастя (В.О. Сухомлинський) [7].

Людмила Нагай
Партнерство образовательного заведения и родителей как предпосылка развития личности и успешного обучения

Организация полноценного взаимодействия педагогов и родителей является сегодня одним из самых важных заданий, что стоят перед заведениями образования. Такое взаимодействие осуществляется постоянно и является неотъемлемой составляющей воспитательной работы заведения.

В статье представлена практика работы заведения с родительской общественностью, определены направления работы, описаны определенные рекомендации для классных руководителей, творческих учителей и небезразличных родителей.

Ключевые слова: партнерство, методика контактного взаимодействия, принципы взаимодействия, формы работы с родителями, функции совместной деятельности, корректирующая работа, социально-психологическое сопровождение, психологическое образование родителей.

Ludmila Nagay
Partnership of educational institution and parents as precondition of personality evolution and successful education

Organizing full-scale cooperation of teachers and parents is today one of the most prominent problems for educational institutions. Fruitful cooperation of a teacher and family for common purpose is a guarantee of success in hard-fought work of upbringing younger generation. Such a cooperation realizes permanently and it is an indispensable component of educational work of the institution.

Practical aspects of the institution work with parents' community are demonstrated in the article.

Directions of the work are marked, some recommendations are given to form-masters, creative teachers, and engaged parents.

Key Words: partnership, contact interaction technique, principles of interaction, forms of work with parents, functions of joint working, correctional work, social-psychological support, psychological education of parents.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України „Про освіту”.
2. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. – К.: Рад.школ, 1978.
3. Цибульова Л.В., Билдіна В.В. Довідник класного керівника. – Х: „Ранок”, 2008.
4. Організація виховної роботи. / Упор. Н.В. Кочанова. – Х.:Видавництво „Ранок”, Веста, 2008.
5. Волкова Н.П. Педагогіка: посібник для студ. вищих навч. закл. – К.: Вид. центр „Академія”, 2001. – С. 226 - 232.
6. Батьківські збори/ Упор. О.Л. Співак. – Х.: Видавництво „Ранок”, 2009.
7. Рибальченко І.М. Взаємодія з батьками. – Х.: Вид. група „Основа”, 2007.
8. Мирошниченко Ю. Взаємодія школи і сім'ї у формуванні особистості дитини // Психолог. – № 14. – С. 14 - 17.

МІЖНАРОДНІ ПРОЕКТИ ЯК СКЛАДОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ШКОЛИ

Управління
школою

У статті відображено механізми співпраці з іноземними та українськими асоціаціями освітнього профілю. Напрями розвитку міжнародних зв'язків закладу подані у вигляді таблиці. Розглянуто шляхи розвитку пізнавальних творчих здібностей дітей та науково-практична діяльність учителів. Вагому роль відведено психологічному супроводу роботи з обдарованими учнями.

УДК 37.014.24

Ключові слова: міжнародні програми обміну, самовираження особистості, участь у конференціях і семінарах, мовні курси, міжнародне тестування, мультимедійний курс, реалізація індивідуальних творчих потреб.

Дніпродзержинська гімназія № 11 гуманітарного профілю працює з 1990 року. Навчальний заклад виступає осередком відродження нації, виховання в молоді почуття національної свідомості й гідності, загальнолюдських цінностей, працює над зміцненням інтелектуального та культурного потенціалу нової України. Вивчення національного органічно поєднується з установою на європейську освіту: поглиблене вивчення англійської, французької та німецької мов [4, с. 12].

Гімназія є колективним членом Міжнародної Асоціації викладачів англій-

ської мови, обласного відділення Малої академії наук України, активно співпрацює з Корпусом Миру США, Британською радою, Французьким центром.

Гімназисти щороку навчаються у школах США в межах програми Flex „Програма обміну майбутніх лідерів”, беруть участь в програмі „Delf”, є учасниками міжнародного проекту „Мова без кордонів”.

На підставі запрошень Університету Хендон міста Лондона, Головного офісу Міжнародної школи в Единбурзі (Шотландія), Golders Green College в місті Лондоні за програмою „Teenage Year Round English Course” учні гімназії навчаються та отримують міжнародні сертифікати Європейської академії сертифікаційної діяльності.

Педагогічний колектив закладу створює сприятливі умови для самовираження особистості учнів у різних

**Віктор
КОЗЛОВ**

Директор комунального закладу „Спеціалізована школа з поглибленим вивченням іноземних мов І ступеню – гімназія №11 м. Дніпродзержинська” Дніпропетровської області

Учні гімназії №11 під час навчання в Golders Green College в м. Лондон, Великобританія, 2013 р.

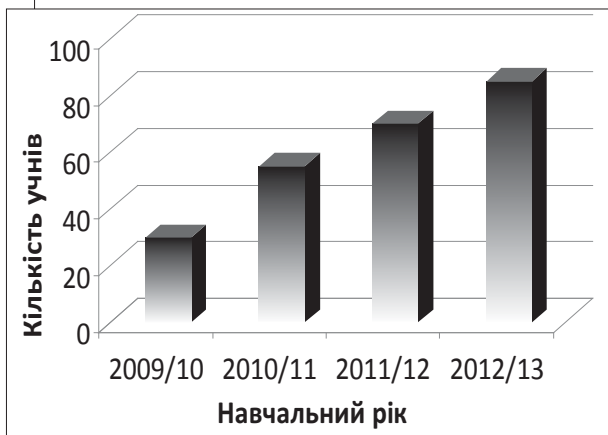
Директор школи, ліцею, гімназії № 5'2013

видах діяльності. Дебатний клуб „LEX” є членом Міжнародної освітньої дебатної асоціації IDEA, постійний призер дебатних турнірів регіонального та Всеукраїнського рівнів; учні гімназії – переможці Всеукраїнського конкурсу соціальних проектів „Добро починається з тебе”.

Учениця гімназії К. Костенкова під час навчання за програмою Flex – „Програма обміну майбутніх лідерів”, м. Бісмарк, штат Північна Дакота, США, 2013 р.

Динаміка участі учнів гімназії в франко- та англо-українських проектах

Участь вчителів гімназії у міжнародних Всеукраїнських освітніх проектах

- Науково-освітній семінар з викладання історії Голокосту для українських вчителів. Яд Васем. Єрусалим, Ізраїль
- Міжнародний конкурс „Місце, де ти живеш” в рамках програми „Французька весна” в Україні
- Меморіал СОА – Париж, Франція. Науково-практична конференція з методики викладання історії Голокосту.
- Міжнародний семінар за підтримки Євросоюзу „Громадська освіта – Україна. Технології проектної діяльності в позакласній роботі”.
- Міжнародний проект-тренінг „Snoeze Fnd Paint” у м. Ухерське, Чехія.
- Міжнародна конференція керівників закладів в Економічному університеті, м. Краків, Польща

Дніпродзержинська гуманітарна гімназія № 11 з поглибленим вивченням англійської мови та французької і німецької як другої іноземної мови – це навчальний заклад нового типу, який також забезпечує науково-теоретичну, гуманітарну, загальнокультурну підготовку обдарованих і здібних дітей. Одним із головних завдань гімназії є розвиток здібностей творчої обдарованості, потреби та вміння самовдосконалюватися наступними шляхами:

- наданням учням можливості для реалізації індивідуальних творчих потреб;
- забезпеченням умов для оволодіння практичними вміннями й навичками наукової, дослідно-експериментальної діяльності;
- пошуком і відбором для навчання творчо обдарованих та здібних дітей [2, с. 138].

Гімназія є творчою лабораторією в справі пошуків та розробки нового змісту освіти, форм і методів її реалізації, це відкрита система для інноваційних технологій, передового педагогічного досвіду [3, с. 165]. Так радою гімназії затверджені й програмні документи: „Програма науково-дослідницької діяльності педагогів”.

Основна мета, яку ставить педагогічний колектив закладу, пов'язана з розвитком пізнавальних, творчих здібностей дітей на основі їх нахилів.

Тому, щоб забезпечити пошук і відбір для навчання творчо обдарованих та здібних дітей, психологічна служба, яку очолює психолог, у вересні-жовтні проводить діагностику, використовуючи апробовані методики: анкети з визначення типів здібностей Хаана і Кафа, тест Айзенка, творча обдарованість за Торренсом; особисті якості за Лірі. Це надає можливість у певному обсязі проводити особистісно-орієнтований підхід до кожного учня. А на підставі діагностики складається Програма розвитку та саморозвитку учня. Це дає змогу здійснювати диференційований та індивідуальний підхід до навчання [1, с. 14].

Реформа *системи мовної підготовки в міжнародних проєктах* полягає в перегляді програм навчання іноземним мовам, застосуванні методичних засобів, змісту курсів, уже кілька років ми працюємо за *підручниками Оксфордського видавництва*.

Project – I-го, II-го, III-го рівнів, автор Том Хадчинсон – це трирічний курс для підлітків, що базується на виконанні проєктів та має багато нововведень. Він поєднує стимул роботи над проєктом із пізнавальним методом навчання граматиці, що допомагає учням самим вивести моделі мови. Підручник на кожному рівні розрахований на 100 – 120 годин роботи. Граматичні структури представлені та вживаються за допомогою цікавих контекстів із телевізійної програми.

Chatterbox – чотирирівневий курс для дітей, що навчаються у початковій школі; робить вивчення англійської мови цікавим та захоплюю-

чим процесом. Специфічною рисою цього курсу є завершена пригодницька історія, зроблена на манер коміксу, що проходить крізь кожну книгу, змальовуючи детектива-аса капітана Шедоу. Додатковий пакет складається зі зрозумілої та стислої книги кольорових малюнків для викладача, сторінок для копіювання для карткових ігор та інших видів діяльності.

Headway – відзначений нагородами, легко сприйнятний курс із широким спектром додаткового матеріалу, надзвичайно популярний серед вчителів та студентів. „Headway” комбінує добре перевірені традиційні методи навчання з прийомами, заснованими на найновіших розробках у викладанні англійської мови. Протягом п'яти років курс проводить учня з початкового до склад-

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ГІМНАЗІЇ № 11

Продовження навчання у вищих навчальних закладах США та Німеччини	Співпраця з Корпусом Миру США	Співпраця з науковцями та викладачами середніх шкіл США
Стажування викладачів у Франції та США	Участь викладачів у програмі „Україно-американська премія за досягнення у викладанні”	Участь у міжнародних конференціях і семінарах
Перекладацька практика на базі музеїв та виставочних залів міста	Білінгвальні уроки	Відкриті уроки іноземних викладачів
Участь гімназистів у міжнародних тестуваннях по системі TOEFL, DEIF	Участь учнів та викладачів у міжнародних програмах	Мовні курси для педагогів з участю американських викладачів
Впровадження дистанційного навчання	Обмін методиками з питання роботи з обдарованими дітьми	Впровадження мультимедійного курсу
Організація роботи перекладацької групи	Впровадження в роботу гімназії № 11 найбільш раціональних зарубіжних методик	Створення фонду американської літератури та відеотеки класики британського та американського кінематографу
Ознайомчі тури до іноземних країн	Організація роботи дебатного клубу	

нішого рівня, використовуючи чіткий та зрозумілий підхід, який розвиває точність і невимушеність у вживанні чотирьох умінь.

Учитель французької мови Т. Черкасова з призерами IV етапу Всеукраїнської олімпіади

Також на уроках англійської мови використовується відеокурс „Project”, „Сімейний альбом”, аутентична преса – газети „Digest”, „English” – програми BBC World англійською мовою, а також програми французькою та німецькою мовами, завдяки супутниковому телебаченню; CD диски на спец-курсах.

На уроках іноземних мов використовуються комплекти підручників „English Together” для I, II, III класів і сформовані експериментальні групи для апробації цих підручників.

Поглиблене вивчення іноземних мов дає плідні результати в олімпіадах різного рівня, конкурсах-захистах науково-дослідницьких робіт, вступу до вищих навчальних закладів [5, с. 340].

99% випускників стали студентами вищих навчальних закладів Дніпропетровська, Києва, Харкова, Севастополя, Санкт-Петербурга, з них 30% – студентами філологічних факультетів.

Отже, гімназія надає можливість не лише вдосконалити рівень опанування іноземної мови, а й підвищити інтелектуальний, загальноосвітній потенціал учнів, сприяє розвитку обдарованості особистості, яка усвідомлює свою приналежність до сучасної європейської цивілізації, чітко орієнтується в сучасних реаліях і є підготовленою до життя.

Виктор Козлов

Международные проекты как составляющая модернизации современной школы

В статье отражены механизмы сотрудничества с иностранными и украинскими ассоциациями образовательного профиля. Направления развития международных связей учреждения поданы в виде таблицы. Рассмотрены пути развития познавательных творческих способностей детей и научно-практическая деятельность учителей. Весомая роль отведена психологическому сопровождению работы с одаренными учениками.

Ключевые слова: международные программы обмена, самовыражение личности, участие в конференциях и семинарах, языковые курсы, международное тестирование, мультимедийный курс, реализация индивидуальных творческих потребностей.

Victor Kozlov

International projects as component of contemporary school modernization

The information is given in the article about Gymnasium #11, the mechanisms of cooperation are exposed with foreign and Ukrainian associations of educational profile. The school trends of international links are presented in table form. Development options of children's perceptive and creative capacities, also science and practical teachers' activity are analyzed. A weighty part is dedicated to psychological support of work with talented pupils.

Key Words: international exchange programs, personality self-expression, taking part in conferences and seminars, lingual courses, international testing, multimedia course, realization of individual creative demands.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ващенко Л. М. Регіональне управління інноваційними процесами загальної середньої освіти: Навч. модулі / Л. М. Ващенко. – К.: Видавн.-поліграф. Центр „Тираж”, 2005. – 30 с.
2. Даниленко Ш. І. Менеджмент інновацій в освіті. – К.: Шкільний світ, 2007. – 120 с.
3. Мармаза О. І. Інноваційні підходи до управління навчальним закладом. – Х.: Основа, 2004. – 240 с.
4. Родигіна І. В. Компетентнісно-орієнтований підхід до навчання. – Х.: Основа, 2005. – 96 с.
5. Усенко О. В. Моделювання державного управління освітою в умовах сучасних суспільно-політичних трансформацій // Проблеми трансформації системи державного управління в умовах політичної реформи в Україні: У 2 т. / За заг.ред. О. Ю. Оболенського, В. М. Князева. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – Т.1. – С. 339-341.

МОН ІНФОРМУЄ ТА РЕКОМЕНДУЄ

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ ПРО АТЕСТАЦІЮ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ:

ЗМІНИ ЩОДО АТЕСТАЦІЇ КЕРІВНИКІВ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА ЇХ ЗАСТУПНИКІВ
КОМЕНТАРІ СПЕЦІАЛІСТА

УДК 378.091.12:
005.963(060.13)

Управління
школою

30 вересня 2013 року набрав чинності наказ Міністерства освіти і науки України від 08.08.2013 р. № 1135 „Про затвердження Змін до Типового положення* про атестацію педагогічних працівників”.

Як центральний орган виконавчої влади, який бере участь у визначенні та реалізації державної політики в галузі освіти, Міністерство надає надзвичайно важливого значення та висуває високі вимоги до якості та ефективності роботи керівників навчальних закладів. Із набранням чинності змін до Типового положення атестація керівних кадрів стане обов'язковою процедурою та має додати нових стимулів для удосконалення професійної майстерності та пошвавлення творчої ініціативи керівників навчальних закладів та їх заступників, сприятиме підвищенню рівня їх фахової компетентності, загостренню відчуття особистої відповідальності за якісне виконання службових обов'язків та ефективну роботу очолюваних ними навчальних закладів.

Ключові слова: керівники навчальних закладів, професійна компетентність, її рівні, вивчення професійної діяльності, атестація, типові положення, зміни, атестаційні комісії, їх повноваження.

ПОВНОВАЖЕННЯ АТЕСТАЦІЙНИХ КОМІСІЙ З АТЕСТАЦІЇ КЕРІВНИХ КАДРІВ

Атестацію керівних кадрів, а також осіб, які претендують зайняти посаду керівника загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу, здійснюють атестаційні комісії

II рівня, створені у відділах освіти районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, інших підрозділах місцевих органів виконавчої влади та вико-

*Типове положення про атестацію педагогічних працівників, затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 06.10.2010 р. № 930 (у цій статті – Типове положення).

**Ольга
МАЛИШЕВА**

Головний спеціаліст відділу взаємодії з місцевими органами виконавчої влади та самоврядування Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти МОН України

Директор школи, ліцею, гімназії № 5'2013

навчих органів рад, у порядкуванні яких перебувають навчальні заклади та установи.

Якщо навчальні заклади перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органів управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади, то атестацію керівних кадрів таких закладів, а також осіб, які претендують на зайняття посади керівника загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу, здійснюють **атестаційні комісії III рівня.**

ПОРЯДОК АТЕСТАЦІЇ КЕРІВНИХ КАДРІВ

Чергова атестація керівних кадрів здійснюється один раз на п'ять років. Умовою чергової атестації є обов'язкове проходження не рідше одного разу на п'ять років підвищення кваліфікації на заходах вільного вибору форм навчання, програм і навчальних закладів.

Щороку у строк до 10 жовтня ке-

рівники відповідних органів управління освітою складають і подають до атестаційних комісій списки керівних кадрів навчальних закладів та установ, які підлягають черговій атестації.

Обов'язок щодо ведення обліку керівних кадрів навчальних закладів та установ, які підлягають атестації, покладається на керівника органу управління освітою. Такий облік може здійснюватися у відповідному журналі, в який заносяться дані про строки атестації керівних кадрів, результати попередніх атестацій, дані про проходження курсів підвищення кваліфікації тощо.

Позачергова атестація керівних кадрів проводиться за поданням керівника відповідного органу управління освітою у разі неналежного виконання ними посадових обов'язків.

У поданні про позачергову атестацію має бути належно мотивовано, з яких причин прийняте таке рішення та наведено обставини, які спонукали керівництво органу управління освітою порушити таке питання. Направленню до атестаційної комісії подання про позачергову атестацію керівника чи заступника керівника має передувати розгляд цих питань на засіданні педагогічної ради навчального закладу чи установи. Протокол засідання педагогічної ради може бути додано до подання керівника органу управління освітою.

Зверніть увагу!

У книзі нашого автора подано зразки документів, які складаються під час атестації, тлумачення термінів, що стосуються атестації, а також відповіді та коментарі на найбільш актуальні запитання з атестації педагогічних працівників. Вочевидь, книга стане вам у нагоді!

Малишева О.П.
Нові стандарти атестації педагогічних працівників / О.П. Малишева. – К.: Літера ЛТД, 2013. – 240 с.

ВИВЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИХ КАДРІВ

Важливим кроком атестаційної комісії є вивчення професійної діяльності керівників (заступників керівників) навчальних закладів та установ, які атестуються, у міжатестаційний період. Моніторинг із метою визначення рівня професійної компетентності керівного працівника має здійснюватися об'єктивно та виважено, із додержанням норм службової етики.

У процесі вивчення професійної діяльності керівних кадрів навчальних та інших закладів *атестаційна комісія з'ясовує:*

- виконання програми розвитку навчального закладу та результати інноваційної діяльності;
- стан організації навчальної та виховної роботи, додержання вимог державних освітніх стандартів;
- результати державної атестації навчального закладу;
- результати перевірок, проведених Державною інспекцією навчальних закладів, місцевими органами управління освітою та іншими органами державного нагляду (контролю);
- додержання вимог щодо забезпечення безпечних та нешкідливих умов навчання учнів;
- підсумки моніторингу роботи з педагогічним колективом та іншими працівниками навчального закладу;
- ефективність взаємодії з громадськими організаціями та органами шкільного самоврядування;
- додержання педагогічної етики, моралі;
- звіти керівника про свою роботу на загальних зборах (конференціях) колективу навчального закладу;
- аналіз розгляду звернень громадян.

Атестація керівних кадрів відіграє провідну роль у становленні, згуртуванні та вихованні творчого колективу. Під час атестації вивчаються

професійні якості керівного працівника, сильні та слабкі сторони роботи, рівень культури, створюються оптимальні умови для вивчення і впровадження передового педагогічного досвіду кращих керівників навчальних закладів.

Атестація керівних кадрів має сприйматися як обов'язкова та позитивна складова системи управління освітою та така, що покликана оцінити відповідність рівня праці, якостей, потенціалу особистості вимогам виконуваної діяльності. Головне її призначення – не контроль виконання, а виявлення резерву підвищення рівня віддачі працівника.

Вивчення роботи керівних кадрів має проводитися організовано, у стислі терміни та без відволікання їх від виконання своїх професійних обов'язків.

Пунктом 3.5 Типового положення встановлено, що у строк до 1 березня керівник відповідного органу управління освітою подає до атестаційної комісії характеристику на керівника навчального та іншого закладу. Характеристика на керівника районного (міського) методичного кабінету (центру) подається до атестаційної комісії керівником відповідного органу управління освітою за погодженням із закладом післядипломної педагогічної освіти.

У характеристиці має бути дана оцінка виконання керівником (заступником керівника) посадових обов'язків, наведені відомості про його професійну підготовку, творчі та організаторські здібності, ініціативність, компетентність, організованість, морально-психологічні якості. Характеристика керівних кадрів додатково має містити відомості про ставлення до підлеглих, здатність організувати педагогічний колектив для досягнення певних завдань, уміння приймати відповідальні рішення.

Керівні кадри не пізніше як за 10 днів до проведення атестації повинні бути ознайомлені з характеристиками під підпис.

Порівняльна таблиця

Діюча редакція	Нова редакція
I. Загальні положення	
<p>1.5. Атестація педагогічних працівників навчальних та інших закладів є обов'язковою.</p>	<p>1.5. Атестація педагогічних працівників навчальних та інших закладів є обов'язковою. Призначенню працівників на посади керівників та заступників керівника навчальних закладів (далі – керівники навчальних закладів) має передувати їх атестація.</p>
<p>1.8. Позачергова атестація проводиться за заявою працівника з метою підвищення кваліфікаційної категорії (тарифного розряду) або за поданням керівника чи педагогічної ради навчального закладу з метою присвоєння працівнику кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та у разі зниження ним рівня професійної діяльності. Позачергова атестація з метою підвищення кваліфікаційної категорії може проводитися не раніш як через два роки після присвоєння попередньої.</p>	<p>1.8. Позачергова атестація проводиться за заявою працівника з метою підвищення кваліфікаційної категорії (тарифного розряду) або за поданням керівника чи педагогічної ради навчального закладу з метою присвоєння працівнику кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та у разі зниження ним рівня професійної діяльності. Позачергова атестація з метою підвищення кваліфікаційної категорії може проводитися не раніш як через два роки після присвоєння попередньої. Позачергова атестація керівників навчальних закладів проводиться за поданням керівника відповідного органу управління освітою у разі переведення працівника з однієї керівної посади на іншу, а також при виявленні суттєвих недоліків у роботі керівника. Не підлягають атестації керівники навчальних закладів, які працюють на займаній посаді менше двох років.</p>
II. Порядок створення та повноваження атестаційних комісій	
<p>2.13. Атестаційні комісії II рівня мають право:</p> <p>1) атестувати на відповідність займаній посаді методистів районних (міських) методичних кабінетів (центрів), працівників районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти (далі – працівники районних (міських) кабінетів (центрів)), завідувачів та консультантів районних психолого-медико-педагогічних консультацій, педагогічних працівників навчальних закладів і установ, у яких не створено атестаційні комісії;</p>	<p>2.13. Атестаційні комісії II рівня мають право:</p> <p>1) атестувати на відповідність займаній посаді керівників навчальних закладів, методистів районних (міських) методичних кабінетів (центрів), працівників районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти (далі – працівники районних (міських) кабінетів (центрів)), завідувачів та консультантів районних психолого-медико-педагогічних консультацій, педагогічних працівників навчальних закладів і установ, у яких не створено атестаційні комісії та осіб, які призначаються на посади керівників навчальних закладів;</p> <p>2) присвоювати кваліфікаційні категорії „спеціаліст”, „спеціаліст другої категорії”, „спеціаліст першої категорії” (атестувати на відповідність раніше присвоєним цим кваліфікаційним категоріям) працівникам районних (міських) кабінетів (центрів);</p> <p>3) присвоювати кваліфікаційні категорії, педагогічні звання (атестувати на відповідність раніше присвоєним цим кваліфікаційним категоріям) педагогічним працівникам навчальних закладів і установ, у яких не створено атестаційні комісії;</p> <p>4) присвоювати кваліфікаційну категорію „спеціаліст вищої категорії” (атестувати на відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії „спеціаліст вищої категорії”), присвоювати педагогічні звання за клопотанням атестаційних комісій I рівня;</p>

Характеристика має бути неупередженою, об'єктивною, містити лише достовірні та перевірені дані. Цілком виправданою є практика, коли атестаційні комісії приймають і розглядають письмові зауваження працівників на свої характеристики.

Пунктом 3.9 Типового положення встановлено, що педагогічний працівник за власною ініціативою може подавати до атестаційної комісії додаткові матеріали щодо своєї професійної діяльності та належне виконання посадових обов'язків.

РІШЕННЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АТЕСТАЦІЇ КЕРІВНИХ КАДРІВ

Під час атестації керівних кадрів навчальних закладів атестаційна комісія з'ясовує якість виконання ними посадових обов'язків, зокрема таких як:

- здатність забезпечувати своєчасне і оптимальне вирішення управлінських та типових професійних завдань, бачення проблем та шляхів їх подолання;
- вміння приймати ефективні управлінські рішення та організувати колектив на успішну реалізацію поставлених завдань;
- володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, сучасними технологіями управління педагогічним колективом;
- уміння бачити та розвивати професійний потенціал та здібності педагогічних працівників;
- здатність забезпечувати

ефективну взаємодію з місцевими органами влади, громадськими організаціями;

- ефективність вирішення конфліктних ситуацій;
- уміння аргументувати свою позицію та правильно застосовувати заходи переконання;
- уміння досягти максимальної ефективності мотивації професійної діяльності членів колективу.

За результатами атестації керівних кадрів навчальних та інших закладів **атестаційні комісії ухвалюють такі рішення:**

- керівник (заступник керівника) відповідає займаній посаді;
- керівник (заступник керівника) відповідає займаній посаді за умови виконання ним заходів, визначених атестаційною комісією;
- керівник (заступник керівника) не відповідає займаній посаді;
- рекомендувати для зарахування до кадрового резерву.

Важливе значення при атестації має додержання вимог до ведення протоколу засідання атестаційної комісії, які містяться у пункті 3.10 Типового положення. У протоколі повинні бути зазначені всі необхідні атрибути – дата, час, місце проведення засідання, номер протоколу, порядок денний, перелік присутніх на засіданні членів атестаційної комісії, прізвище та посада особи, яка атестується. Крім того, у протоколі викладається стислий зміст заяв, клопотань і промов членів комісії, працівника, який

Діюча редакція	Нова редакція
	5) порушувати клопотання перед атестаційними комісіями III рівня про присвоєння педагогічним працівникам районних (міських) кабінетів (центрів) кваліфікаційної категорії „спеціаліст вищої категорії” та педагогічного звання „практичний психолог-методист” (для практичних психологів цих кабінетів (центрів)) або про відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії, педагогічному званню; розглядати апеляції на рішення атестаційних комісій I рівня.
<p>2.14. Атестаційні комісії III рівня мають право:</p> <p>1) атестувати на відповідність займаній посаді завідувачів та консультантів республіканської (Автономна Республіка Крим), обласних, Київської та Севастопольської міських психолого-медико-педагогічних консультацій;</p>	<p>2.14. Атестаційні комісії III рівня мають право:</p> <p>1) атестувати на відповідність займаній посаді керівників навчальних закладів, що перебувають в управлінні Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органів управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділах місцевих органів виконавчої влади та осіб, які призначаються на керівні посади цих закладів, завідувачів та консультантів республіканської (Автономна Республіка Крим), обласних, Київської та Севастопольської міських психолого-медико-педагогічних консультацій;</p> <p>2) атестувати на відповідність займаній посаді педагогічних працівників навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів) психологічної служби системи освіти, професійно-технічної освіти, навчальних закладів культури і мистецтв Автономної Республіки Крим та відповідних обласних, Київського та Севастопольського міських навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів), присвоювати їм кваліфікаційні категорії (атестувати на відповідність раніше присвоєним цим кваліфікаційним категоріям), педагогічне звання „практичний психолог-методист” (атестувати на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню „практичний психолог-методист”);</p> <p>3) присвоювати кваліфікаційну категорію „спеціаліст вищої категорії” педагогічним працівникам районних (міських) кабінетів (центрів) (атестувати на відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії „спеціаліст вищої категорії”), присвоювати практичним психологам педагогічне звання „практичний психолог-методист” (атестувати на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню „практичний психолог-методист”) за поданням атестаційних комісій II рівня;</p> <p>4) присвоювати кваліфікаційну категорію „спеціаліст вищої категорії” (атестувати на відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії „спеціаліст вищої категорії”), присвоювати педагогічні звання (атестувати на відповідність раніше присвоєним педагогічним званням) педагогічним працівникам навчальних закладів, що перебувають в управлінні Міністерства освіти і науки Автономної</p>

Діюча редакція	Нова редакція
	Республіки Крим, органів управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади за клопотанням атестаційних комісій цих закладів; 5) розглядати апеляції на рішення атестаційних комісій I та II рівнів.
III. Організація та строки проведення атестації	
<p>3.1. Щороку до 10 жовтня керівники навчальних та інших закладів, працівники яких атестуються, подають до відповідних атестаційних комісій списки педагогічних працівників, які підлягають черговій атестації, із зазначенням строків проходження підвищення кваліфікації. У цей самий строк до атестаційних комісій подаються заяви педагогічних працівників про позачергову атестацію, про перенесення строку атестації, подання керівника або педагогічної ради закладу про присвоєння працівнику кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та у разі зниження ним рівня професійної діяльності. Працівники, включені до списків осіб, які підлягають черговій атестації, мають право подавати до атестаційної комісії заяви про присвоєння більш високої кваліфікаційної категорії (тарифного розряду).</p>	<p>3.1. Щороку до 10 жовтня керівники навчальних та інших закладів, працівники яких атестуються, подають до відповідних атестаційних комісій списки педагогічних працівників, які підлягають черговій атестації, із зазначенням строків проходження підвищення кваліфікації. У цей самий строк до атестаційних комісій подаються заяви педагогічних працівників про позачергову атестацію, про перенесення строку атестації, подання керівника або педагогічної ради закладу про присвоєння працівнику кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та у разі зниження ним рівня професійної діяльності. Працівники, включені до списків осіб, які підлягають черговій атестації, мають право подавати до атестаційної комісії заяви про присвоєння більш високої кваліфікаційної категорії (тарифного розряду). Списки керівників навчальних закладів, які атестуються, складають і подають до атестаційних комісій керівники органів управління освітою, яким підпорядковані навчальні заклади.</p>
<p>3.3. Атестаційна комісія відповідно до затвердженого графіка роботи до 15 березня вивчає педагогічну діяльність осіб, які атестуються, шляхом відвідування уроків (навчальних занять), позаурочних (позанавчальних) заходів, вивчення рівня навчальних досягнень учнів, студентів, курсантів, слухачів, вихованців (далі – учні) з предмета (дисципліни), що викладає педагогічний працівник, ознайомлення з навчальною документацією щодо виконання педагогічним працівником своїх посадових обов'язків, його участі у роботі методичних об'єднань, фахових конкурсів та інших заходах, пов'язаних з організацією навчально-виховної роботи, тощо.</p>	<p>3.3. Атестаційна комісія відповідно до затвердженого графіка роботи до 15 березня вивчає педагогічну діяльність осіб, які атестуються, шляхом відвідування уроків (навчальних занять), позаурочних (позанавчальних) заходів, вивчення рівня навчальних досягнень учнів, студентів, курсантів, слухачів, вихованців (далі – учні) з предмета (дисципліни), що викладає педагогічний працівник, ознайомлення з навчальною документацією щодо виконання педагогічним працівником своїх посадових обов'язків, його участі у роботі методичних об'єднань, фахових конкурсів та інших заходах, пов'язаних з організацією навчально-виховної роботи, тощо.</p>

атестується, та інших присутніх на засіданні осіб; встановлені під час засідання суттєві для прийняття рішення обставини і факти; дані про результати голосування, сутність прийнятого комісією рішення. Протокол підписується всіма присутніми на засіданні членами атестаційної комісії. За клопотанням особи, яка атестується, та членів комісії до протоколу можуть долучатися документи, які стосуються професійної діяльності працівника. Також до протоколу долучається окрема думка членів комісії щодо прийнятого рішення, викладена письмово.

Протоколювання ведеться під час проведення засідання атестаційної комісії. Протокол може оформлюватися у рукописному вигляді у книзі протоколів атестаційної комісії, аркуші якої нумеруються та прошнуровуються та скріплюються печаткою. Також допускається на підставі записів, зроблених під час засідання комісії, готувати протокол на друкувальному пристрої. Після виготовлення друкованого тексту протоколи у хронологічному порядку підшиваються до окремої справи протоколів засідань атестаційної комісії. Аркуші справи нумеруються, прошиваються та скріплюються печаткою навчального закладу.

СТРОКИ ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ КЕРІВНИХ КАДРІВ,

які призначені на посаду до набрання чинності наказу

Пунктом другим наказу Міністерства освіти і науки

України від 08.08.2013 р. № 1135 „Про затвердження Змін до Типового положення про атестацію педагогічних працівників” установлено, що Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій до 01 вересня 2017 року мають забезпечити організацію та проведення атестації керівників навчальних закладів, призначених на посади до набрання чинності цього наказу.

З огляду на зазначене керівники відповідних органів управління освітою при плануванні організації атестації керівних кадрів, передусім, *мають урахувати:*

- дату призначення на посаду керівника (заступника керівника) навчального закладу;
- строки проведення державної атестації навчального закладу;
- строки проведення атестації керівників навчальних закладів та їх заступників з предметів, які вони викладають тощо.

Доцільно планувати проведення атестації керівних кадрів одночасно з проведенням їх чергової атестації з предметів, які вони викладають. Для керівників навчальних закладів, по можливості, слід організувати атестацію у рік проведення державної атестації навчального закладу.

Правильна організація атестації керівних кадрів спонукатиме їх до ефективної, раціональної та ре-

Діюча редакція	Нова редакція
	<p>Для визначення відповідності управлінської діяльності керівника навчального закладу встановленим вимогам атестаційна комісія вивчає:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● стан виконання програми розвитку навчального закладу та результати інноваційної діяльності; ● стан організації навчальної та виховної роботи, додержання Державних стандартів освіти; ● результати атестації навчального закладу; ● результати перевірок, проведених Державною інспекцією навчальних закладів, місцевими органами управління освітою та контролюючими органами; ● додержання вимог щодо забезпечення безпечних та нешкідливих умов навчання учнів; ● підсумки моніторингу роботи з педагогічним колективом та іншими працівниками навчального закладу; ● взаємодія з громадськими організаціями та органами шкільного самоврядування; ● додержання педагогічної етики, моралі; ● відгуки членів трудового колективу та працівників органу управління освітою про його професійну діяльність; ● аналіз розгляду звернень громадян.
<p>3.4. Керівник навчального та іншого закладу до 1 березня подає до атестаційної комісії характеристику діяльності педагогічного працівника у міжатастаційний період. Характеристика повинна містити оцінку виконання педагогічним працівником посадових обов'язків, відомості про його професійну підготовку, творчі та організаторські здібності, ініціативність, компетентність, організованість, морально-психологічні якості, дані про участь у роботі методичних об'єднань, інформацію про виконання рекомендацій, наданих попередньою атестаційною комісією, тощо. Педагогічний працівник не пізніше як за десять днів до проведення атестації ознайомлюється з характеристикою під підпис.</p>	<p>3.4. Керівник навчального та іншого закладу до 1 березня подає до атестаційної комісії характеристику діяльності педагогічного працівника у міжатастаційний період. Характеристику на керівника навчального закладу подає до атестаційної комісії керівник відповідного органу управління освітою. Характеристика на заступника керівника подається до атестаційної комісії керівником навчального закладу. Характеристика повинна містити оцінку виконання педагогічним працівником посадових обов'язків, відомості про його професійну підготовку, творчі та організаторські здібності, ініціативність, компетентність, організованість, морально-психологічні якості, дані про участь у роботі методичних об'єднань, інформацію про виконання рекомендацій, наданих попередньою атестаційною комісією, тощо. Педагогічний працівник не пізніше як за десять днів до проведення атестації ознайомлюється з характеристикою під підпис. Характеристика на керівника навчального закладу, крім того, має містити дані про відповідальність керівника за доручену справу, ставлення до підлеглих, здатність організувати педагогічний колектив для досягнення певних завдань, уміння приймати відповідальні рішення. На осіб, які призначаються на посади керівників навчальних закладів, керівник відповідного органу управління освітою направляє до атестаційної комісії подання про атестацію працівника з метою призначення на посаду.</p>

Діюча редакція	Нова редакція
	<p>При атестації працівника, якого призначають на посаду керівника навчального закладу, атестаційною комісією враховуються рівень його професійної освіти, стаж роботи на педагогічних, науково-педагогічних та керівних посадах у сфері освіти, володіння інформаційно-комунікативними технологіями, професійні знання та навички, набуті до призначення на посаду.</p>
<p>3.5. Атестація педагогічних працівників здійснюється атестаційними комісіями у такі строки: комісіями I рівня – до 1 квітня, II рівня – до 10 квітня, III рівня – до 25 квітня.</p>	<p>3.5. Атестація педагогічних працівників здійснюється атестаційними комісіями у такі строки: комісіями I рівня – до 1 квітня, II рівня – до 10 квітня, III рівня – до 25 квітня.</p> <p>Засідання атестаційної комісії з метою атестації працівника, який призначається на керівну посаду, проводиться у разі необхідності.</p> <p>Під час атестації керівника навчального закладу атестаційна комісія з'ясовує якість виконання ним обов'язків керівника, зокрема таких як:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здатність забезпечувати своєчасне та оптимальне вирішення управлінських проблем та типових професійних завдань, бачення проблем та шляхів їх подолання; - здатність організувати підлеглий йому колектив на успішну реалізацію поставлених цілей і завдань, знаходити нестандартні та ефективні управлінські рішення; - володіння інформаційно-комунікативними технологіями, сучасними технологіями управління педагогічним колективом; - уміння бачити та розвивати професійний потенціал та здатності педагогічних працівників; - здатність забезпечувати ефективну взаємодію з місцевими органами влади, громадськими організаціями; - здатність вирішувати конфліктні ситуації; - уміння аргументувати свою позицію та правильно застосовувати заходи переконання; - здатність забезпечувати максимальну ефективність мотивації діяльності підлеглих у процесі своєї діяльності; • здатність забезпечувати ефективне використання в управлінській діяльності нормативно-правових актів; • вміння приймати управлінські рішення в межах законів.
<p>3.9. За результатами атестації атестаційні комісії приймають такі рішення: пп. 1-8. залишено без змін</p>	<p>3.9. За результатами атестації атестаційні комісії приймають такі рішення: пп. 1-8 залишено без змін</p>

зультативної діяльності. А крім того, надасть органам управління освітою повно, всебічно та неупереджено вивчити організацію роботи керівних кадрів навчальних закладів.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ АТЕСТАЦІЇ ОСІБ, які претендують на зайняття посади керівника загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу

Відповідно до пункту 1.6 Типового положення призначенню на посади керівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів (далі – керівників навчальних закладів) має передувати їх атестація. Зазначена норма узгоджується із статтею 24 Закону України „Про загальну середню освіту» та статтею 21 Закону України «Про позашкільну освіту»”.

Метою атестації осіб, які претендують на посади керівників навчальних закладів є:

- об'єктивна оцінка рівня компетентності осіб, які претендують на посади керівників;
- оцінка можливостей ефективного здійснення управлінської діяльності осіб, які претендують на посади керівників;
- стимулювання професійного росту осіб, які претендують на посади керівників;
- виявлення перспективи використання потенціальних можливостей осіб, які претендують на

посади керівників навчальних закладів.

На особу, яка претендує на зайняття посади керівника навчального закладу, керівник відповідного органу управління освітою направляє до атестаційної комісії подання про атестацію цього працівника з метою призначення його на посаду.

Подання має містити мотивовану всебічну й об'єктивну оцінку професійних, ділових якостей особи, яка претендує на посаду керівника навчального закладу, та результатів його професійної діяльності.

Засідання атестаційної комісії з метою атестації особи, яка претендує на зайняття посади керівника навчального закладу, проводиться у разі надходження до комісії матеріалів, необхідних для розгляду питання про призначення особи на керівну посаду. **Атестація проводиться у формі співбесіди.**

При атестації особи, яка претендує на зайняття посади керівника навчального закладу, атестаційною комісією враховуються рівень її професійної освіти, стаж роботи на педагогічних, науково-педагогічних та керівних посадах у сфері освіти, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, професійні знання та навички, набуті до призначення на посаду. Крім того, враховуються організаторські здібності осіб, які претендують на посади керівників навчальних закладів.

Результати атестації в день її проведення оформ-

люється протоколом, який підписують члени атестаційної комісії, присутні на засіданні. Рішення атестаційної комісії приймається за відсутності осіб, які претендують на посади керівників навчальних закладів, відкритим голосуванням.

За результатами атестації осіб, які претендують на зайняття посад керівників навчальних закладів, приймаються такі рішення:

- рекомендувати (не рекомендувати) для призначення на посаду керівника;
- рекомендувати для зарахування до кадрового резерву.

Рішення атестаційної комісії за результатами атестації особи, яка претендує на зайняття посади керівника навчального закладу, затверджується наказом керівника відповідного органу управління освітою.

Повідомлення про результати атестації та витяг із наказу про результати рішення атестаційної комісії видаються особі, яка претендує на посаду керівника навчального закладу. Витяг із наказу про результати рішення атестаційної комісії долучаються до особової справи особи, яка пройшла атестацію.

ІНШІ ЗМІНИ, ВНЕСЕНІ ДО ТИПОВОГО ПОЛОЖЕННЯ

До Типового положення також внесено зміни, які стосуються атестації всіх педагогічних працівників:

- визначено, що кваліфікаційна категорія та педагогічне звання, присвоєні педагогічному працівнику

Щоб Типове положення стало надійним засобом захисту трудових прав педагогічних працівників, необхідно забезпечити правильне (однозначне на противагу багатозначному!) застосування його норм у всіх регіонах країни та у всіх навчальних закладах і органах управління освітою

за результатами атестації, можуть змінюватися лише за рішенням атестаційної комісії (п. 3.30). Таке доповнення до Типового положення викликано

непоодинокими випадками, коли рішення атестаційної комісії про призначення педагогічному працівнику кваліфікаційної категорії або педагогічного звання всупереч визначеному порядку оскарження рішень атестаційних комісій, скасовувалося одноосібно керівниками навчальних закладів, органів управління освітою або бухгалтерськими працівниками.

- передбачено, що атестація педагогічних працівників, які за основним місцем роботи та у навчальних закладах, де вони працюють за сумісництвом, обіймають однакові посади, здійснюється за основним місцем роботи (п. 3.23). Наприклад, якщо вчитель викладає одну й ту саму навчальну дисципліну у різних навчальних закладах.
- запроваджено норму відповідно до якої позачергова атестація педагогічних працівників проводиться за поданням не лише керівника навчального закладу та педагогічної ради, а ще й відповідного органу управління освітою (п. 1.9). Коло осіб, які уповноважені направляти до атестаційних комісій такі подання, розширено з метою надання більших перспектив для ініціювання питань призначення кваліфікаційних категорій та педагогічних звань відповідальним та перспективним працівникам, а також для своєчасного порушення клопотань про позачергову атестацію працівників, які неналежно виконують покладені на них обов'язки.

Ольга Мальшева.

Типовое положение об аттестации педагогических работников: изменения относительно аттестации руководителей учебных заведений и их заместителей. Комментарий специалиста

30 сентября 2013 года вступил в силу приказ Министерства образования и науки Украины от 08.08.2013 г. № 1135 „Об утверждении Изменений к Типовому положению об аттестации педагогических работников”.

Как центральный орган исполнительной власти, который принимает участие в определении и реализации государственной политики в отрасли образования, Министерство придает чрезвычайно важное значение и предъявляет высокие требования к качеству и эффективности работы руководителей учебных заведений. Со вступлением в силу изменений к Типовому положению аттестация руководящих кадров станет обязательной процедурой и должна добавить новых стимулов для усовершенствования профессионального мастерства и оживления творческой инициативы руководителей учебных заведений и их заместителей, будет способствовать повышению уровня их профессиональной компетентности, созданию ощущения личной ответственности за качественное выполнение служебных обязанностей и эффективную работу возглавляемых ими учебных заведений.

Ключевые слова: руководители учебных заведений, профессиональная компетентность, ее уровни, изучение профессиональной деятельности, аттестация, типовое положение, изменения, аттестационные комиссии, их полномочия.

Olga Malisheva

Standard statute on attestation of pedagogical employees: changes concerning attestation of educational institution managers and their deputies

At September, 30 Order of Ministry of Education and Science of Ukraine from 08.08.2013 № 1135 "On confirmation Changes to Standard statute on attestation of educational employees" entered into force.

Being a central executive body that takes part in adoption and realization of state policy

in education sphere, the Ministry places prominent emphasis and puts in a high claim for quality and work effectiveness of educational institution managers. With entering into force changes to Standard statute, attestation of management cadres will become an abiding procedure and it should put in new stimuli for improvement of professional skill and creative initiative activation of

educational institution managers and their deputies. It will contribute to rising level of their professional competence, sharpening feel of personal responsibility for high-quality performance of official obligations, and effective functioning of institutions which heads they are.

Key Words: educational institution managers, professional competence, its levels, learning professional activity, attestation, standard statute, changes, attestation commissions, their authority.

ДП „Преса” інформує
**ПЕРЕДПЛАТА на 2014 рік
триває!**

Державне підприємство „Преса”
інформує про те, що триває
передплата на українські та зарубіжні
періодичні видання на 2014 рік.

*Всеукраїнський
науково-практичний
журнал „Директор
школи, ліцею, гімназії”
розповсюджується
виключно за передплатою.*

Наші передплатні
індекси: **22953** та **23974**
в „Каталозі видань
України”, який є у
будь-якому поштовому
відділенні країни.

Від редакції

Шановний читачу!

Ваша передплата – це:

- **Пряма інвестиція у власну управлінську майстерність, бо передплатники першими дізнаються про всі новинки педагогічної науки та інноваційної шкільної практики.**
- **Єдність з командою освітянських лідерів, педагогів-новаторів, свідомих професіоналів, бо передплатники цього часопису є саме такими!**
- **Шанс стати відомим на всеукраїнському і світовому рівнях!**
- **Реальна підтримка ініціатив фахового видання для керівників середньої освіти – всеукраїнського науково-практичного журналу „Директор школи, ліцею, гімназії”, які він проводить для вас і на вашу користь.**
- **Єдино можливий спосіб надати журналу шанс і надалі працювати для Вас, шановний читачу!**

**Передплатні
індекси**

**22953
23974**

в Каталозі
видань
Укрпошти

Адреса: Україна,
03037, м. Київ,
вул. Освіти, 6, к.12
Тел./факс:
(044) 245-65-85

director@oldbank.com

НВК №25 "Волошка" с 45

СЗШ №25 с 106

СЗШ №44 с 65

Гімназія №11 с 131

НВК №7 с 52

Технічний ліцей с 79

НВО Ліцей нових інформаційних технологій с 113

СЗШ №19 с 25

НВК "Гармонія" с 91

СЗШ №19 с 25

Гімназія №39 с 85

НВК №36 с 20

НВК "Гармонія" с 91

ОСВІТАНЬСЬКЕ ЖИТТЯ ДНІПРОДЗЕРЖИНСЬКА у фотодокументах